

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Profilul Arte Plastice

CURRICULUM LA DISCIPLINA
ISTORIA ARTELOR PLASTICE

Învățământul liceal (Clasele a X-a, a XI-a și a XII-a)

Chișinău, 2026

Coordonatori, Ministerul Educației și Cercetării:

- Valentina OLARU, Secretară de Stat, doctor în pedagogie,
- Corina LUNGU, șefă Direcția politici în învățământul general,
- Lilia CÎRLAN, consultant, Direcția politici în învățământul general.

Expert național:

- Mariana MARIN, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Grup de lucru:

- Ludmila MALARCIUC, coordonator la disciplinele de profil, expert curricular, magistrul în artele plastice, decorative și design, grad didactic superior, șefa Secției Didactic-Administrative, IP Colegiul de Arte Plastice “Alexandru Plămădeală”.
- Lilia PRISĂCARU, expert curricular, grad didactic superior, director adjunct, profesoară, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, mun. Chișinău.
- Olesea BELOCONNAIA, expert curricular, grad didactic unu, profesoară, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Mihail Berezovschi”, mun. Chișinău.
- Mariana CERANIOV, expert curricular, grad didactic superior, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Mihai Greco”, mun. Chișinău.

Cuprins

1. Preliminarii	4
2. Concepția disciplinei	4
3. Administrarea disciplinei	5
4. Competențe specifice disciplinei.....	9
5. Unități de învățare pe clase	13
6. Finalitățile învățării pe clase	144
7. Bibliografie.....	146

1. Preliminarii

Disciplina Istoria artelor plastice face parte din aria curriculară Arte și are statut de disciplină de specialitate în cadrul profilului Arte Plastice. Curriculumul este elaborat în conformitate cu Codul Educației al Republicii Moldova, Cadrul de Referință al Curriculumului Național (2025) și cu documentele de politici educaționale naționale, fiind corelat cu orientările europene privind formarea competențelor-cheie.

Identitatea disciplinei

Istoria artelor plastice este disciplina care asigură studiul evoluției artelor vizuale în contextul dezvoltării istorice și culturale a societății. Aceasta oferă elevilor repere conceptuale, istorice și estetice necesare înțelegerii stilurilor artistice, a limbajului vizual și a patrimoniului artistic național și universal.

Scopul disciplinei

Disciplina urmărește formarea competenței de analiză, interpretare și contextualizare a operei de artă prin raportare la epoci, curente artistice și sisteme de valori culturale, dezvoltând cultura artistică și capacitatea de argumentare estetică.

Misiunea disciplinei

Misiunea disciplinei constă în formarea unei culturi vizuale solide și a unei atitudini responsabile față de patrimoniul artistic, prin înțelegerea relației dintre creația artistică, contextul istoric și valorile culturale, contribuind la dezvoltarea unei personalități deschise dialogului intercultural și participării active la viața culturală.

Principiile de organizare a învățării

Organizarea procesului de învățare se bazează pe principiile progresiei istorice și culturale, contextualizării fenomenului artistic, interdisciplinarității, accesibilității și valorificării patrimoniului artistic. Demersul didactic favorizează analiza critică, interpretarea argumentată și raportarea reflexivă la opera de artă.

Contribuția disciplinei la profilul absolventului

Prin specificul său, disciplina contribuie la formarea absolventului capabil să:

- interpreteze și să argumenteze fenomenul artistic în contexte istorice și culturale;
- valorifice patrimoniul artistic național și universal ca expresie a identității culturale;
- utilizeze limbajul specific istoriei artelor plastice în analiza și comunicarea ideilor;
- manifeste gândire critică, sensibilitate estetică și deschidere față de diversitatea culturală;
- stabilească relații între artă și alte domenii ale cunoașterii, valorificând perspective interdisciplinare.

În contextul societății contemporane, disciplina sprijină formarea unei culturi vizuale și artistice care permite elevilor să înțeleagă, să interpreteze și să valorifice critic mesaje vizuale și patrimoniul cultural, contribuind la dezvoltarea unei personalități active și responsabile.

2. Concepția disciplinei

Disciplina **Istoria artelor plastice** este concepută ca domeniu de cunoaștere, analiză și interpretare a fenomenului artistic, orientat spre înțelegerea evoluției artelor vizuale și a semnificațiilor culturale ale operei de artă în contexte istorice, sociale și culturale diverse. Studiul disciplinei depășește dimensiunea informativă, promovând o abordare reflexivă și critică a patrimoniului artistic și a culturii vizuale contemporane.

Viziunea disciplinei

Viziunea disciplinei valorifică istoria artelor plastice ca proces de investigare și înțelegere a relației dintre creația artistică, autor și contextul istoric și cultural. În acest cadru, elevul este încurajat să interpreteze opera de artă ca formă de cunoaștere, comunicare și expresie a valorilor culturale, dezvoltând competențe de analiză critică, reflecție estetică și lectură vizuală.

Fundamente conceptuale

Din perspectivă epistemologică, disciplina se bazează pe abordarea contextuală și interdisciplinară a fenomenului artistic, în care opera de artă este analizată în relație cu evoluția societății, a culturii și a ideilor. Cunoașterea artistică este construită prin corelarea informației istorice cu analiza vizuală, interpretarea critică și argumentarea estetică.

Din perspectivă axiologică, disciplina promovează respectul pentru patrimoniul artistic național și universal, cultivă sensibilitatea estetică și încurajează asumarea unei atitudini responsabile față de valorile culturale, diversitatea expresiilor artistice și dialogul intercultural.

Orientări curriculare

În contextul transformărilor societății contemporane, caracterizate prin dezvoltarea culturii vizuale și a comunicării prin imagine, disciplina contribuie la formarea competențelor necesare interpretării critice a mesajelor vizuale și înțelegerii rolului artei în viața culturală și socială.

Prin specificul său, disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie, cu accent pe competența de exprimare și sensibilizare culturală, precum și pe dezvoltarea gândirii critice, a comunicării, a învățării autonome și a responsabilității culturale.

Totodată, disciplina valorifică relații interdisciplinare cu desenul, pictura, compoziția, istoria, literatura, filosofia, studiile culturale și tehnologiile vizuale, favorizând o înțelegere integrată a fenomenului artistic.

În ansamblu, disciplina **Istoria artelor plastice** configurează un demers educațional orientat spre formarea culturii vizuale, a gândirii critice și a conștiinței culturale, susținând dezvoltarea unei personalități capabile să interpreteze, să valorifice și să promoveze patrimoniul artistic în contextul societății contemporane.

3. Administrarea disciplinei

Administrarea disciplinei „Istoria Artelor Plastice” este realizată în conformitate cu Planul-cadru pentru învățământul general și cu structura anului școlar, asigurând un echilibru între activitățile de predare-învățare, exersare practică și evaluare. Disciplina este organizată progresiv pe clase în învățământ liceal, cu alocarea a 2 ore pe săptămână la clasa a X-a, ceea ce corespunde unui total mediu de 68 de ore anual, pentru clasa a XI-a, 3 ore săptămânal, în total 102 ore anual, pentru clasa a XII-a, 3 ore săptămânal, în total 102 de ore anual, în funcție de calendarul școlar.

Numărul unităților de învățare la disciplina „Istoria artelor plastice” este stabilit astfel încât să asigure dezvoltarea echilibrată și progresivă a competențelor, fiind adaptat particularităților de vârstă ale elevilor și nivelului de complexitate al conținuturilor.

Administrarea disciplinei (clasele a X-a–a XII-a)

Disciplina	Aria curriculară	Statut	Profil	Clasa	Nr. ore/săptămână	Nr. ore anual	Nr. unități de învățare
Istoria artelor plastice	Arte	Obligativ	Arte Plastice	X	2	68	11
Istoria artelor plastice	Arte	Obligativ	Arte Plastice	XI	3	102	16
Istoria artelor plastice	Arte	Obligativ	Arte Plastice	XII	3	102	11

Distribuția unităților de învățare respectă progresia competențelor și creșterea graduală a complexității activităților de învățare și a sarcinilor didactice, de la identificarea și descrierea operelor de artă către analiza, interpretarea și formularea judecăților de valoare.”.

Repartizarea unităților de învățare (clasele a X-a–a XII-a)

Clasa a X-a

Unități de învățare	Nr. ore	Predare– învățare	Activități practice	Evaluare sumativă	Proiecte inter disciplinare	Experi- mentarea tehnicilor de artă
Clasa aX-a						
Semestrul I						
I. Introducere.	2	1	1	EI	–	–
II. Arta epocii preistorice.	4	2	1	1/EF	-	–
III. Arta preistorică pe teritoriul României	5	3	1	1/EF	–	–
IV. Arta antică. Arta Egiptului antic.	7	5	1	1/EF	1	1
V. Arta Orientului antic.	7	5	1	1/EF	-	–
VI. Civilizații Mediterraneene.	5	3	1	1/EF		
Ore la discreția cadrului didactic	2			2/ES		
Total în semestrul I: VI perioade	32	19	6	7	1	1
Semestrul 2						
VII.Arta Greciei antice.	8	6	1	1/EF		
VIII. Arta Romei Antice.	8	6	1	1/EF		
IX. Evoluția artelor plastice în Evul Mediu. Arta Bizantină.	6	4	1	1/EF		
X. Stiluri europene: Arta Romanică.	6	4	1	1/EF		
XI: Arta Gotică.	6	4	1	1/EF	1	1
Ore la discreția cadrului didactic	2			2/teză sem		
Total în semestrul II: V perioade	36	24	5	7	1	1
Total anual: XI module	68	43	11	14	2	2
Clasa a XI-a						
Semestrul 1						
I.Recapitulare cl. X	2	1	1	EI		
II.Evoluția artelor plastice în perioada Renașterii. Prerenășterea.	3	1	1	1/EF		
III. Renașterea în Italia	6	4	1	1/EF	1	1
IV. Renașterea în Țările de Jos	6	4	1	1/EF		

V. Renașterea în Germania	5	3	1	1/EF		
VI. Renașterea în Franța	4	2	1	1/EF		
VII. Renașterea din Moldova - Moștenirea bizantină (sec. XIV–XVII)	4	2	1	1/EF		
VIII. Manierismul	4	2	1	1/EF		
IX. Artă secolului al XVII-lea. Barocul în Italia, Spania, Belgia și Olanda,	10	6	2	2/ES		
Ore la discreția cadrului didactic	2			2/teză sem		
Total în semestrul I: IV perioade	46	25	10	11	1	1
Semestrul 2						
X. Clasicismul în Franța	7	5	1	1/EF		
XI. Artă secolului al XVIII-lea. Stilul rococo în Franța, Anglia, Germania, Italia.	7	5	1	1/EF		
XII. Neoclasicismul	7	5	1	1/EF		
XIII. Artă secolului al XIX-lea. Romantismul englez, german, spaniol, francez.	14	12	1	1/EF	1	3
XIV. Realismul	7	5	1	1/EF		
XV. Modernismul.	4	2	1	1/EF		
XVI. Impresionismul;	7	4	1	2/ES		
Ore la discreția cadrului didactic	3		1	2/teză sem		
Total în semestrul II:7	56	38	8	10	1	3
Total anual:16	102	63	18	21	2	4
Clasa a XII-a						
Semestrul 1						
I. Recapitulare cl. XI	3	1	1	1/EF		
II. Neoimpresionismul; Postimpresionismul.	7	5	1	1/EF		
III. Simbolismul	4	2	1	1/EF		
IV. Artă 1900 – Art Nouveau	4	2	1	1/EF		
V. Artă secolului XX. Avangarda Sec. XX – direcții și orientări stilistice majore la începutul sec. XX	4	2	1	1/EF	1	1
VI. Expresionismul.	6	4	1	1/EF		
VII. Fovismul, Cubismul, Futurismul italian	8	5	1	2/EF	1	2
VIII. Artă abstractă; Abstracția lirică și	7	4	1	2/ES		

geometrică, Dadaismul, Suprarealismul,						
Ore la discreția cadrului didactic	3	1		2		
Total în semestrul I:8	46	26	8	12		
Semestrul 2						
IX.Abstracționismul după cel de al II-lea război mondial, Pop Art, Grupul Fluxus, Performance Art.	9	7	1	1/EF		
X. Arta românească de la sf. sec. al XIX-lea – înc. sec. al XX-lea	5	3	1	1/EF		
XI. Arta basarabească a sec. XX	8	5	2	1/EF		
Recapitularea	31					
1. Arta preistorică	3	1	1	1/EF		
2. Arta antică.	3	1	1	1/EF		
3. Evoluția artelor plastice în Evul Mediu	4	2	1	1/EF		
4. Evoluția artelor plastice în perioada Renașterii.	3	1	1	1/EF		
5. Arta secolului al XVII-lea, Barocul	4	2	1	1/EF		
6. Clasicismul, Rococo, Neoclasicismul.	4	2	1	1/EF		
7. Arta secolului al XIX-lea Romantismul, Realismul.	3	1	1	1/EF		
8. Impresionismul, Neoimpresionismul, Postimpresionismul, Simbolismul, Arta 1900 – Art Nouveau	4	2	1	1/EF		
9. Avangarda: Expresionismul, Fovismul, Cubismul, Futurismul	3	1	1	1/EF		
Ore la discreția cadrului didactic	3			3/preBAC		
Total în semestrul II:	56	28	13	15		
Total anual:	102	54	21	27	2	3

4. Competențe specifice disciplinei

- Analizarea evoluției artei plastice în contexte istorice și culturale, manifestând interes pentru cunoașterea patrimoniului artistic și a valorilor culturale.
- Formularea judecăților de valoare asupra operelor de artă pe baza criteriilor estetice, istorice și culturale, manifestând gândire critică și autonomie în apreciere.
- Interpretarea mesajelor artistice și a simbolurilor vizuale prin raportare la contextul istoric, cultural și stilistic, demonstrând sensibilitate estetică și capacitate de reflecție.
- Valorificarea cunoștințelor despre patrimoniul artistic în contexte educaționale, sociale și culturale, prin argumentarea opiniilor, promovarea valorilor culturale și participarea la activități culturale.

5. Unități de învățare pe clase

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a X-a		
Unități de învățare 1		
Introducere (2 ore)		
Valori naționale și universale: „Studiul domeniilor și speciilor artelor plastice, alături de cunoașterea marilor artiști și a instituțiilor de cultură, oferă elevilor instrumentele necesare pentru a înțelege arta ca pe un liant social. Această abordare cultivă respectul față de patrimoniul cultural propriu (valoare națională) și deschiderea spre diversitate estetică și dialog intercultural (valoare universală).”		
1.1. Identificarea domeniilor, ramurilor, genurilor și speciilor artelor plastice, utilizând terminologia specifică. 1.2. Explicarea rolului artei, al artiștilor și al instituțiilor culturale în dezvoltarea societății și conservarea patrimoniului artistic.	Concepte fundamentale, procese și relații esențiale, conținuturi aplicative și contextuale 1. Domeniile, ramurile, genurile și speciile artelor plastice. Activități și reflecții teoretice: Identificarea și explicarea domeniilor, ramurilor, genurilor și speciilor artelor plastice. Utilizarea corectă a terminologiei specifice în descrierea fenomenelor artistice. Activități practice: Clasificarea unor imagini sau reproduceri de opere după domeniu, gen și specie artistică. Realizarea unei scheme, hărți conceptuale sau tabel comparativ privind structura artelor plastice. 2. Artiști și instituții culturale de profil. Rolul artei în societate. Activități și reflecții teoretice: Analizarea rolului artiștilor și al instituțiilor culturale în promovarea și conservarea patrimoniului artistic. Reflectarea asupra funcțiilor artei în societate (estetică, educativă, culturală, identitară, socială). Argumentarea importanței artei pentru dezvoltarea culturală și spirituală a comunității. Activități practice: Elaborarea unei fișe de prezentare a unui artist, muzeu, galerie sau altă instituție culturală. Participarea la discuții, dezbateri sau studii de caz privind rolul artei în societatea contemporană. Analizarea și comentarea unor -exemple de implicare a artei în viața socială și culturală. <u>LearningApps</u> Conținuturi interdisciplinare: Istoria artelor plastice – studierea evoluției Artelor Plastice prin prisma istorică reflectată în opere de artă; Pictură –	Elevul și eleva: - identifică domeniile, ramurile, genurile și speciile artelor plastice; - utilizează corect terminologia specifică în descrierea fenomenelor artistice; - clasifică exemple de opere în funcție de domeniu, gen și specie. - explică rolul artei în dezvoltarea culturală și socială; - descrie contribuția artiștilor și a instituțiilor culturale la valorificarea patrimoniului; - argumentează importanța artei pentru identitatea culturală.

valoarea tonală și relația lumină–umbră, evoluția tehnicilor și stilurilor de pictură; Compoziție – organizarea elementelor plastice în spațiul plastic; Educație pentru societate – patrimoniul cultural și identitatea națională; Limba și literatura română - exprimare în termeni specifici/ ilustrarea operelor de literatură universală, Istorie, Matematică – scheme compoziționale, proporții, secțiunea de aur etc.; Biologie- studiul structurilor naturale; Geografie reprezentarea mediului natural-peisaj etc.; TIC – documentarea și analiza imaginilor artistice.

Integrarea noilor educații. Cultural-artistic, prin valorificarea limbajului plastic și a patrimoniului artistic național și universal; valori, prin cultivarea respectului față de actul artistic; gândire critică, prin analiza capodoperelor de artă universală și națională și formularea unor opinii argumentate; prin utilizarea resurselor multimedia; dezvoltare personală - prin dezvoltarea responsabilității, disciplinei și cooperării în activitățile artistice.

Produce evaluative (la alegere): Fișă de clasificare a domeniilor, genurilor și speciilor artelor plastice. Hartă conceptuală / schemă sinoptică a sistemului artelor plastice. Poster, infografic sau prezentare digitală despre un artist ori o instituție culturală. Portofoliu cu exemple de opere încadrate în diferite genuri și specii artistice. Prezentare orală individuală sau în grup.

Noțiuni-cheie:

1.Arte majore (pictură, sculptură, arhitectură) și arte aplicate/decorative.

- **Ramuri ale artei:** **Pictura:** Exprimare prin culoare pe suprafețe plane (șevalet, monumentală/frescă). **Sculptura:** Modelare în trei dimensiuni (bosse-bosse/ronde-bosse, relief/altorelief/basorelief). **Grafica:** Centrată pe linie, punct și contrast (desen, gravură, afiș). **Artele decorative:** Obiecte estetice și utilitare (ceramică, sticlărie, textile, design).
- **Genuri artistice:** **Portretul:** Redarea chipului uman (autoportret, portret de grup). **Peisajul:** Redarea naturii (marină, citadin/urban, rural). **Natura statică:** Obiecte neînsuflețite, flori sau fructe aranjate compozițional. **Genul istoric/mitologic:** Scene din istorie, legende sau texte religioase.
- **Specii:** Subdiviziuni tehnice sau tematice (de exemplu: miniatura în pictură, bustul în sculptură, acuarela sau schița în grafică).

	2. Artiști de referință: Constantin Brâncuși: Revoluționar al sculpturii moderne universale. Nicolae Grigorescu: Fondator al picturii românești moderne, faimos pentru peisaje și care cu boi. Ștefan Luchian: „Pictorul florilor”, maestru al sensibilității și culorii. A. Bernardazzi/a. Sciusev/ A. Plămădeală/ Igor Vieru / Mihai Grecu/ Valentina Rusu-Ciobanu/ Eleonora Romanescu/ L. Grigorașcenci/ I. Bogdesco/ L. Dubinovschi/ C. Cobizeva etc.: Nume pilon în arta plastică din Republica Moldova. • Instituții culturale: Muzee: Muzeul Național de Artă al României (MNAR, București), Muzeul Național de Artă al Moldovei (Chișinău). Educație: Universitatea Națională de Arte (UNArte, București), Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAP, Chișinău). Organizații: Uniunea Artiștilor Plastici (UAP). 3. Rolul artei în societate: • Funcția estetică: Educă gustul pentru frumos și cultivă sensibilitatea publicului. • Funcția comunicativă: Transmite ideii, emoții și mesaje dincolo de barierele de limbaj. • Funcția documentar-istorică: Reflectă spiritul unei epoci, valorile sociale și evenimentele istorice. • Funcția terapeutică/psihologică: Oferă catharsis (eliberare emoțională) și stimulează introspecția. • Funcția critică/socială: Pune în discuție problemele societății, politicii sau moralei (artă manifest).	
Unitatea de învățare nr. II Arta epocii preistorice. (4 ore)		
Valori fundamentale: • Respectul pentru origini și continuitate culturală: Conștientizarea faptului că teritoriul actual al României și al Republicii Moldova a fost vatra unor civilizații preistorice străvechi, de o valoare estetică excepțională, recunoscută la nivel european.		
2.1. Identificarea etapelor și caracteristicilor principale ale artei preistorice.	1. Geneza artelor în epocile preistorice. Repere istorice; Caracteristici generale; Perioada Paleolitică; Perioada Neolitică. 2. Artă parietală (sau rupestră): Altamira, Lascaux.	Elevul și eleva: • identifică principalele etape ale artei preistorice;

2.2. Analizarea operelor reprezentative ale artei preistorice prin raportare la contextul istoric, funcțional și simbolic.	3. Forme de exprimare în sculptură și relief: Alto relief / Basorelief / Rondebosse -Venus din Willendorf. 4. Forme de exprimare în arhitectură (Neoliticul) monumente megalitice: Menhir; Dolmen; Cromlech. Opere și repere culturale recomandate: Peștera Lascaux/Peștera Altamira/Venus din Willendorf/Stonehenge/Newgrange. Activități și reflecții teoretice: Identificarea principalelor etape ale preistoriei și a caracteristicilor manifestărilor artistice specifice. Descrierea formelor de expresie artistică preistorică: pictură rupestră, gravură, sculptură, artă megalitică, artefacte decorative. Analizarea relației dintre creația artistică și credințele, practicile și modul de viață al comunităților preistorice. Explicarea funcțiilor magico-religioase, simbolice și utilitare ale artei preistorice. Recunoașterea celor mai reprezentative monumente și artefacte ale artei preistorice. Interpretarea simbolurilor și imaginilor din operele preistorice. Activități practice: Analizarea și compararea reproducerilor de picturi rupestre, sculpturi și monumente megalitice. Realizarea unei cronologii ilustrate a principalelor etape și manifestări ale artei preistorice. Elaborarea unor fișe de analiză pentru opere reprezentative ale artei preistorice. Conținuturi interdisciplinare: Istorie: Legătura dintre apariția uneltelor (homo sapiens) și nevoia de exprimare simbolică și comunicare. Geografie și Climă: Trecerea de la glaciațiune (Paleoliticul rece, viață în peșteri) la încălzirea climei (Neoliticul cald, viață în aer liber). Economie timpurie: Schimbarea stilului de viață de la vânător-culegători nomazi la agricultori și crescători de animale sedentari. Chimie: Analiza pigmentilor naturali folosiți (oxizi de fier pentru roșu, cărbune pentru negru) și a suportului de calcar din peșteri. Fizică (Optică): Cum foloseau artiștii denivelările naturale ale stâncii pentru a crea iluzia de volum și mișcare la lumina torțelor. Geometrie și Spațialitate: Diferența dintre bidimensional (basorelief plat) și tridimensional (rondebosse / sculptură de jur-împrejur). Tehnologia materialelor: Tehnici de cioplire și șlefuire a pietrei, osului sau fildeșului folosind doar alte roci dure. Biologie și Anatomie: Exagerarea	• recunoaște caracteristicile manifestărilor artistice paleolitice și neolitice; • utilizează terminologia specifică în descrierea artei preistorice. • analizează opere reprezentative în raport cu funcțiile lor culturale; • interpretează simbolurile specifice creațiilor preistorice; • argumentează valoarea patrimoniului artistic preistoric.
---	---	--

formelor anatomice (sânii, abdomenul) ca simbol biologic al fertilității și perpetuării speciei. **Sociologie:** Statutul femeii și conceptul de matriarhat în comunitățile preistorice. **Fizică și Inginerie:** Metodele mecanice brute de transport și ridicare a blocurilor de piatră de zeci de tone (pârghii, plan înclinat, rulu pe bușteni). **Astronomie (Cromleh):** Alinierea monumentelor (ex. Stonehenge) cu solstițiile și echinocțiile pentru calcularea calendarului agricol. **Tipuri de structuri: Menhir** (monolit vertical singular), **Dolmen** (masă de piatră, funcție funerară), **Cromleh** (ansamblu circular de menhire).

Integrarea noilor educații:

Educația ecologică și pentru protecția mediului: Aplicație: Analiza modului în care omul preistoric trăia în armonie totală cu natura, folosind resurse biodegradabile. **Activitate:** Dezbateri despre protejarea patrimoniului universal (ex. de ce peșterile Lascaux și Altamira sunt închise publicului din cauza degradării provocate de respirația umană și microclimat). **Educația pentru tehnologie și media (Educația digitală): Aplicație:** Corelarea primelor forme de comunicare vizuală (arta parietală) cu formele moderne de comunicare prin imagini (emoji, infografice, pictograme). **Activitate:** Explorarea virtuală 3D a peșterilor sau a monumentelor megalitice (ex. tururi virtuale Google Arts & Culture) pentru a înțelege cum tehnologia salvează și democratizează accesul la cultură. **Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului: Aplicație:** Studiul organizării sociale reflectat în artă (trecerea de la comunitățile egalitare de vânători din Paleolitic la stratificarea socială din Neolitic, vizibilă în efortul colectiv pentru monumentele megalitice). **Activitate:** Discuție despre importanța cooperării, a muncii în echipă și a consensului comunitar pentru realizarea unui scop colectiv (construirea unui cromleh). **Educația pentru sănătate: Aplicație:** Stilul de viață, mișcarea și alimentația omului preistoric oglindite în scenele de vânătoare. **Activitate:** Comparăție între efortul fizic extrem al vânătorilor paleolitici și sedentarismul omului modern, analizând anatomia idealizată din statuetele de tip „Venus” ca simbol al supraviețuirii, nu al standardelor estetice actuale. **Educația interculturală: Aplicație:** Universalitatea expresiei artistice umane. Forme de

	artă rupestră și statuete antropomorfe similare au apărut simultan în Europa, Asia, Africa și America, fără ca aceste comunități să comunice între ele. Activitate: Descoperirea elementelor comune care ne unesc ca specie (nevoia înăscută de frumos, mit, spiritualitate), dincolo de diferențele geografice sau etnice actuale. Educația economică și antreprenorială modernă: Aplicație: Revoluția Neolitică ca prim megatrend economic (trecerea de la economia de consum/subzistență la economia de producție și apariția surplusului). Activitate: Analiza modului în care surplusul de hrană din Neolitic a permis diviziunea muncii (apariția meșteșugarilor/artiștilor specializați în ceramică sau metalurgie) și nașterea primelor forme de schimb comercial. Produce evaluative (la alegere): Fișă de analiză a unui artefact preistoric. Mesaj argumentative, Prezentare, Portofoliul, Teste etc.. Noțiuni-cheie: Arhitectura: Menhir, Dolmen, Cromlech; Pictura: pictura rupestră; Sculptură: Relief / Alto relief / Basorelief / Ronde-bosse.	
Unitatea de învățare nr. III. Arta preistorică pe teritoriul României (5 ore)		
Valori Estetice (Sensibilitate și Creativitate) • Gustul estetic și armonia: <i>Aprecierea rafinamentului formelor, simetriei și policromiei ceramicii neolitice, dincolo de simpla lor funcție utilitară.</i> • Creativitatea și autoexprimarea: <i>Stimularea imaginației elevilor prin reinterpretarea modernă a simbolurilor preistorice (spirală, meandru, modelajul antropomorf).</i>		
3.1. Identificarea principalelor culturi preistorice și a caracteristicilor artei acestora pe teritoriul României și Basarabiei. 3.2. Analizarea operelor reprezentative (ceramică, plastică antropomorfă și zoomorfă, ornamentală) prin	1. Arta Preistorică pe teritoriul României și Basarabiei mil. 6 î.n. Hr. 2. Periodizare: neoliticul (Cucuteni, Gumelnița, Hamangia). 3. Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național al Unirii și Muzeul Național de Istorie a Moldovei ca instituții care valorifică patrimoniul preistoric. Repere culturale recomandate: Cultura Cucuteni/Cultura Hamangia/Gânditorul și Femeie șezând de la Hamangia/Cultura Gumelnița/Cultura Vădastra/Peștera Cuciulat – pentru pictura rupestră. Activități și reflecții teoretice:	Elevul și eleva: • identifică principalele culturi neolitice și eneolitice care au evoluat în spațiul românesc și basarabean (Cucuteni, Gumelnița, Hamangia); • recunoaște caracteristicile definitorii ale manifestărilor artistice specifice fiecărei culturi arheologice analizate;

raportare la tehnici, funcții și simboluri. 3.3. Argumentarea valorii patrimoniului artistic preistoric din spațiul românesc în contextul patrimoniului cultural european.	Identificarea principalelor culturi preistorice de pe teritoriul României și a contribuției acestora la dezvoltarea artei. Descrierea caracteristicilor artei paleolitice, neolitice, eneolitice și ale epocii bronzului în spațiul românesc. Analizarea formelor de expresie artistică specifice: ceramică decorată, plastică antropomorfă și zoomorfă, ornamentică, artă megalitică și artefacte ritualice. Explicarea rolului simbolurilor și motivelor decorative în cultura materială și spirituală a comunităților preistorice. Interpretarea relației dintre funcția practică, estetică și ritualică a obiectelor de artă preistorică. Argumentarea valorii patrimoniului preistoric românesc în contextul patrimoniului cultural european. Activități practice: Analizarea reproducerilor de ceramică, statuete și artefacte provenite din situri arheologice de pe teritoriul României. Realizarea unor fișe de analiză pentru obiecte reprezentative ale culturilor preistorice. Elaborarea unei hărți culturale cu principalele situri și culturi preistorice. Reconstituirea prin desen a unor motive decorative specifice ceramicii preistorice. Compararea elementelor artistice ale diferitelor culturi preistorice din spațiul românesc. Realizarea unei cronologii ilustrate a dezvoltării artei preistorice pe teritoriul României. Conținuturi interdisciplinare: <i>Geografie:</i> Identificarea surselor de materie primă (văile râurilor Prut, Nistru, Siret, Dunăre) și adaptarea locuirii la relief. <i>Chimie/Biologie:</i> Compoziția pigmentilor naturali și tehnica arderii lutului (atmosferă oxidantă sau reducătoare). <i>Educație civică / Drept:</i> Legislația națională și internațională privind protejarea patrimoniului cultural național mobil și imobil. <i>Tehnologii Informaționale:</i> Utilizarea scanării 3D în procesul modern de restaurare a ceramicii neolitice. Integrarea noilor educații: Educația pentru patrimoniu, educația ecologică și educația digitală reprezintă pilonii principali pentru integrarea noilor educații în studiul preistoriei spațiului românesc și basarabean. Educația ecologică (Protecția mediului): Analiza modului în care comunitățile din mileniul VI î.Hr. utilizau exclusiv resurse biodegradabile și regenerabile (argilă, os, piatră, coloranți vegetali/minerali) fără a polua habitatul. Educația media și competențe digitale: Realizarea de hărți interactive cu densitatea așezărilor	• utilizează terminologia specifică în descrierea artei preistorice locale (<i>horror vacui, plastică mică, antropomorfism, zoomorfism, decor excizat, policromie</i>); • analizează opere de artă reprezentative (ex. <i>Gânditorul de la Hamangea, Hora de la Frumușica</i>) în raport cu tehnicile de lucru, funcțiile lor culturale și utilitare; • interpretează simbolurile și motivele ornamentale specifice creațiilor preistorice (<i>spirală, meandrul, simbolismul cosmic, cultele fertilității</i>); • argumentează valoarea de excepție a patrimoniului artistic preistoric din spațiul românesc și basarabean în contextul marii culturi și al patrimoniului european.
---	--	---

	neolitice timpurii folosind instrumente digitale libere. Educația pentru patrimoniu (Cetățenie democratică): Conștientizarea datoriei civice de a proteja siturile arheologice împotriva braconajului și a distrugerii urbane. Educația digitală (Muzeul Viitorului): Explorarea expozițiilor virtuale 3D, a reconstrucțiilor digitale de artefacte și a aplicațiilor de Realitate Augmentată (AR) folosite de muzee. Produse evaluative: Fișă de analiză a unui artefact preistoric. Poster sau infografic dedicat unei culturi preistorice. Hartă tematică a principalelor situri arheologice. Tabel comparativ al caracteristicilor artistice ale culturilor studiate. Portofoliu cu imagini și comentarii asupra patrimoniului preistoric românesc. Prezentare orală individuală sau de grup privind o cultură ori un sit arheologic reprezentativ. Noțiuni-cheie: Symbolism cosmic, antropomorfism, zoomorfism, plastică mică, ceramică pictată, incizor, pigmenți naturali (oxizi de fier, mangan, cărbune); Tezaur, sit arheologic, conservare, restaurare, muzeografie, artefact, sit UNESCO, cultură materială vs. cultură spirituală.	
Unitatea de învățare nr. IV. Arta antică. Arta Egiptului Antic (7 ore)		
Valori fundamentale: • Respectul pentru diversitatea religioasă și spirituală: Înțelegerea complexității mitologiei egiptene fără prejudecăți moderne. • Aprecierea inovației: Recunoașterea Egiptului ca pionier în inginerie, medicină, chimie și managementul resurselor prin intermediul artelor.		
4.1. Identificarea caracteristicilor definitorii ale artei Egiptului Antic în arhitectură, sculptură și pictură. 4.2. Analizarea operelor reprezentative utilizând limbajul specific și explicând	1. Repere istorice. Caracteristici generale: 2. Arta Hitită, Arta Imperiului vechi, 3. Arta Imperiului mijlociu, Arta Imperiului nou, 4. Arta Saită. 5. Domenii de manifestare: arhitectura, „ 6. Domenii de manifestare: sculptura 7. Domenii de manifestare: pictura Activități și reflecții teoretice: Identificarea etapelor de dezvoltare a artei Egiptului Antic și a contextului istoric și cultural în care aceasta a evoluat. Descrierea caracteristicilor	Elevul și eleva: • identifică principalele etape ale evoluției artei egiptene (Imperiul Vechi, Mijlociu, Nou și Perioada Amarna); • recunoaște caracteristicile manifestărilor artistice egiptene

relația dintre artă, religie și puterea politică. 4.3. Interpretarea simbolurilor și a canoanelor artistice specifice civilizației egiptene în contextul evoluției istorice. 4.4. Recunoașterea valorii patrimoniului artistic în viața cotidiană.	fundamentale ale arhitecturii, sculpturii, picturii și artelor decorative egiptene. Explicarea rolului religiei, mitologiei și cultului funerar în configurarea artei egiptene. Analizarea principiilor de reprezentare specifice artei egiptene (legea frontalității, canonul proporțiilor, reprezentarea ierarhică a personajelor). Interpretarea simbolurilor și atributelor utilizate în operele de artă egiptene. Recunoașterea principalelor tipuri de monumente și construcții: piramide, temple, mastabe, hipogee, obeliscuri. Analizarea contribuției artei egiptene la dezvoltarea patrimoniului artistic universal. Argumentarea relației dintre funcția religioasă, politică și estetică a operelor egiptene. Activități practice: Analizarea și comentarea reproducerilor de monumente, sculpturi, reliefuri și picturi egiptene. Realizarea unor fișe de analiză a operelor reprezentative ale artei egiptene. Elaborarea unei cronologii ilustrate a principalelor perioade și realizări artistice. Compararea diferitelor tipuri de monumente funerare și religioase. Identificarea și interpretarea simbolurilor specifice artei egiptene. Realizarea de schițe inspirate din canonul de reprezentare egiptean. Elaborarea unor prezentări tematice privind marile centre artistice și monumente ale Egiptului Antic. Repere culturale și opere recomandate Arhitectură: Complexul piramidelor de la Gizeh/Marea Piramidă a lui Keops/Templul de la Karnak/Templul de la Luxor/Templele de la Abu Simbel/Valea Regilor Sculptură: Paleta lui Narmer/Marele Sfinx din Gizeh/Scribul/Statuia lui Kefren/Bustul reginei Nefertiti/Triada lui Menkaura Pictură și arte decorative: Picturile funerare din mormântul lui Nebamun/Masca funerară a lui Tutankhamon Personalități reprezentative: Imhotep/Akhenaton/Tutankhamon/Ramses al II-lea Conținuturi interdisciplinare: Matematică și Geometrie: Calculul proporțiilor (secțiunea de aur), orientarea cardinală perfectă a piramidelor și utilizarea triunghiurilor dreptunghice. Fizică și Tehnologie: Mecanica simplă (pârghii, plan înclinat, frecare) utilizată pentru	în arhitectură, sculptură și pictură; • utilizează terminologia specifică în descrierea și analiza artei Egiptului Antic (<i>canon, hieratism, legea frontalității, perspectivă conceptuală, monumentalism, ipostil</i>); • analizează opere reprezentative în raport cu funcțiile lor culturale, religioase și de propagandă politică; • interpretează simbolurile și canoanele artistice specifice creațiilor egiptene (<i>crucea Ankh, ochiul Udjat, scarabeul, scara ierarhică, coloanele lotiforme/papiriforme</i>); • argumentează valoarea patrimoniului artistic egiptean și importanța conservării și valorificării acestuia în muzeele lumii.
---	---	---

transportul blocurilor de calcar și granit de zeci de tone. **Chimie:** Studiul pigmentilor folosiți (celebrul „Albastru de Egipt” – primul pigment sintetic din istorie, obținut din silicat de cupru și calciu). **Anatomie / Biologie:** Contrastul dintre stilizarea corpului uman în arta oficială și acuratețea reprezentărilor de animale și plante în frescele egiptene. **Filologie / Limbi străine:** Descifrarea hieroglifelor de către Jean-François Champollion folosind Piatra din Rosetta (studiul traducerii și al codurilor lingvistice). **Geografie / Geologie:** Rolul izolării geografice (deșertul ca barieră naturală) în menținerea stabilității și conservării stilului artistic egiptean timp de 3000 de ani.

Integrarea noilor educații.

Educația pentru drepturile omului și democrație: Dezmitizarea ideii că piramidele au fost construite exclusiv de sclav bătuți cu biciul. Analiza descoperirilor arheologice recente care demonstrează existența unor sate de muncitori salariați, hrăniți și îngrijiți medical (dreptul la muncă reglementată în antichitate). **Educația media și combaterea dezinformării:** Analiza critică a teoriilor conspiraționiste din mass-media/social media privind „constructorii extraterestri” ai piramidelor. Dezvoltarea gândirii logice pe baza dovezilor ingineresti. **Educația digitală și tehnologică:** Utilizarea aplicațiilor de modelare 3D sau a realității virtuale (VR) pentru a explora interioarele mormintelor din Valea Regilor, analizând culorile vii care s-au păstrat datorită climatului arid. **Educația pentru societate (Egalitatea de gen):** Analiza reprezentărilor artistice ale femeilor puternice din Egipt (Hatshepsut reprezentată cu atributele unui faraon bărbat, Nefertiti, Cleopatra). **Educația ecologică și sustenabilitatea (Fluviul Nil):** Nilul ca axă a vieții și artei. Înțelegerea modului în care egiptenii gestionau resursele de apă, ciclul inundațiilor și modul în care vegetația locală (trestia de papirus, lotusul) a devenit suport pentru scriere și motiv decorativ central. **Educația pentru sănătate și igienă:** Analiza practicilor de îmbălsămare (mificarea) din perspectivă anatomică și medicală, precum și utilizarea cosmeticelor (conturul

	de ochi cu galenă/kohl avea rol estetic, dar și protector împotriva infecțiilor oculare și a soarelui). Produse evaluative: Fișă de analiză a unei opere sau a unui monument egiptean. Tabel comparativ al principalelor forme de manifestare artistică. Poster sau infografic dedicat unui monument ori unei personalități reprezentative. Cronologie ilustrată a artei Egiptului Antic. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii ale operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în echipă. Eseu argumentativ privind rolul artei în civilizația egipteană. <i>(la discreția Profesorului)</i> Proiecte interdisciplinare la alegere (Teme cross-curriculare): „Dincolo de piramide: misticism decorativ sau inginerie socială a civilizația Egiptului?”; „Egiptul antic: laboratorul incubatorului cunoașterii sau dogma care a blocat progresul?” „Scribul Digital – adaptare modernă sau pierderea identității istorice?” Noțiuni-cheie: Mastaba, piramidă în trepte, piramidă clasică, ipostil (sală), pilon, obelisc, sfinx, speos (templu săpat în stâncă), monumentalism, canon arhitectural. Canonul profilului (legea frontalității), perspectivă conceptuală (nu vizuală), scară ierarhică (mărimea personajului indică statutul), basorelief, altorelief, realism vs. idealizare, Perioada Amarna (Reforma lui Akhenaton). Sarcofag, mască funerară, hieroglifă, cartuș, papirus, frescă, artă somptuară (bijuterii, amulete), scarabeu, uşabti (statuete funerare).	
Unitatea de învățare nr. V. Arta Orientului Antic (7 ore)		
Valori ce pot fi valorificate • Respectul pentru lege și dreptate: Înțelegerea importanței reglementării sociale prin artă și text (ex. Codul lui Hammurabi). • Rigoarea științifică și inovația: Valorizarea contribuțiilor mesopotamiene în astronomie, matematică și inginerie reflectate în arhitectura lor sacră.		
5.1. Identificarea particularităților artei	1. Prezentare generală, periodizare: Arta Sumero-akkadiană; Arta Babiloniană; Arta Asiriană; Arta Noului Babilon; Arta Persană.	Elevul și eleva:

civilizațiilor Orientului Antic și a contextului lor istoric și cultural. 5.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, sculptură și relief, utilizând terminologia specifică istoriei artelor plastice. 5.3. Explicarea valorii artistice și culturale a patrimoniului Orientului Antic și influenței acestuia asupra evoluției artei universale.	2. Domeniile de manifestare: arhitectura, sculptura și artele decorative. 3. Repere culturale a Mesopotamiei (Sumer, Akkad, Babilon, Asiria) Opere recomandate: Ziguratul din Ur; Stela lui Naram-Sin; Codul lui Hammurabi; Poarta zeiței Ishtar; Lamassu; Palatul lui Sargon al II-lea Persia: Persepolis; Palatul lui Darius I: Reliefurile ceremoniale de la Persepolis Fenicia: Arta feniciană; Obiecte de orfevrărie, fildeșuri sculptate și arte decorative cu influențe egiptene și mesopotamiene. Personalități și repere istorice: Hammurabi; Sargon al II-lea; Darius I Activități și reflecții teoretice Identificarea principalelor civilizații ale Orientului Antic și a contextului istoric în care s-au dezvoltat. Descrierea caracteristicilor artei din Mesopotamia, Persia, Fenicia și alte centre culturale orientale. Explicarea relației dintre artă, religie, putere politică și viața socială în civilizațiile orientale. Analizarea particularităților arhitecturii, sculpturii, reliefului și artelor decorative orientale. Interpretarea simbolurilor, motivelor și reprezentărilor specifice artei Orientului Antic. Compararea principalelor forme de expresie artistică ale diferitelor civilizații orientale. Recunoașterea contribuțiilor Orientului Antic la patrimoniul artistic universal. Argumentarea influenței artei orientale asupra culturilor și civilizațiilor ulterioare. Activități practice: Analizarea reproducerilor de monumente, reliefuri, sculpturi și obiecte decorative orientale. Realizarea unor fișe de analiză a operelor reprezentative. Elaborarea unei hărți culturale a principalelor centre artistice ale Orientului Antic. Compararea vizuală a creațiilor artistice din diferite civilizații orientale. Identificarea și interpretarea simbolurilor religioase și politice în operele studiate. Realizarea unor schițe Conținuturi interdisciplinare: Istoria scrisului: Trecerea de la pictograme la cuneiforme pe tăblițe de lut. Geometrie: Utilizarea sistemului sexagesimal în calcularea unghiurilor și proporțiilor ziguratelor. Educație civică / Drept: Primele coduri de legi scrise ale umanității și rolul imaginii în legitimarea puterii. Anatomie și Biologie: Observarea acurateții uluitoare în redarea musculaturii animalelor în reliefurile	• identifică principalele etape istorice și culturi ale Orientului Antic, de la civilizația sumeriană până la cea persană; • recunoaște particularitățile și diferențele stilistice dintre manifestările artistice ale fiecărui imperiu analizat (ex. spiritualitatea sumeriană vs. dinamismul războinic asirian); • utilizează terminologia specifică în descrierea și analiza operelor din spațiul mesopotamian și persan (<i>zigurat, orant, relief narativ, stăpânirea canoanelor, lamassu, cărămidă smălțuită, apadana, capitel bicefal</i>); • analizează opere reprezentative de arhitectură, sculptură și relief (ex. <i>Standardul din Ur, Stela lui Hammurabi, Poarta Ishtar, Reliefurile de la Persepolis</i>) în raport cu tehnicile de lucru și funcțiile lor politice, juridice și religioase; • interpretează simbolurile puterii regale și ale cosmologiei mesopotamiene integrate în
---	---	--

asiriene, spre deosebire de rigiditatea figurilor umane. **Chimie:** Tehnologia obținerii smaltului albastru (pe bază de cobalt/cupru) pentru placarea Porții Ishtar. **Geografie:** Managementul inundațiilor și adaptarea materialelor de construcție la lipsa pietrei (inventarea cărămizii arse). **Sociologie/Politologie:** Modele de organizare imperială bazate pe toleranța minorităților și reflectarea acestora în frizele cu popoare care aduc prinos Faraonului/Regelui.

Integrarea noilor educații.

Educația media și digitală: Reconstrucții 3D ale Ziguratului din Ur. Analiza modului în care arta sumeriană folosea imagini secvențiale (Standardul din Ur) ca o formă timpurie de „benzi desenate” sau comunicare vizuală media pentru mase. **Educația pentru democrație, dreptate și drepturile omului:** Analiza *Stelei lui Hammurabi* nu doar ca obiect estetic din diorit, ci ca instrument de comunicare a legii. Discuție critică despre evoluția conceptului de justiție (Legea Talionului vs. Drepturile Omului moderne). **Educația pentru pace și gestionarea conflictelor:** Analiza scenelor violente de vânatoare (Leoaica rănită) și de război din palatele de la Ninive și Nimrud. Discuție despre modul în care arta a fost utilizată istoric ca instrument de intimidare psihologică și propagandă politică agresivă. **Educația ecologică și managementul resurselor:** Studiul Grădinilor Suspendate ale Semiramidei (una dintre cele 7 minuni) din perspectiva sistemelor hidraulice de irigații și a integrării spațiilor verzi în arhitectura urbană (sustenabilitate). **Educația pentru patrimoniul universal și interculturalitate:** Imperiul Persan ca spațiu de fuziune artistică. Analiza modului în care arta de la Persepolis a împrumutat elemente egiptene, asiriene și grecești, demonstrând toleranță culturală. Discuție despre *Cilindrul lui Cyrus* ca primă cartă a drepturilor omului.

Produce evaluative:

Fișă de analiză a unei opere sau a unui monument reprezentativ pentru Orientul Antic. Tabel comparativ al principalelor forme de manifestare artistică. Poster sau infografic dedicat unui monument ori unei personalități reprezentative.

imagini, corelându-le cu textele de epocă și scrierea cuneiformă;

- **explică** valoarea artistică, documentară și culturală a patrimoniului Orientului Antic, subliniind rolul său de pionierat (inventarea scrisului, codificarea legilor prin imagine) în evoluția artei universale;
- **argumentează** importanța protejării acestui patrimoniu universal deosebit de fragil în fața conflictelor moderne și a braconajului arheologic.

	Cronologie ilustrată a artei Orientul Antic. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii ale operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în echipă. Eseu argumentativ privind rolul artei în civilizația mesopotamiană. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Zigurat, orant (statuetă votivă), incizor, scriere cuneiformă, hieratism, relief narativ, bitum, sticlă texturată; Stelă, basorelief juridic, investitură divină, canonul reprezentării regale, diorite; Lamassu (taur înaripat cu cap de om), relief dinamic, anatomie artistică, realism animalier, glorificare, palat fortificat; Căramidă smălțuită, ceramică glazurată, friză decorativă, perspectivă liniară (în aliniamentul procesiunilor), monumentalism urban; Apadana (sală de audiențe), capitel zoomorf (bicefal), palat eclectic, basorelief monumental (Persepolis), nemuritorii persani, orfevrărie (Tezaurul de pe Oxus).	
Unitatea de învățare nr. VI. Civilizații Mediteraneene. (5 ore)		
Valori fundamentale <i>Prețuirea originilor europene: Conștientizarea faptului că spațiul mării Egee reprezintă „leagănul” și fundamentul culturii occidentale.</i>		
6.1. Identificarea caracteristicilor artei civilizațiilor mediteraneene și a contextului lor istoric și cultural. 6.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, pictură, sculptură și arte decorative, utilizând terminologia specifică istoriei artelor plastice. 6.3. Explicarea contribuției civilizațiilor mediteraneene la dezvoltarea patrimoniului artistic european și universal.	1. Spațiul mediteraneeen și civilizațiile egeene. 2. Arta cicladică/Arta minoică/Arta miceniană. 3. Domenii de manifestare: arhitectura, sculptura, pictura. Repere culturale și opere recomandate Civilizația cicladică: Idolii cicladici Civilizația minoică (Creta): Palatul din Knossos/Fresca cu săritorii peste taur /Prințul cu crini/Discul din Phaistos; Civilizația miceniană: Cetatea Micene/Poarta Leilor/Masca lui Agamemnon /Mormintele tholos de la Micene; Activități și reflecții teoretice: Identificarea principalelor civilizații mediteraneene și a contextului geografic și istoric în care acestea s-au dezvoltat. Descrierea caracteristicilor artei cicladice, minoice și miceniene. Analizarea relației dintre mediul natural, activitățile economice și dezvoltarea expresiilor artistice. Recunoașterea particularităților arhitecturii, picturii, sculpturii și artelor decorative specifice. Interpretarea	Elevul și eleva identifică cele trei culturi egeene (cicladică, minoică, miceniană) pe baza trăsăturilor distinctive, precum abstractizarea geometrică sau caracterul defensiv. asociază monumentele egeene cu contextul lor istoric și mitologic (ex. Palatul din Knossos și mitul Labirintului). analizează o operă egeeană reprezentativă (frescă, sculptură sau edificiu), utilizând corect

simbolurilor, motivelor decorative și a reprezentărilor figurative din operele studiate. Compararea realizărilor artistice ale civilizațiilor mediteraneene cu cele ale Orientului Antic. Explicarea contribuției civilizațiilor mediteraneene la formarea culturii și artei grecești. Argumentarea valorii patrimoniului artistic mediteraneean în contextul culturii universale.

Activități practice:

Analizarea reproducerilor de fresce, vase ceramice, sculpturi și monumente reprezentative. Realizarea unor fișe de analiză a operelor și monumentelor studiate. Elaborarea unei hărți culturale a principalelor centre ale civilizațiilor mediteraneene. Compararea vizuală a creațiilor artistice minoice, miceniene și orientale. Identificarea motivelor decorative și a simbolurilor specifice artei egeene. Realizarea unor schițe inspirate din ornamentica și compozițiile artei mediteraneene. Elaborarea unor prezentări tematice privind siturile și operele reprezentative.

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Mitologie: Corelarea palatului din Knossos cu mitul Minotaurului și a cetății Micene cu Epopeile homerice (Iliada). **Geografie și Arheologie:** Insularitatea Mediteranei, erupția vulcanului din Thera (Santorini) și descoperirile lui Heinrich Schliemann și Arthur Evans. **Domenii de manifestare (Arta plastică):** *Arhitectură:* Structura labirintică (Knossos) și coloana minoică inversată versus arhitectura monumentală-defensivă (Zidurile ciclopice, Poarta Leilor din Micene). *Sculptură:* Idolii cicladici din marmură (abstractizare, geometrizare modernă) și masca funerară a lui Agamemnon (Micene). *Pictură:* Frescele cretane pline de mișcare, fluiditate și motive marine (Săritorii peste taur, Pescarul).

Integrarea noilor educații.

Educația pentru patrimoniu: Valoarea siturilor arheologice egeene și importanța tehnicilor moderne de restaurare (discuții despre reconstrucția controversată a lui Evans la Knossos). **Educația ecologică / de mediu:** Analiza modului în care minoicii au integrat natura în artă (fauna și flora marină ca motive decorative principale). **Educația pentru gen și egalitate:**

termeni ca *frescă*, *zid ciclopean* sau *coloană inversată*.

- **compară** din punct de vedere stilistic și structural două opere egeene (ex. idolii cicladici versus masca funerară miceniană).
- **explică** influența geometrizării din arta cicladică asupra sculpturii moderne a secolului XX (ex. Brâncuși, Modigliani).
- **argumentează** rolul spațiului egeean ca fundament estetic pentru apariția și dezvoltarea artei grecești clasice.

	Rolul central al femeii în societatea minoică, reflectat în artă prin reprezentările Zeiței cu șerpi și scenele de cult dominate de figuri feminine. Produse evaluative: Fișă de analiză a unei opere sau a unui monument reprezentativ. Tabel comparativ al caracteristicilor principalelor civilizații mediteraneene. Poster sau infografic dedicat unei civilizații ori unui monument. Hartă tematică a centrelor culturale și artistice mediteraneene. Portofoliu cu imagini și comentarii ale operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în grup. Eseu scurt privind contribuția civilizațiilor mediteraneene la dezvoltarea artei europene. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Palat; Frescă; Artă murală; Idol antropomorf; Megaron; Cetate fortificată; Ornamentică marina; Simbolism religios.	
Unitatea de învățare nr. VII. Artă Greciei Antice (8 ore)		
Valori fundamentale Libertate și democrație: Conștientizarea modului în care arta reflectă statutul de cetățean și valorile polisului grecesc.		
7.1. Identificarea caracteristicilor artei Greciei Antice și a relației dintre evoluția artistică, contextul istoric și valorile civilizației grecești. 7.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, sculptură, pictură și ceramică, utilizând concepte și terminologia specifică istoriei artelor plastice. 7.3. Argumentarea contribuției artei Greciei Antice la formarea idealului estetic clasic și la dezvoltarea	1. Caracteristică generală, periodizare: 2. perioada homerică și arhaică 3. perioada clasică și clasică târzie 4. perioada elenistică 5. Domenii de manifestare: arhitectura – evoluția stilistică pe marile perioade; 6. Domenii de manifestare: sculptura – idealul grecesc canoane; 7. Opere și reprezentanți. Activități și reflecții teoretice: Identificarea principalelor perioade ale artei grecești: geometrică, arhaică, clasică și elenistică. Descrierea caracteristicilor arhitecturii, sculpturii, picturii și ceramicii Greciei Antice. Explicarea conceptelor de armonie, proporție, echilibru și ideal estetic în arta greacă. Analizarea evoluției reprezentării corpului uman în sculptura greacă. Recunoașterea ordinilor arhitecturale grecești și a particularităților acestora. Interpretarea temelor mitologice, religioase și civice reflectate în operele de artă. Compararea realizărilor artistice	Elevul și eleva: • identifică perioadele de evoluție ale artei grecești (Arhaică, Clasică, Elenistică) pe baza trăsăturilor stilistice specifice fiecărei etape. • corelează schimbările din sculptură și arhitectură cu contextul istoric și politic al epocii (ex. apariția democrației ateniene, extinderea imperiului lui Alexandru cel Mare). • analizează monumente și sculpturi de referință (ex.

patrimoniului universal.	artistic	ale perioadelor arhaică, clasică și elenistică. Analizarea contribuției artei grecești la formarea culturii și artei europene. Argumentarea valorii patrimoniului artistic al Greciei Antice în contextul culturii universale. Activități practice: Analizarea reproducerilor de monumente, sculpturi și vase ceramice grecești. Realizarea unor fișe de analiză pentru opere reprezentative ale diferitelor perioade artistice. Identificarea și compararea ordinelor doric, ionic și corintic pe baza imaginilor și planșelor. Elaborarea unei cronologii ilustrate a evoluției artei grecești. Compararea reprezentării corpului uman în diferite etape ale artei grecești. Realizarea de schițe și studii inspirate din ornamentica și elementele arhitecturale grecești. Elaborarea unor prezentări tematice privind monumente, sculptori sau centre artistice importante. Participarea la dezbateri privind idealul de frumusețe în arta greacă și influența sa asupra artei ulterioare. Conținuturi interdisciplinare: Matematică (Geometrie): Aplicarea Raportului de Aur (Numărul de Aur) și a proporțiilor ideale în arhitectură (Partenonul) și sculptură (Canonul lui Policlet). Istorie și Filosofie: Evoluția stilistică (Arhaic, Clasic, Elenistic) corelată cu democrația ateniană, Războaiele Medice și perioada lui Alexandru cel Mare. Literatură și Mitologie: Scenele de pe vasele ceramice (stilul geometric, cu figuri negre/roșii) și basorelieful ca ilustrări ale Epopeilor lui Homer și ale miturilor olimpice. Anatomie: Studiul structurii corpului uman și al mișcării dinamice (<i>contrapposto</i>). Integrarea noilor educații. Educația pentru patrimoniu: Importanța conservării monumentelor (ex. Acropola Ateniană) și dezbaterile internaționale privind restituirea pieselor de patrimoniu (ex. friza Partenonului de la British Museum). Educația interculturală: Analiza perioadei Elenistice ca fenomen global de fuziune între cultura greacă și tradițiile orientale (Persia, Egipt, India). Educația cetățenie democratică: Reflexia spațiului public urban (Agora ca centru civic) în opoziție cu monumentele dedicate exclusiv monarhilor din alte civilizații. Repere culturale și opere recomandate Arhitectură: Acropola din Atena/Partenonul/Erehteionul/Templul Atenei Nike/Templul lui Zeus din Olympia	Partenonul, Doriforul), utilizând corect termeni ca <i>ordine de arhitectură (doric, ionic, corintic)</i>, <i>fronton</i>, <i>friză</i> sau <i>contrapposto</i>. • clasifică stilurile ceramicii grecești (geometric, cu figuri negre, cu figuri roșii) prin descrierea elementelor decorative și a tehnicilor de redare a corpului uman. • argumentează rolul conceptului de <i>kalokagathia</i> (armonia dintre frumusețea fizică și cea morală) în stabilirea canoanelor anatomice și proporțiilor ideale ale corpului uman. • explică influența pe termen lung a arhitecturii și sculpturii grecești asupra curentelor artistice ulterioare din istoria artei universale (ex. Renașterea, Clasicismul).
--------------------------	----------	---	---

	Sculptură: Policleitos – Doriforul/Miron – Discobolul/Fidias – decorul sculptural al Partenonului/Praxiteles – Hermes cu pruncul Dionysos/Lisip – Apoxiomenos Perioada elenistică: Victoria din Samotrace/Venus din Milo/Laocoon și fiii săi/Altarul din Pergam Ceramica greacă: Vase cu figuri negre/Vase cu figuri roșii/Amfore, cratere, kylix-uri și lekythos-uri ca exemple reprezentative ale ceramicii pictate. Produse evaluative: Fișă de analiză a unei opere de arhitectură sau sculptură grecească. Tabel comparativ al ordinelor arhitecturale grecești. Cronologie ilustrată a artei Greciei Antice. Poster sau infografic dedicat unei perioade artistice, unui monument sau unui artist. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii ale operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în echipă. Eseu argumentativ privind moștenirea artistică a Greciei Antice. Proiect de cercetare asupra unui monument, sculptor sau centru cultural grec. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Canon/Ideal estetic/Kalokagathia/Contrapposto/Ordin doric/Ordin ionic/Ordin corintic/ Templu peripterMitologie/Umanism antic/Echilibru și proporție.	
Unitatea de învățare nr. VIII. Artă Romei Antice (8 ore)		
Spirit civic și identitate statală: Înțelegerea artei ca instrument de coeziune socială, propagandă politică și afirmare a măreției imperiului.		
8.1. Identificarea caracteristicilor artei Romei Antice și a relației dintre creația artistică, contextul istoric și organizarea societății romane. 8.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, sculptură, pictură și artă decorativă, utilizând	1. Prezentare generală, periodizare. 2. Domenii de manifestare: arhitectura, sculptura, pictura. 3. Arhitectura în Roma antică (Panteonul, arce de triumf, terme, teatre și anfiteatre - Coloseum, poduri și apeducte, etc). 4. Sculptura monumentală și portretele romane. 5. Pictura și mozaicul: caracterul naiv-descriptiv, stilurile pompeiene, etc. Activități și reflecții teoretice: Identificarea etapelor principale ale dezvoltării artei romane și a contextului istoric al acestora. Descrierea caracteristicilor arhitecturii, urbanismului, sculpturii, picturii și artelor decorative romane. Explicarea influențelor etrusce	Elevul și eleva: • identifică perioadele majore de evoluție (Republică, Imperiu) pe baza schimbărilor stilistice din arta romană. • asociază monumentele publice cu organizarea socială și politică a Romei (ex. arcele de triumf ca instrumente de propagandă imperială sau termele ca spații civice).

terminologia specifică istoriei artelor plastice. 8.3. Argumentarea contribuției artei romane la dezvoltarea patrimoniului artistic european prin valorificarea și reinterpretarea moștenirii grecești.	și grecești asupra artei romane. Analizarea inovațiilor tehnice și constructive introduse de romani în arhitectură și inginerie. Recunoașterea principalelor tipuri de construcții romane: temple, bazilici, foruri, amfiteatre, apeducte, terme, arcuri de triumf și coloane comemorative. Analizarea particularităților portretului roman și ale reliefului istoric. Interpretarea rolului artei în promovarea puterii politice, militare și religioase a Imperiului Roman. Compararea artei romane cu arta Greciei Antice din perspectiva funcției, stilului și concepției estetice. Argumentarea contribuției civilizației romane la patrimoniul artistic și arhitectural european. Activități practice: Analizarea reproducerilor de monumente, sculpturi, mozaicuri și fresce romane. Realizarea unor fișe de analiză pentru opere reprezentative ale artei romane. Elaborarea unei cronologii ilustrate a principalelor realizări artistice și arhitecturale romane. Compararea elementelor arhitecturale grecești și romane pe baza imaginilor și planurilor. Identificarea elementelor constructive specifice arhitecturii romane (arc, boltă, cupolă). Analiza portretelor imperiale și a reliefului istorice. Realizarea unor schițe inspirate din ornamentica, mozaicurile și arhitectura romană. Elaborarea unor prezentări tematice privind monumente și personalități ale artei romane. Repere culturale și opere recomandate: Arhitectură și urbanism: Colosseumul/Panteonul/Forul Roman/Bazilica lui Maxențiu și Constantin/Apeductul Pont du Gard/Termele lui Caracalla Monumente comemorative: Arcul lui Titus/Arcul lui Constantin Conținuturi interdisciplinare: Istorie și Politică: Periodizarea (Regat, Republică, Imperiu) reflectată în evoluția artei; Pax Romana și arta ca instrument de propagandă imperială (arce de triumf, Columna lui Traian). Inginerie și Fizică: Inovațiile tehnice revoluționare – utilizarea arcului, bolții, cupolei și inventarea opus caementicium (betonul roman) care au permis construcții grandioase (Panteonul, apeducte, poduri). Geografie: Extinderea urbanismului roman în întreg bazinul mediteranean; rețeaua de drumuri, terme și apeducte ca	• analizează construcțiile romane monumentale (Panteonul, Coloseumul), utilizând corect noțiuni ca <i>beton roman</i>, <i>cupolă</i>, <i>bolă</i>, <i>arc</i> sau <i>amfiteatru</i>. • diferențiază genurile și stilurile artistice romane pe baza unor repere vizuale clare (ex. realismul/verismul portretelor față de relieful istoric narativ, ori cele patru <i>stiluri pompeiene</i> în pictură). • argumentează modul în care romanii au preluat ordinele de arhitectură grecești și le-au adaptat unor structuri utilitare noi (ex. suprapunerea ordinelor pe fațada Coloseumului). • explică rolul artei romane ca punte de transmitere a ecourilor clasice către patrimoniul european ulterior (ex. influența Panteonului asupra arhitecturii Renașterii și a Neoclasicismului).
--	--	---

factor de romanizare. **Literatură și Teatru:** Corelarea funcției amfiteatrelor (Coloseum) și teatrelor cu viața socială, spectacolele publice și textele epocii.

Integrarea noilor educații.

Educația pentru patrimoniu: Importanța conservării siturilor unice (ex. Pompei și Herculaneum) și înțelegerea modului în care conservarea naturală (cenușa vulcanică) a salvat frescele și mozaicurile (stilurile pompeiene).

Educația cetățenească democratică / Incluziune: Analiza funcției sociale a spațiilor publice (termelor, amfiteatrelor) destinate relaxării și divertismentului tuturor cetățenilor, în contrast cu caracterul exclusivist al palatelor orientale.

Educația pentru comunicare și media: Abordarea sculpturii monumentale (reliefurile istorice) și a portretelor imperiale ca primele forme complexe de „mass-media” și manipulare vizuală din istorie.

Produse evaluative: Fișă de analiză a unui monument sau a unei opere romane. Tabel comparativ între arta greacă și arta romană. Cronologie ilustrată a artei Romei Antice. Poster sau infografic dedicat unui monument, unei tehnici artistice sau unui împărat mecena. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii ale operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în echipă. Eseu argumentativ privind moștenirea artistică a Romei Antice. Proiect de cercetare privind influența artei romane asupra culturii europene. *(la discreția Profesorului)*

Noțiuni-cheie:

Arhitectură și Inginerie: Beton roman, Arc, Bolă, Cupolă, Apeduct și Viaduct, Amfiteatru, Terme, Arc de triumf

Sculptură: Verism, Portret antropomorf, Togatus, Relief istoric narativ, Statuie ecvestră

Pictură și Mozaic: Stilurile pompeiene: Cele 4 etape decorative ale picturii murale din Pompei (Stilul incrustației/structural, Stilul arhitectural, Stilul ornamental/candelabru și Stilul fantastic/scenografic), Trompe-l'œil, Frescă, Mozaic, Caracter naiv-descriptiv.

Unitatea de învățare nr. IX. Evoluția artelor plastice în Evul Mediu. Arta Bizantină (6 ore)

Valori morale

Transcedență și spiritualitate: Înțelegerea artei ca o fereastră spre lumea divină, dincolo de realitatea materială.

9.1. Identificarea caracteristicilor artei bizantine și a relației dintre creația artistică, spiritualitatea creștină și contextul istoric al Evului Mediu. 9.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, mozaic, pictură murală și icoană, utilizând terminologia specifică istoriei artelor plastice. 9.3. Argumentarea contribuției artei bizantine la dezvoltarea patrimoniului artistic medieval și la formarea tradiției artistice din spațiul românesc și european.	1. Tranziția de la Antichitate la Evul Mediu. Apariția artei creștine. 2. Contextul și caracteristicile artei bizantine. 3. Arhitectura bizantină. 4. Mozaicul și artele monumentale. 5. Icoana și simbolismul imaginii sacre. 6. Sinteză, influențe și evaluare. (-influența Bizanțului asupra spațiului românesc.) Activități și reflecții teoretice Identificarea contextului istoric, religios și cultural al apariției și dezvoltării artei bizantine. Explicarea rolului creștinismului în configurarea noilor forme și funcții ale artei medievale. Descrierea caracteristicilor arhitecturii, mozaicului, picturii, icoanei și artelor decorative bizantine. Analizarea principiilor estetice ale artei bizantine: spiritualizare, simbolism, frontalitate, hieratism și monumentalitate. Recunoașterea principalelor tipuri de edificii religioase și a elementelor specifice arhitecturii bizantine. Interpretarea iconografiei creștine și a simbolurilor utilizate în arta bizantină. Analizarea relației dintre funcția religioasă și expresia artistică în cultura bizantină. Compararea artei bizantine cu arta Greciei și Romei Antice din perspectiva limbajului vizual și a funcției operei. Argumentarea influenței artei bizantine asupra culturii și artei medievale din Europa de Est și Sud-Est. Activități practice: Analizarea reproducerilor de monumente, mozaicuri, icoane și manuscrise bizantine. Realizarea unor fișe de analiză pentru opere reprezentative ale artei bizantine. Identificarea elementelor iconografice și simbolice în imagini și compoziții religioase. Compararea reprezentărilor figurative din Antichitate și Bizanț. Elaborarea unei cronologii ilustrate privind evoluția artei bizantine. Realizarea unor schițe inspirate din motive decorative, mozaicuri și icoane bizantine. Elaborarea unor prezentări tematice privind monumente și centre artistice bizantine. Participarea la discuții privind rolul imaginii sacre în cultura medievală.	Elevul și eleva: • identifică trăsăturile definitorii ale esteticii bizantine (solemnitate, detașare de lumea materială, dogmatism) pe baza analizei contextului istoric și religios al Evului Mediu. • asociază canoanele vizuale cu spiritualitatea creștină, explicând rolul imaginii sacre ca intermediar între credincios și divinitate. • analizează monumente de referință (ex. Catedrala Sfânta Sofia, mozaicurile din Ravenna), utilizând corect noțiuni ca <i>plan în cruce greacă</i>, <i>cupolă</i>, <i>pandantivi</i> sau <i>spațiu sacru</i>. • diferențiază tehnicile și convențiile de reprezentare figurativă prin aplicarea corectă a termenilor de specialitate (<i>hieratism</i>, <i>frontalitate</i>, <i>simbolism</i>, <i>Pantocrator</i>, <i>icoană</i>). • argumentează impactul modelelor bizantine asupra configurării spațiului cultural european medieval,
--	--	--

Conceptul cheie: Trecerea de la reprezentarea corpului fizic (antichitate) la reprezentarea corpului spiritual, transfigurat. Artă devine un „ecran” între lumea vizibilă și cea invizibilă, guvernată de reguli teologice și plastice stricte (canonul).

Repere culturale și opere recomandate

Arhitectură: Hagia Sophia/Biserica Sfinții Serghie și Bacchus/Biserica San Vitale/Mănăstirea Hosios Loukas;

Mozaic:

Mozaicurile din San Vitale/Mozaicurile din Hagia Sophia/ Reprezentările împăratului Justinian și ale împărătesei Teodora.

Icoană și pictură: Hristos Pantocrator de la -Mănăstirea Sfânta Ecaterina/ Icoana Maicii Domnului Hodighitria/Miniatura și manuscrisul iluminat bizantin.

Personalități și repere istorice: Justinian I și Teodora

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie: Studiul Imperiului Roman de Răsărit, al epocii de aur a lui Iustinian și a rolului Constantinopolului ca punte între Orient și Occident. **Religie și**

Teologie: Dogma creștină reflectată în iconografie, semnificația teologică a icoanei și disputa istorică a *iconoclasmului*. **Fizică și Optică:** Studiul luminii și al reflexiei acesteia pe cuburile de sticlă aurită în tehnica mozaicului, pentru crearea efectului de spațiu supranatural. **Geometrie și Arhitectură:** Planul în cruce greacă înscrisă și trecerea de la baza pătrată la cupola circulară prin intermediul *pandantivelor* (ex. Catedrala Sfânta Sofia).

Integrarea noilor educații.

Educația pentru patrimoniu: Importanța protejării și restaurării monumentelor bizantine din bazinul mediteranean și din spațiul est-european (ex. mozaicurile din Ravenna, Sfânta Sofia, mănăstirile din Athos). **Educația**

interculturală: Analiza artei bizantine ca o sinteză unică între structura administrativă romană, cultura elenistică și spiritualitatea orientală. **Educația pentru mass-media și alfabetizare vizuală:** Descifrarea limbajului codificat al simbolurilor și culorilor din arta bizantină (ex. semnificația fundalului de aur, a aureolei și a culorii purpurii), învățând elevii să citească mesaje vizuale non-verbale.

Produse evaluative:

evidențiind difuzarea acestora în Europa de Est și de Sud-Est.

- **explică** rolul de fundament pe care arta bizantină l-a avut în nașterea tradiției artistice locale din spațiul românesc (ex. pictura murală de tradiție bizantină din bisericile medievale din Moldova și Țara Românească).

	Fișă de analiză a unei icoane, a unui mozaic sau a unui monument bizantin. Tabel comparativ între arta antică și arta bizantină. Cronologie ilustrată a evoluției artei bizantine. Poster sau infografic dedicat unui monument ori unui centru artistic bizantin. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii asupra operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în echipă. Eseu argumentativ privind rolul artei în cultura bizantină. Proiect de cercetare privind influența Bizanțului asupra artei medievale din spațiul românesc. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Artă creștină/Bizanț/Icoană/Mozaic/Cupolă/Pantocrator/Hieratism/Frontalitate/Simbolism/Iconografie/Spațiu sacru/Artă monumentală/ Pandantivi/ Plan în cruce greacă/ Iconostas / Catapeteasmă.	
Unitatea de învățare nr. X Stiluri Europene (6 ore)		
Valori Soliditate și permanență: Înțelegerea artei și a arhitecturii romanice ca mărturii de credință rezistente în timp, menite să ofere securitate spirituală și fizică. Respectul pentru patrimoniul național: Prețuirea monumentelor romanice din spațiul românesc ca dovezi ale conectării timpurii la circuitele artistice europene.		
10.1. Identificarea caracteristicilor stilurilor romanice și gotice în contextul evoluției artei medievale europene. 10.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, sculptură și vitraliu, utilizând terminologia specifică istoriei artelor plastice.	1. Contextul apariției stilului romanic în Europa. 2. Arhitectura romanică. 3. Sculptura romanică și programele iconografice. 4. Pictura murală și manuscrisul iluminat. 5. Centre artistice și monumente reprezentative. 6. Legături cu patrimoniul românesc/conexiune cu monumentele romanice din spațiul românesc: Catedrala Romano-Catolică Sfântul Mihail/Biserica fortificată din Căminuțu de Jos Conceptul cheie: Arhitectura ca „fortăreață a lui Dumnezeu” și subordonarea artelor plastice (sculptura și pictura) față de cadrul arhitectural. Repere culturale și opere recomandate Arhitectură: Catedrala din Speyer/Abazia Cluny/Bazilica Sainte-Foy/Catedrala din Pisa/Complexul din Pisa/Catedrala din Durham	Elevul și eleva: • identifică trăsăturile structurale și estetice ale stilului romanic (monumentalitate, ziduri masive, ferestre înguste) în contextul feudalismului și al rutei pelerinajelor medievale. • recunoaște elementele de continuitate istorică ce leagă arhitectura romanică de modelele romane timpurii și de tehnica bazilicilor creștine.

10.3. Argumentarea contribuției stilurilor romanice și gotice la dezvoltarea patrimoniului artistic european și la afirmarea identității culturale medievale.	Sculptură: Portalurile sculptate ale bisericilor romanice/Timpanul Judecării de Apoi de la Catedrala Saint-Lazare/Sculptura decorativă a capitulelor și portalurilor. Pictură și manuscris: Frescele din bisericile romanice europene/ Evangheliarul de la Lindisfarne/Miniatura și manuscrisul iluminat medieval. Activități și reflecții teoretice: Identificarea contextului istoric, religios și cultural al apariției și dezvoltării stilului romanic în Europa medievală. Descrierea caracteristicilor generale ale arhitecturii, sculpturii, picturii și artelor decorative romanice. Recunoașterea principalelor tipuri de edificii și elemente constructive specifice stilului romanic. Analizarea relației dintre funcția religioasă și formele artistice ale epocii. Interpretarea programelor iconografice și a simbolurilor utilizate în arta romanică. Explicarea rolului mănăstirilor, pelerinajelor și ordinelor religioase în dezvoltarea artei romanice. Compararea caracteristicilor artei romanice cu cele ale artei bizantine. Argumentarea contribuției stilului romanic la formarea culturii și artei medievale europene. Activități practice: Analizarea reproducerilor de monumente, sculpturi, fresce și manuscrise romanice. Realizarea unor fișe de analiză pentru edificii și opere reprezentative. Identificarea elementelor arhitecturale specifice stilului romanic pe baza imaginilor și planurilor. Compararea vizuală a arhitecturii bizantine și romanice. Elaborarea unei cronologii ilustrate privind dezvoltarea artei romanice în Europa. Elaborarea unor prezentări tematice despre monumente și centre artistice reprezentative. Participarea la dezbateri privind rolul artei în societatea medievală. Conținuturi interdisciplinare: Istorie: Studiul feudalismului, al mișcării monastice (ex. ordinul Cluny) și al pelerinajelor ca motoare de răspândire a stilului romanic; istoria Transilvaniei medievale (arhiepiscopia de Alba Iulia). Fizică și Inginerie: Tehnica bolților de piatră (bolta în leagăn, bolta în cruce) și necesitatea zidurilor masive, groase, cu ferestre mici, pentru a susține greutatea imensă a plafoanelor. Literatură și Mitologie Creștină: Descifrarea programelor iconografice din sculptura portalurilor (ex. Judecata de Apoi) ca traduceri vizuale ale textelor biblice	• analizează clădiri și portaluri romanice de referință, utilizând corect noțiuni ca <i>arc semicircular</i>, <i>bolta în plin centru</i>, <i>timpan</i> sau <i>capitel</i>. • descrie mesajul teologic și moral al sculpturii sau al unui <i>manuscris iluminat</i>, explicând utilizarea <i>simbolismului creștin</i> ca formă de educare vizuală a publicului medieval. • argumentează rolul stilului romanic ca prim limbaj artistic unitar al Europei Occidentale medievale, indicând modul în care circulația meșterilor a creat o identitate culturală comună. • explică contribuția stilului romanic la îmbogățirea patrimoniului local din spațiul românesc, exemplificând cu monumente reprezentative din Transilvania (ex. Catedrala „Sf. Mihail” din Alba Iulia sau Biserica fortificată din Călnăvioara).
---	--	---

	pentru o populație analfabetă (<i>Biblia pauperum</i>). Geografie: Rutele de pelerinaj (ex. Camino de Santiago) și localizarea centrelor artistice majore din Franța, Germania, Italia și spațiul intracarpatic. Integrarea noilor educații. Educația pentru patrimoniu: Conștientizarea importanței protejării monumentelor istorice de importanță națională și europeană din România (Catedrala „Sf. Mihail” din Alba Iulia, Biserica Sf. Mihail din Cisnădioara), evidențiind provocările conservării pietrei și a structurilor fortificate. Educația pentru pace și securitate: Analiza arhitecturii romanice (inclusiv a bisericilor fortificate) ca răspuns la o epocă plină de conflicte și invazii, promovând azi cultura dialogului și a non-violenței. Educația interculturală: Înțelegerea stilului romanic ca o sinteză între moștenirea romană, elementele barbare (germanice, celtice) și influențele bizantine sosite pe filieră comercială sau prin pelerinaj. Produse evaluative: Fișă de analiză a unui monument sau a unei opere romanice. Tabel comparativ între arta bizantină și arta romanică. Poster sau infografic dedicat unui monument romanic. Cronologie ilustrată a dezvoltării stilului romanic. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii asupra operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în grup. Eseu argumentativ privind rolul artei romanice în cultura medievală. Proiect de cercetare asupra unui centru artistic sau monument reprezentativ. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Stil romanic/Bazilică/Arc semicircular/Boltă în plin centru/Portal sculptat/Timpan/Capitel/Mănstire/Pelerinaj/Frescă/ Manuscris iluminat/Simbolism creștin.	
Unitatea de învățare nr. XI <i>Arta Gotică</i> (6 ore)		
Valori	• Aspirația spirituală și ascensiunea: Înțelegerea verticalității gotice ca simbol al înălțării sufletului către divinitate. • Umanismul pre-renaștentist: Receptarea trecerii de la rigiditatea medievală la naturalism și emoție (ex. expresivitatea personajelor lui Giotto).	

- **Prețuirea valorilor locale în context european:** Conștientizarea importanței monumentelor gotice din România ca repere de referință în Europa de Est.

11.1. Identificarea caracteristicilor artei gotice și a contextului istoric, cultural și religios în care aceasta s-a dezvoltat.

11.2. Analizarea operelor reprezentative de arhitectură, sculptură, vitraliu și artă decorativă, utilizând terminologia specifică istoriei artelor plastice.

11.3. Argumentarea contribuției artei gotice la dezvoltarea patrimoniului artistic european și la evoluția limbajului artistic medieval.

1. Contextul apariției stilului gotic.

2. Arhitectura gotică și inovațiile constructive.

3. Sculptura gotică.

4. Vitraliul și manuscrisul iluminat.

5. Pictura gotică și personalitatea lui Giotto.

6. Legături cu patrimoniul românesc (pentru contextualizare europeană și locală pot fi analizate: Biserica Neagră/Biserica Sfântul Mihail)

Repere culturale și opere recomandate

Arhitectură: Catedrala Notre-Dame de Paris/Catedrala din Chartres/Catedrala din Reims/Catedrala din Amiens/Catedrala din Köln/Westminster Abbey/Sainte-Chapelle

Sculptură: Sculptura portalurilor și a fațadelor catedralelor gotice/Galeria regilor de la Catedrala Notre-Dame de Paris/Ansamblurile sculpturale de la Catedrala din Chartres și Catedrala din Reims.

Vitraliu și manuscris: Vitraliile de la Catedrala din Chartres/Vitraliile de la Sainte-Chapelle/Les Très Riches Heures du Duc de Berry.

Pictură gotică: Giotto di Bondone – precursor al Renașterii/Frescele din Capela Scrovegni.

Caracteristici esențiale ale stilului gotic: accent pe verticalitate și înălțime; utilizarea arcului frânt; bolți pe ogive; contraforturi și arce butante; suprafețe vitrate ample; vitralii cu rol estetic și educativ; sculptură mai naturalistă și expresivă; interes crescut pentru individualizare și observația realității.

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea contextului istoric, social și cultural al apariției și dezvoltării stilului gotic în Europa medievală. Descrierea caracteristicilor arhitecturii, sculpturii, vitraliului, picturii și artelor decorative gotice. Recunoașterea principalelor elemente constructive și decorative specifice stilului gotic. Explicarea rolului luminii și al simbolismului religios în concepția artistică gotică. Analizarea evoluției reprezentării figurii umane în comparație cu arta romanică. Interpretarea programelor iconografice și a simbolurilor prezente în

Elevul și eleva:

• **identifică** trăsăturile definitorii ale stilului gotic (verticalitate, luminozitate, naturalism) în strânsă legătură cu dezvoltarea orașelor, a breslelor și a universităților medievale.

• **recunoaște** schimbarea de paradigmă religioasă și culturală reflectată în artă, remarcând trecerea de la frica de judecată (specifică romanului) la umanizarea personajelor sacre.

• **analizează** structura unei catedrale gotice, utilizând corect noțiuni constructive și estetice precum *arc frânt*, *boltă pe ogive*, *arc butant*, *contrafort* sau *rozasă*.

• **diferențiază** tehnicile și inovațiile plastice din perioada gotică, explicând rolul *vitraliului* în filtrarea luminii sau mutațiile aduse de Giotto în

monumentele gotice. Compararea caracteristicilor stilurilor romanic și gotic. Analizarea contribuției stilului gotic la dezvoltarea culturii și artei europene. Argumentarea valorii patrimoniului gotic în contextul patrimoniului cultural universal.

Activități practice:

Analizarea reproducerilor de catedrale, sculpturi, vitralii și manuscrise gotice. Realizarea unor fișe de analiză pentru monumente și opere reprezentative. Identificarea elementelor arhitecturale specifice stilului gotic pe baza imaginilor și planurilor. Compararea vizuală a edificiilor romanice și gotice. Elaborarea unei cronologii ilustrate privind evoluția artei gotice. Realizarea unor schițe inspirate din rozete, vitralii și decorul sculptural gotic. Elaborarea unor prezentări tematice privind marile catedrale și centre artistice medievale. Participarea la dezbateri privind rolul catedralei în viața urbană medievală.

Conținuturi interdisciplinare:

Fizică și Geometrie (Inginerie constructivă): Schimbarea distribuției forțelor de greutate prin inovații tehnice revoluționare – *arcul frânt*, *bolta pe ogive* și *arcul butant* care descarcă greutatea pe contraforturi exterioare. **Optică și Chimie:** Studiul luminii filtrate prin sticla colorată a *vitraliilor*, văzută din punct de vedere teologic ca „lumină divină” (*lux nova*). **Istorie și Sociologie:** Dezvoltarea orașelor (burgurilor), ascensiunea breslelor de meșteșugari și apariția primelor universități ca motor al culturii gotice. **Literatură:** Legătura dintre poezia trubadurilor, cultul Maicii Domnului (care îndulcește sculptura gotică) și textele religioase interpretate pictural.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru patrimoniu: Importanța conservării și restaurării marilor monumente afectate de catastrofe sau poluare (ex. dezbateri privind restaurarea Notre-Dame de Paris) și protejarea celor din spațiul național (Biserica Neagră din Brașov, Biserica Sf. Mihail din Cluj-Napoca). **Educația ecologică:** Conștientizarea fragilității materialelor (sticlă, piatră, structuri din lemn de stejar) în fața schimbărilor climatice actuale. **Educația interculturală:** Analiza modului în care stilul gotic s-a răspândit din Franța în restul Europei, adaptându-se specificului local (goticul transilvănean de influență germană).

Produse evaluative:

pictură prin introducerea volumului și a spațialității.

- **argumentează** modul în care arta gotică a revoluționat limbajul artistic medieval, deschizând calea spre realismul și umanismul specifice Renașterii timpurii.
- **explică** valoarea de patrimoniu a monumentelor gotice din România în contextul european, argumentând cu exemple locale de referință (ex. Biserica Neagră din Brașov sau Biserica „Sfântul Mihail” din Cluj-Napoca).

	Fișă de analiză a unui monument sau a unei opere gotice. Tabel comparativ între arta romanică și arta gotică. Poster sau infografic dedicat unei catedrale gotice. Cronologie ilustrată a dezvoltării stilului gotic. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii asupra operelor studiate. Prezentare orală individuală sau în grup. Eseu argumentativ privind semnificația catedralei gotice în cultura medievală. Proiect de cercetare asupra unui monument sau centru artistic reprezentativ. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Stil gotic/Arc frânt (ogival)/Boltă pe ogive/Contrafort/Arc butant/Vitraliu/Rozetă/Catedrala gotică/Verticalitate/Lumină simbolică/Sculptură monumentală/Manuscris iluminat.	
--	---	--

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a XI-a		
Unitatea de învățare nr. I. Recapitulare cl. X (2 ore)		
Valori: Respectul pentru Spiritualitatea ca Formă de Cunoaștere și Coeziune Socială în procesul evoluției omenirii. Responsabilitatea în utilizarea limbajului specializat; Spiritul critic în analiza operelor de artă plastică; Deschiderea către diversitatea formelor de expresie artistică.		
1.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport cu contextul istoric și cultural. 1.2. Compararea curenților artistice și explicarea continuităților și schimbărilor.	Concepte fundamentale, procese și relații esențiale, conținuturi aplicative și contextuale 1. Evoluția artelor plastice în perioadele: Preistorie; Antichitate; Evul Mediu. Activități și reflecții teoretice: Reactualizarea principalelor etape ale evoluției artelor plastice din Preistorie, Antichitate și Evul Mediu. Identificarea caracteristicilor esențiale ale artei fiecărei perioade istorice. Recunoașterea funcțiilor artei în diferite contexte culturale și religioase. Analizarea succintă a relației dintre artă, societate și credințele epocii. Compararea limbajului artistic specific celor trei perioade. Identificarea principalelor tipuri de monumente, tehnici și materiale utilizate. Reamintirea unor opere și monumente reprezentative. Formularea unor concluzii privind continuitatea și transformarea expresiei artistice în timp. Activități practice: Analiza comparativă a unor imagini reprezentative din cele trei epoci. Identificarea elementelor distinctive ale artei preistorice, antice și medievale. Activități interactive de tip quiz, joc didactic sau discuție dirijată. Organizarea unor mici prezentări în perechi sau grupuri, LearningApps. Conținuturi interdisciplinare: Istorie: Trecerea de la paleoliticul nomad (vânători) la neoliticul sedentar (agricultori). Literatură & Mitologie: Legătura dintre Epopeile lui Homer,	Elevul și eleva: • corelează o operă de artă (rupestră, antică sau medievală) cu sistemul de credințe și organizarea socială a epocii în care a fost creată. • explică cum funcția magico-religioasă din Preistorie a evoluat spre afirmarea puterii politice/civice în Antichitate și spre dogma religioasă în Evul Mediu. • identifică impactul materialelor și tehnologiilor noi (de la pigmenții naturali rupestri, la betonul roman și bolta pe ogive gotică) asupra evoluției formelor arhitecturale și plastice.

panteonul zeilor și scenele pictate pe vasele grecești. **Istorie & Religie:** Rolul Bisericii ca principal mecenat și alfabetizarea vizuală a maselor prin imagini ("Biblia celor săraci").

Integrarea noilor educații:

Educație ecologică: Dependența totală a omului preistoric de natură și respectul față de resurse reflectat în artă; **Educație democratică și civică:** Reflectarea valorilor cetății (Polis) în spațiul public urban antic (Agora, Forumul Roman). **Educație pentru patrimoniu:** Importanța conservării catedralelor și monumentelor medievale ca identitate culturală europeană.

Produse evaluative:

Fișă de recapitulare tematică. Hartă conceptuală sau tabel comparativ. Quiz/test succint de verificare. Portofoliu cu imagini reprezentative și comentarii scurte. Prezentare orală a unei perioade artistice. Exercițiu de identificare vizuală a operelor și stilurilor. Reflecție scurtă: „Cum a evoluat rolul artei în istorie?” (*la discreția Profesorului*).

Noțiuni-cheie:

1. Preistorie

- **Artă parietală / rupestră** – picturi realizate direct pe pereții de piatră ai peșterilor, cu rol magico-religios.
- **Arta megalitilor** – primele structuri din blocuri uriașe de piatră (menhir, dolmen, cromleah), cu funcție funerară sau astronomică.
- **Stilizare geometrică** – simplificarea formelor naturale din realitate și reducerea lor la figuri geometrice (ex: Gânditorul de la Hamangia).

2. Antichitate

- **Legea frontalismului** – regulă rigidă în arta egipteană (corpul orientat spre față, iar capul și membrele din profil).
- **Canonul proporțiilor** – sistem matematic antic (grecesc) care stabilea raportul ideal dintre părțile corpului uman pentru a exprima frumusețea perfectă.

- **compară** reprezentarea corpului uman în trei perioade distincte, evidențiind trecerea de la stilizarea preistorică și canonul idealizat antic, la dematerializarea spirituală bizantină.
- **argumentează** linia de continuitate dintre arhitectura greacă (ordinea clasice) și cea romană (preluarea columnelor), identificând în același timp elementul de schimbare (inventarea arcului și bolții de către romani).
- **diferențiază** stilul Romanic de stilul Gotic prin analiza contrastelor structurale și estetice (masivitate și penumbră vs. zveltețe, verticalitate și lumină).

	• Ordine arhitecturale – stilurile clasice de proiectare a templelor grecești și romane, recunoscute după formă și capitel (Doric, Ionic, Corintian). • Arc și boltă – inovații ingineresti romane care au permis deschiderea unor spații interioare uriașe și construcții monumentale (Colosseum, Panteon). 3. Evul Mediu • Dematerializare – renunțarea la volumul corpului fizic în arta bizantină pentru a sugera o prezență pur spirituală, divină. • Mozaic / Fundal de aur – tehnică decorativă bizantină în care lumina reflectată de aur simboliza prezența transcendenței și a paradisului. • Stil Romanic (Zid-masă) – arhitectură medievală timpurie, caracterizată prin ziduri groase, ferestre mici, penumbră și arcuri semicirculare. • Stil Gotic (Zveltețe și Lumină) – arhitectură medievală târzie, definită prin verticalitate, arc frânt, boltă pe ogive și vitralii colorate.	
Unitatea de învățare nr. II. Evoluția artelor plastice în perioada Renașterii. Prerenașterea. (3 ore)		
Valori: <i>Asumarea demnității umane și a libertății de simțire (Valoare morală/sentimentală): Conștientizarea momentului istoric în care omul redevine centrul universului (Umanismul), manifestată prin permisiunea de a exprima onest trăirile psihologice reale (durerea, compasiunea, bucuria) în spațiul sacralului, după modelul lui Giotto.</i>		
2.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice - tranziției de la canoanele bizantine rigide spre umanizarea personajelor. 2.2. Descrierea noii viziuni asupra naturii și a detaliului realist în pictură și sculptură,	1. Prerenașterea în Italia. Periodizare; 2. Domenii de manifestare: arhitectura, sculptura, pictură. Activități și reflecții teoretice: Studierea contextului istoric și cultural care a favorizat apariția Prerenașterii în Italia; Analiza operelor: Giotto di Bondone – frescele din Capela Scrovegni; Nicola Pisano – amvonul Baptisteriului din Pisa; Giovanni Pisano; Arnolfo di Cambio; Catedrala Santa Maria del Fiore; Capela Scrovegni. Activități practice:	Elevul și eleva: • analizează evoluția personajelor pictate de Giotto în raport cu sfinții hieratici bizantini, evidențiind anatomia realistă și greutatea corporală a figurilor. • identifică elementele de expresivitate psihologică (durere, plâns, resemnare)

diversificare a tehnicilor, materialelor și tematicii creațiilor artistice. 2.3. Manifestarea inițiativei în interpretarea critică a lucrărilor studiate.	axe cronologice privind evoluția Prerenășterii italiene; analiza comparativă a imaginilor ale operelor medievale și prerenascentiste; elabora fișe de analiză artistică pentru monumente și opere reprezentative; discuții/dezbateri privind rolul umanismului în evoluția artei; LearningApps. Conținuturi interdisciplinare: Literatură (Umanismul Literar): Conexiunea directă cu opera lui Dante Alighieri (<i>Divina Comedie</i>), Francesco Petrarca și Giovanni Boccaccio. Pictura lui Giotto este echivalentul vizual al limbajului direct și uman folosit de acești scriitori în limba vernaculară (italiană), în locul latinei rigide. Istorie și Economie: Ascensiunea burgheziei și a republicilor maritime/comerciale (Florența, Veneția). Apariția bancherilor și a breslelor ca noi mecenați (patroni ai artelor), care înlocuiesc monopolul exclusiv al Bisericii. Integrarea noilor educații. Educație Civică și Democratică-Arta ca manifest politic civic: Analiza celebrei fresce a lui Ambrogio Lorenzetti din Palazzo Pubblico (Siena) – <i>Alegoria Bunului și Răului Guvernământ</i>. Elevii analizează vizual cum arta era folosită pentru a educa cetățenii și conducătorii despre efectele păcii, justiției și corupției într-o comunitate. Educația Mass-Media și Comunicare Vizuală - De la simbol la realism: Elevii înțeleg cum trecerea de la „ecranul” bidimensional și simbolic bizantin la spațiul tridimensional al lui Giotto a schimbat modul în care oamenii recepționau și procesau o poveste vizuală, fiind primul pas către realismul media de astăzi. Produce evaluative: prezentare orală/PPT; poster tematic; portofoliu de imagini comentate. (la discreția Profesorului) Noțiuni-cheie pentru elevi (Clasa a XI-a) • Trecento – secolul al XIV-lea în arta italiană, sinonim cu Prerenășterea. • Umanism – mișcare culturală care pune accentul pe valorile umane și pe studiul antichității clasice. • Volum/Tridimensionalitate – redarea iluziei de corp masiv în spațiu prin umbre și lumini (clarobscur incipient). • Mecenat – susținerea financiară a artiștilor de către oameni bogați sau instituții.	care marchează umanizarea personajelor sacre în arta secolului al XIV-lea (<i>Il Trecento</i>). • corelează abandonarea canoanelor rigide medievale cu pătrunderea ideilor umaniste care plasează omul și trăirile sale în centrul universului cultural. • descrie transformarea fundalului în pictura prerenășterii, remarcând înlocuirea aury-ului simbolic bizantin cu peisaje naturale și cerul albastru real. • explică diversificarea tematicii prin apariția subiectelor civile și politice laice alături de iconografia religioasă tradițională. • evidențiază utilizarea detaliilor realiste și a volumului tridimensional în sculptura din familia Pisano ca urmare a redescoperirii tehnicilor și materialelor inspirate din antichitatea clasică. • formulează opinii argumentate și critice despre compoziția și dinamica unei
---	---	---

		opere studiate bazându-se pe elemente de limbaj plastic. • dezbate impactul inovațiilor din Prerenășterea italiană asupra evoluției ulterioare a istoriei artei, demonstrând independență în gândirea estetică. • evaluează critic mesajul moral sau politic transmis de o lucrare de artă, raportându-l atât la mentalitatea secolului al XIV-lea, cât și la propria percepție modernă.
Unitatea de învățare nr. III. Renașterea în Italia (6 ore)		
Valori: <i>Asumarea modelului de dezvoltare multilaterală (Valoare intelectuală/profesională): Inspirația extrasă din conceptul de Homo Universalis (Leonardo, Michelangelo), înțelegând că știința, ingineria, literatura și artele nu sunt separate, ci se potențează reciproc în dezvoltarea geniului uman.</i>		
3.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice și interpretarea operelor de artă în strânsă relație cu contextul istoric, social, cultural și cu mentalitatea epocii în care au fost create. 3.2. Determinarea tendințelor de diversificare a	1. Arta Renașterii în Italia, sec. XV (Quattrocento) • Periodizare și context: Trecerea de la Prerenășterea la Renașterea Timpurie, având ca centru principal Florența. • Arhitectura: Filippo Brunelleschi și revoluția Cupolei Catedralei <i>Santa Maria del Fiore</i>; introducerea legilor perspectivei liniare matematice. Leon Battista Alberti și teoretizarea palatului renescentist (<i>Palazzo Rucellai</i>). • Sculptura: Donatello – reinventarea nudului masculin în mărime naturală și a monumentului ecvestru independent (<i>David</i>, <i>Gattamelata</i>), eliberarea sculpturii de sub subordonarea arhitecturală. • Pictura: Masaccio (studiul luminii reale și al volumului brut în <i>Izgonirea din Rai</i>) și Sandro Botticelli (reintroducerea mitologiei păgâne și a liniei lirice în <i>Nașterea Venerei</i>).	Elevul și eleva: • corelează trecerea de la fundalul de aur bizantin la cel albastru natural în pictura lui Giotto cu răspândirea filosofiei umaniste și cu redescoperirea naturii în secolul al XIV-lea. • argumentează rolul noilor mecenați (bancheri, bresle, familii nobiliare) în

tematicii și conștientizarea triumfului picturii științifice, realiste, bazate pe studiul riguros al perspectivei și al anatomiei corpului omenesc 3.3. Valorificarea cunoștințelor despre artă și promovarea patrimoniului artistic național și universal prin prezentări, proiecte sau activități tematice educaționale și extracurriculare.	2. Renașterea Italiană sec. XVI (Cinquecento) – Arhitectură și Sculptură • Periodizare și context: Renașterea Întă, mutarea centrului cultural de la Florența la Roma (Mecenatul Papal). • Arhitectura: Donato Bramante (<i>Tempietto</i>) și idealul planului centrat (cerc, cruce greacă). Michelangelo Buonarroti și proiectarea cupolei <i>Bazilicii Sfântul Petru</i> din Roma. • Sculptura: Michelangelo Buonarroti – conceptul de eliberare a formei din blocul de marmură; anatomie eroică, tensiune interioară și expresivitate psihologică (<i>Pieta, David, Moise</i>). 3. Titanii Renașterii Italiene – Leonardo da Vinci și Raffaello Sanzio • Leonardo da Vinci: Conceptul de <i>Homo Universalis</i>. Inovații plastice majore: sfumato (trecerea imperceptibilă de la lumină la umbră, topirea conturilor în atmosferă) și perspectiva aeriană (estomparea culorilor spre fundal). Studiu de caz: <i>Mona Lisa</i> și <i>Cina cea de Taină</i>. • Raffaello Sanzio: Idealul armoniei clasice, al grației și al compoziției perfect echilibrate (compoziția piramidală). Oglinda filosofiei și a umanismului epocii. Studiu de caz: <i>Școala din Atena</i> (frescă din Vatican). 4. Școlile de Pictură – Florentină vs. Venețiană • Școala Florentină: Bazată pe Disegno (desenul ca structură intelectuală, rațională, linie clară, geometrie, perspectivă matematică dură). • Școala Venețiană: Bazată pe Colore (culoarea caldă, senzualitatea luminii, atmosfera umedă, reflexiile apei, peisajul ca stare de spirit). • Caractere specifice: Trecerea de la fresca pe perete la pictura în ulei pe pânză, ideală pentru climatul umed al Veneției. 5. Maeștrii Școlii Venețiene – Giorgione, Tiziano și Veronese • Giorgione: Introducerea misterului și a peisajului poetic, liric, în care natura domină compoziția (<i>Furtuna</i>). • Tiziano Vecellio: Maestrul absolut al culorii și al texturilor; pensulația liberă, dinamică și utilizarea straturilor succesive de culoare pentru a reda carnația și țesăturile scumpe (<i>Venus din Urbino</i>, portretele papale). • Paolo Veronese: Teatralitate, compoziții monumentale grandioase pline de personaje fastuoase, arhitecturi clasice spectaculoase și o paletă cromatică luminoasă (<i>Nunta din Cana</i>).	dezvoltarea centrelor artistice din Florența și Siena. • interpretează frescele din <i>Il Trecento</i> prin prisma mentalității epocii, sesizând echilibrul fragil dintre frica medievală de păcat și dorința renașcentistă de afirmare a demnității umane. • identifică primele încercări de redare a perspectivei și a volumului tridimensional în operele lui Giotto di Bondone și Nicola Pisano. • Explică diversificarea tematicii artistice prin analizarea frescelor laice din această perioadă. • recunoaște importanța observației anatomice și a redării stărilor psihologice (durere, bucurie, resemnare) ca piloni ai realismului plastic aflat în plină formare. • elaborează o prezentare digitală sau o mini-ghidare virtuală axată pe un monument reprezentativ al Prerenășterii . • promovează valoarea universală a operelor secolului al XIV-lea, evidențiind modul în care
--	---	--

6.Evaluare Practică – Prezentarea și Analiza Lapbook-ului Digital „Renașterea: Triumful științei sau iluzia perfectă a realității?”

(Educația pentru competențe digitale și inteligență artificială Realizarea unui lapbook în format digital, oferind o clasificare bine organizată și atractivă a perioadelor Renașterii italiene)

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea particularităților artistice și culturale ale Renașterii italiene din secolele XV–XVI; Explicarea influenței umanismului asupra dezvoltării artei renașcentiste; Recunoașterea inovațiilor artistice specifice arhitecturii, sculpturii și picturii renașcentiste; Analiza operelor reprezentative prin raportare la compoziție, perspectivă, proporție și expresivitate(Leonardo da Vinci, Raffaello de Sanzio, Michelangelo Buonarroti, Filippo Brunellesch; Donatello etc.); Compararea viziunii artistice renașcentiste cu cea medievală;

Activități practice:

Analiza lucrărilor plastice/ opere de artă a marilor maeștri din perioada Renașterii, în baza unor algoritmi. Fișă de analiză a operei; Tabel comparativ; LearningApps.

(la discreția Profesorului)

Conținuturi interdisciplinare:

Matematică și Geometrie: Studiul perspectivei liniare (raporturi matematice, punct de fugă, linii de fugă) dezvoltat de Brunelleschi și Alberti. Secțiunea de aur în compozițiile lui Leonardo și Rafael. **Biologie și Anatomie:** Studiul disecțiilor umane realizate de Leonardo da Vinci și Michelangelo pentru a înțelege structura osoasă și musculară sub piele. **Istorie și Politică:** Mecenatul politic – rolul familiei Medici în Florența și al Papilor (Iuliu al II-lea, Leon al X-lea) în Roma; modul în care arta legitima puterea politică.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Mass-Media și Comunicare Vizuală: Elevii analizează modul în care tehnica renașterii (perspectiva și compoziția geometrică) a pus bazele fotografiei, cinematografei și designului grafic modern. Ei înțeleg cum unghiul de filmare (racursi-ul) sau lumina dintr-un cadru de film își au originea în experimentele pictorilor din secolele XV-XVI.

inovațiile din Prerenășterea italiană au pus bazele culturii vizuale europene moderne.

- **integrează** cunoștințele dobândite în activități educaționale, realizând conexiuni clare între arta plastică a lui Giotto și literatura vremii (Dante, Petrarca sau Boccaccio).

Educația pentru Competențe Digitale și Inteligență Artificială

- Sarcina de lucru: Realizarea unui Lapbook Digital.
- Instrumente recomandate: Platforme vizuale interactive precum Canva, Genially, Padlet sau Miro.
- Integrarea Inteligenței Artificiale (AI): Elevii pot folosi instrumente AI (cum ar fi ChatGPT, Gemini sau Bing Image Creator) pentru:
 1. *Cercetare și structurare*: Utilizarea AI pentru a genera rezumate, axe cronologice sau clasificări textuale rapide ale curentelor (Quattrocento vs. Cinquecento).
 2. *Upscaling sau analiză vizuală*: Folosirea AI pentru a mări rezoluția detaliilor unor picturi celebre analizate (ex: detaliul pe tehnica *sfumato* la Leonardo).
 3. *Generare de design*: Asistență AI în Canva pentru a alege layout-uri și scheme de culori potrivite paletelor renascentiste (ex: nuanțe florentine pământii vs. nuanțe venețiene calde).
- Cerințe Lapbook: Proiectul digital trebuie să conțină secțiuni interactive (ferestre pop-up, linkuri, videoclipuri, imagini de înaltă rezoluție, coduri QR) organizate clar pe: *Periodizare, Arhitectură, Sculptură, Pictură (Florența vs. Veneția) și Cei 3 Titani*.

Produce evaluative:

Referat/Eseu de analiză artistică; Prezentare multimedia; Portofoliu tematic; Test de cultură vizuală; Proiect interdisciplinar. Lapbook în format digital „Renașterea: Triumful științei sau iluzia perfectă a realității?”

Noțiuni-cheie:

Antropocentrism/Mecenat / Homo Universalis (Geniul universal)/ Perspectivă liniară (matematică) / Perspectivă aeriană (atmosferică) / Sfumato/ Compoziție piramidală/Nud independent / Non-finito – tehnică sculpturală / Disegno (Școala Florentină) – abordare artistică bazată pe primatul desenului, al liniei clare, al geometriei și al structurii raționale, intelectuale / Colore (Școala Venețiană) – abordare artistică bazată pe primatul culorii, al luminii calde, al atmosferei senzuale și al reflexiilor, favorizată de introducerea picturii în ulei pe pânză.

Proiecte interdisciplinare la alegere:

Educația pentru competențe digitale și inteligență artificială: lapbook în format digital, „Renașterea: Triumful științei sau iluzia perfectă a realității?”		
Unitatea de învățare nr. IV. Renașterea în Țările de Jos (6 ore)		
Valori: <i>Respectul pentru condiția omului simplu și demnitatea cotidianului (Valoare socială/morală): Valorizarea vieții de zi cu zi a oamenilor obișnuiți (țărani, meșteșugari, burghezi) reflectată în arta lui Pieter Bruegel, conștientizând că fiecare categorie socială are o valoare culturală intrinsecă.</i> <i>Dezvoltarea spiritului critic și auto-reflexiv în fața viciilor (Valoare morală/civică): Asimilarea mesajelor moralizatoare din satirele vizuale ale lui Bosch și Bruegel, înțelegând arta ca pe o oglindă etică menită să corecteze comportamentele destructive dintr-o societate</i>		
4.1. Perceperea condițiilor de dezvoltare a artei renașcentiste în Țările de Jos. 4.2. Explorarea diverselor surse informaționale în studierea Renașterii târzii 4.3. Compararea modurilor de expresie artistică în diferite opere. 4.4. Interpretarea mesajului artistic în raport cu contextul istoric, cultural și stilistic. 4.5. Manifestarea unei atitudini reflexive în raport cu diverse interpretări ale aceleiași opere.	1. Caracteristici Particulare ale Renașterii Nordice vs. Renașterea Italiană • Specificul geografic și socio-economic: Ascensiunea burgheziei comerciale în Flandra și spiritul pragmatic nordic. • Inovația tehnică fundamentală: Perfecționarea picturii în ulei de către frații Van Eyck (permite uscarea lentă, transparențe, detalii microscopice și strălucire cromatică unică). • Diferențe de viziune: <i>Perspectiva empirică/intuitivă</i> (Nord) bazată pe observație vizuală, versus <i>perspectiva matematică</i> (Italia) bazată pe geometrie. 2. Jan van Eyck – Maestrul Detaliului și al Luminii • Studiu de caz 1: Polipticul din Gand (Altarul Mielului Mistic) – analiza complexității iconografice și a texturilor (stofe, bijuterii, vegetație). • Studiu de caz 2: Soții Arnolfini – revoluția portretului burghez. Analiza simbolismului ascuns (câinele = fidelitate, lumânarea unică = prezența divină, oglinda convexă ca semnătură vizuală a artistului-martor). 3. Hieronymus Bosch – Universul Fantastic și Coșmarul Moralizator • Viziunea artistică: Îmbinarea satirei medievale cu anxietățile epocii prin imagini suprarealiste, monștri hibridi și metafore vizuale. • Stiul de caz: Grădina Deliciilor Terestre (triptic). Analiza celor trei panouri: Edenul (Creația), Grădina plăcerilor (păcatul și efemeritatea fericirii terestre) și Infernul (pedepsele adaptate fiecărui viciu). 4. Pieter Bruegel cel Bătrân – Pictorul Țăranilor și al Naturii	Elevul și eleva: • Identifică factorii socio-economici și geografici care determină apariția caracterului specific al Renașterii în Flandra. • Corelează perfecționarea tehnicii picturii în ulei de către frații Van Eyck cu posibilitatea redării microscopice a detaliilor și a transparenței luminii. • Diferențiază spiritul moralizator și empiric al artiștilor din Nord de raționalismul idealizat și mitologic al Renașterii italiene. • Selectează surse documentare, istorice și literare pentru a descifra

- **Viziunea artistică:** Trecerea de la fantasticul lui Bosch la realismul social, antropologic și cosmic. Omul integrat organic în ciclurile naturii.
- **Conținuturi:**
 - *Seria Anotimpurilor* (ex: *Vânătorii în zăpadă*) – peisajul ca personaj principal, redarea atmosferei de iarnă autentice.
 - *Proverbele Flamande* sau *Lupta dintre Carnaval și Post* – enciclopedii vizuale ale comportamentului uman și ale înțelepciunii populare.
- 5. Scene de Gen și Satiră Socială la Bruegel**
- **Tematica cotidiană:** *Nunta țărănească* și *Dans țărănesc*. Elevii analizează demnitatea conferită claselor sociale inferioare, mișcarea compozițională și detaliile realiste ale ospățului.
- **Mesajul politic ascuns:** Cum folosea Bruegel scenele biblice transpuse în peisajul flamand (ex: *Masacrul inocenților*) pentru a critica subtil ocupația spaniolă din Flandra.
- 6. Evaluare Practică – Vernisajul Portofoliilor sau Dezbateră Critică**
- Ora este dedicată prezentării lucrărilor elevilor, analizei comparative și evaluării competențelor dobândite pe parcursul celor 6 ore.

Activități și reflecții teoretice: Studierea: particularităților Renașterii nordice; Contextul cultural și religios al Țărilor de Jos; Dezvoltarea picturii renașcentiste nordice; Tehnicii picturii în ulei; Reprezentanților și operelor semnificative (Jan Van Eyck, H. Bosch și P. Bruegel, Rogier van der Weyden; Hans Memling).

Activități practice: Analiza creației reprezentanților de vază a artei renașcentiste în Țările de Jos. Enumerarea caracteristicilor definitorii ale artei renașcentiste. Tabel comparativ între Renașterea italiană și cea nordică; LearningApps.

Conținuturi interdisciplinare:

Chimie și Tehnologie: Studiul compoziției pigmentilor și al evoluției liantului (de la tempera cu ou la uleiul de in), înțelegând cum chimia materialelor a modificat textura și durabilitatea operei de artă. **Literatură și Folclor:** Corelarea picturilor lui Bruegel cu colecțiile de proverbe ale epocii (ex: Erasmus din Rotterdam – *Elogiul nebuniei*) și cu teatrul popular din Țările de Jos. **Istorie și Geografie:** Războiul de Optzeci de Ani și tensiunile religioase

semnificația proverbelor și a scenelor populare din operele lui Bruegel.

- **Utilizează** baze de date digitale și instrumente de vizualizare la rezoluție înaltă pentru a cerceta detaliile ascunse din altarele poliptice ale secolului al XV-XVI-lea.
- **Sintetizează** informațiile obținute din surse multiple într-un rezumat critic privind evoluția tematică de la Bosch la Bruegel.
- **Compară** tratarea perspectivei în operele lui Jan van Eyck (*perspectiva empirică*, bazată pe observație) cu perspectiva matematică italiană, evidențiind soluțiile plastice diferite.
- **Analizează** contrastele dintre universul fantastic, coșmăresc și saturat de hibrizi al lui Hieronymus Bosch și realismul social, antropologic al scenelor rurale pictate de Pieter Bruegel.
- **Evidențiază** diferențele de limbaj plastic (textura

	dintre catolicismul spaniol și calvinismul nordic, reflectate în iconoclasmul epocii. Integrarea noilor educații: Educația pentru Mass-Media și Comunicare Vizuală (Decodificarea Fake News) - Sarcina de lucru: Analiza „simbolismului ascuns” și a mesajelor vizuale subliminale. Elevii înțeleg cum Van Eyck sau Bosch foloseau detalii aparent banale pentru a transmite un mesaj ideologic, moralizator sau politic. Această abilitate este transferată în prezent pentru a analiza critic reclamele moderne și imaginile din media care ascund mesaje de manipulare sau propagandă. Educația Interculturală și Incluziune Socială - Studiu pe opera lui Bruegel: Analizarea modului în care Bruegel a documentat viața comunităților rurale marginalizate de arta academică a vremii. Elevii dezbate importanța reprezentării corecte a tuturor claselor și categoriilor sociale în cultura vizuală contemporană. Produce evaluative: Mesaj argumentativ; Teste; Portofoliul; Referat /Eseu de analiză artistică; <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Pictură în ulei – tehnică ce folosește pigmenți amestecați cu uleiuri sicative (de in, nuc), oferind profunzime, luciu și posibilitatea modelării fine a detaliilor. /Triptic / Poliptic – operă de artă (altar) formată din trei (triptic) sau mai multe panouri (poliptic), articulate mobil. /Scenă de gen – reprezentare realistă a unor momente din viața cotidiană a oamenilor obișnuiți (munca la câmp, petreceri, obiceiuri). /Simbolism deghizat (ascuns) – tehnică nordică prin care obiectele de uz casnic zilnic capătă o semnificație religioasă sau morală profundă în cadrul tabloului. /Perspectivă empirică – metodă intuitivă de redare a spațiului prin observație vizuală directă, fără aplicarea unor formule matematice stricte.	materialelor, cromatică, modelat) dintre un portret burghez de Van Eyck și o scenă de gen colectivă de Bruegel. • Interpretează simbolismul deghizat din tabloul <i>Soții Arnolfini</i>, explicând semnificația morală și religioasă a obiectelor cotidiene în contextul mentalității epocii. • Decodează mesajul alegoric al tripticului <i>Grădina Deliciilor Terestre</i>, raportând viziunea lui Bosch la anxietățile spirituale și frica de păcat specifice societății nordice. • Explică mesajul politic sau social mascat din compozițiile lui Bruegel (ex: <i>Masacrul inocenților</i>), corelându-l cu realitatea ocupației spaniolă din Flandra. • Formulează argumente proprii în cadrul dezbaterilor de clasă, demonstrând deschidere și flexibilitate față de multiplele straturi de lectură ale unei opere de artă.
--	--	---

Unitatea de învățare nr. V. Renașterea în Germania (5 ore)

Valori Fundamentale ale Modulului

- **Individualismul și Conștiința de Sine:** Afirmarea statutului artistului ca intelectual autonom (modelul lui Dürer).
- **Expresivitatea Brută (Pathosul):** Reprezentarea suferinței umane și a misticismului fără menajamente estetice.

5.1. Analizarea evoluției stilului artistic în raport cu contextul istoric, social și cultural.

5.2. Analizarea simbolurilor și elementelor de limbaj plastic în opere de artă.

5.3. Interpretarea operelor de artă prin prisma ideologiei și a esteticii stilului, în termenii adecvați limbajului plastic.

5.4. Manifestarea unei atitudini reflexive în raport cu diverse interpretări ale aceleiași opere.

1: Prezentare Generală și Caractere Particulare (Arhitectură și Sculptură)

- **Context istoric:** Fragmentarea politică a Sfântului Imperiu Roman de Neam German și izbucnirea Reformei lui Martin Luther.
- **Arhitectura:** Persistența structurilor gotice combinată treptat cu elemente decorative decorative italiene (ex: *Castelul Heidelberg*, fațadele primăriilor din Augsburg sau Bremen).
- **Sculptura:** Trecerea de la altarele de lemn policrom gotice la realismul renascentist. Maeștri precum **Tilman Riemenschneider** (finețea detaliilor anatomice și a draperiilor din lemn nevopsit) și **Veit Stoss** (dinamismul și dramatismul compozițiilor).

2. Albrecht Dürer – Sinteza dintre Rațiunea Italiană și Realismul German

- **Viziunea artistică:** Primul artist de tip *Homo Universalis* din Nordul Europei. El aduce din Italia studiul perspectivei și al proporțiilor anatomice și le contopește cu minuțiozitatea germană.
- **Inovația majoră:** Ridicarea **gravurii** (în lemn și în cupru) la rangul de artă majoră.
- **Studiu de caz:** Autoportretele sale (afirmarea mândriei artistului ca creator divin) și gravurile celebre (*Melancolia I*, *Cavalerul*, *Moartea și Diavolul*).

3. Matthias Grünewald – Misticismul Expresionist și Lucas Cranach cel Bătrân

- **Matthias Grünewald:** Refuzul canoanelor clasice italiene în favoarea unui dramatism mistic extrem. Studiu de caz: *Altarul de la Isenheim* – analiza realismului brutal, aproape medical, al trupului crucificat al lui Hristos (redarea rănilor, a cianozei și a agoniei).
- **Lucas Cranach cel Bătrân:** Pictorul oficial al Reformei Protestante și prieten apropiat al lui Martin Luther. Stilul său combină nudurile feminine

Elevul și eleva:

- **Corelează** apariția realismului expresiv și a dramatismului mistic în arta germană cu fragmentarea politică a Sfântului Imperiu Roman și criza spirituală a epocii.
- **Explică** impactul Reformei Protestante și al iconoclasmului asupra comenzilor de artă, remarcând declinul altarelor monumentale în favoarea portretului și a ilustrației de carte.
- **Analizează** rolul invenției tiparului în democratizarea culturii vizuale, justificând ascensiunea gravurii ca prim mijloc de comunicare în masă.
- **Identifică** elementele de limbaj plastic specifice stilului lui Albrecht Dürer, evidențiind sinteza dintre rigoarea perspectivei italiene

	alungite, cu linii sinuoase, de factură curteană, cu portretele sobre ale liderilor reformatori. 4. Hans Holbein cel Tânăr – Maestrul Portretului și al Detaliului Psihologic • Viziunea artistică: Obiectivitate fotografică, precizie liniară absolută și o capacitate excepțională de a pătrunde în psihologia personajelor. • Studiu de caz: Ambasadorii. Analiza complexității tabloului: texturile hainelor, instrumentele științifice (care arată cunoștințele epocii) și elementul de anamorfoză (craniul deformat din partea de jos, ca simbol <i>Memento Mori</i>). 5. Evaluare și Sinteză – Disputa Estetică a Germaniei Renascentiste • Ora este dedicată analizei comparative a operelor celor patru mari maeștri și evaluării capacității elevilor de a recunoaște particularitățile stilistice germane. Activități și reflecții teoretice: Discuții dirijate despre Particularitățile Renașterii germane; Contextul cultural și religios al secolelor XV–XVI; Influența umanismului și a Reformei protestante; Dezvoltarea picturii, gravurii și portretului; Reprezentanți și opere semnificative (A. Dürer, M. Grünewald, H. Holbein, Lucas Cranach cel Bătrân); Activități practice: Analiza creației reprezentanților de vază a artei renașcentiste în Țările de Jos. Enumerarea caracteristicilor definitorii ale artei renașcentiste. LearningApps. Conținuturi interdisciplinare: Istorie și Religie: Martin Luther și cele 95 de teze (1517). Iconoclasmul protestant și modul în care Reforma a schimbat comanda de artă (reducerea altarelor grandioase, focusul pe portret și ilustrația de carte). Tehnologie și Optică: Invenția tiparului (Gutenberg) ca motor al răspândirii gravurilor lui Dürer. Studiul lentilelor și al proiecțiilor optice (anamorfoza folosită de Holbein). Filosofie și Literatură: Umanismul german (Erasmus din Rotterdam, Ulrich von Hutten) și tema melancoliei sau a nebuniei umane reflectată în artă. Integrarea noilor educații.	și minuțiozitatea grafică germană. • Decodează simbolurile morale de tip <i>Memento Mori</i> integrate în compozițiile epocii (cum ar fi elementele alegorice din gravurile lui Dürer sau din portretele lui Holbein). • Describe utilizarea luminii, a contrastelor cromatice violente și a detaliilor anatomice brute în scopul maximizării expresivității și a încărcăturii emoționale a operei • Explică funcționarea tehnică și semnificația filosofică a <i>anamorfozei</i> din tabloul <i>Ambasadorii</i> de Hans Holbein cel Tânăr, utilizând corect terminologia de specialitate. • Evaluează modul în care Lucas Cranach cel Bătrân transpune ideologia Reformei în limbaj vizual prin intermediul portretelor sobre ale liderilor religioși și al scenelor biblice moralizatoare. • Compară perspectivele diferite ale criticilor de artă
--	--	--

Educația pentru Competențe Digitale și Gândire Algoritmă - Sarcina de lucru: Elevii folosesc software de editare grafică (de tip Photoshop, GIMP sau Canva) pentru a „reconstrui” perspectiva craniului distorsionat din tabloul *Ambasadorii* de Holbein. Prin corectarea digitală a anamorfozei, ei înțeleg regulile matematice și optice ale imaginii, realizând o paralelă cu modul în care algoritmi moderni de procesare vizuală (VR/AR) distorsionează sau corectează perspectivele în jocurile video și simulări.

Educația Democratică și Prevenirea Manipulării în Mass-Media -Studiu pe gravurile lui Dürer și Cranach: Elevii analizează modul în care gravura în lemn a fost folosită în secolul al XVI-lea ca primul „mass-medium” din istorie pentru a propaga ideile Reformei (sau ale Contrareformei). Se face o paralelă directă cu memeurile online, afișele electorale și infograficele de pe rețelele sociale actuale, educând elevii să recunoască tehnicile vizuale de persuasiune și propagandă.

Produse evaluative:

Mesaj argumentativ; Teste; Portofoliul;
(la discreția Profesorului)

Noțiuni-cheie:

Gravură (Xilogravură / Stampe): Tehnică de multiplicare a unui desen prin incizarea lui pe o placă de lemn (xilogravură) sau metal (acvaforte/dălțiță), imprimată apoi pe hârtie. /**Anamorfoză:** Imagine distorsionată conform legilor perspectivei, care devine clară și corectă doar dacă este privită dintr-un anumit unghi specific sau printr-o oglindă specială. /**Altar poliptic cu aripi:** Structură complexă din lemn (sculptat și pictat) plasată în spatele altarului unei biserici, ale cărei panouri laterale se pot închide sau deschide în funcție de sărbătorile religioase. /**Memento Mori:** Expresie latină („Amintește-ți că vei muri”) care denotă o temă artistică menită să amintească omului caracterul efemer al vieții pământești. /**Pathos:** Exprimarea vizuală a unei suferințe intense, a pasiunii sau a unui zăbucium emoțional profund în compoziția artistică.

privind mesajele codificate și semnificațiile ezoterice din gravura *Melancolia I* de Albrecht Dürer.

- **Formulează** opinii proprii argumentate în cadrul dezbaterilor de la clasă, manifestând toleranță și deschidere față de multiplele straturi de lectură ale aceleiași lucrări.
- **Reflectează** asupra modului în care tehnicile vizuale de persuasiune utilizate în gravurile secolului al XVI-lea anticipează mecanismele de manipulare din mass-media contemporană.

Unitatea de învățare nr. VI. Renașterea în Franța (4 ore)

Valori Fundamentale ale Modulului

- **Savoir-vivre și Hedonism Aristocratic (Valoare estetică/socială):** *Arta ca instrument de celebrare a luxului, a frumuseții profane, a vânătorii și a plăcerilor vieții de curte.*
- **Măreția și Centralizarea Monarhică (Valoare politică):** *Utilizarea arhitecturii monumentale și a artelor plastice pentru a legitima și glorifica puterea absolută a regelui.*

6.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport cu contextul istoric, social și cultural.

6.2. Analizarea simbolurilor și elementelor de limbaj plastic în opere de artă.

6.3. Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate în analiza fenomenului artistic.

6.4. Manifestarea inițiativei în interpretarea critică a lucrărilor studiate.

1. Particularitățile Renașterii Franceze și Influența Italiană

- **Context istoric:** Campaniile militare ale regilor francezi în Italia (Războaiele Italiene) care duc la fascinația față de cultura Peninsulei.
- **Mecenatul lui Francisc I:** Invitarea marilor maeștri italieni în Franța (Leonardo da Vinci, Rosso Fiorentino, Francesco Primaticcio).
- **Școala de la Fontainebleau (Prima Școală):** Nașterea unui stil decorativ unic, caracterizat prin figuri umane alungite, elegante (manieriste), motive mitologice, decorațiuni în stuc și reliefuri din lemn, destinate exclusiv palatelor regale.

2. Dezvoltarea Arhitecturii – De la Castelul Fortăreață la Palatul de Agrement

- **Caracteristici specifice:** Păstrarea siluetei medievale gotice (acoperișuri înalte, hornuri monumentale, turnulețe) combinată cu decorațiuni de fațadă rigurose italiene (pilaștri, simetrie clasică, arcade).
- **Monumente semnificative:**
 - *Castelele de pe Valea Loarei:* **Chambord** (analiza scării dublu elicoidale atribuite lui Leonardo da Vinci) și **Chenonceau** (palatul-punte).
 - **Palatul Luvru** din Paris (fațada realizată de Pierre Lescot): Modelul absolut al clasicismului arhitectural francez.

3. Sculptura și Pictura – Eleganță Sinuoasă și Portretistică Sobră

- **Sculptura:** **Jean Goujon** – maestrul grației și al mișcării fluide (*Fântâna Inocenților*, reliefurile cu nimfe ale căror draperii ude imită sculptura elenistică); **Germain Pilon** – realismul anatomic dublat de o intensitate

Elevul și eleva:

- **Corelează** apariția Renașterii franceze cu Războaiele Italiene și dorința monarhiei din dinastia Valois de a importa modelele culturale ale Peninsulei.
- **Explică** transformarea castelului fortificat medieval în castel de agrement, reflectând centralizarea puterii regale și stabilitatea politică a Franței.
- **Identifică** trăsăturile manieriste în decorațiunile Școlii de la Fontainebleau, evidențiind alungirea elegantă a proporțiilor umane și integrarea stucaturilor.
- **Decodează** simbolurile mitologice și alegorice utilizate în artele plastice pentru a glorifica imaginea politică și militară a regelui.
- **Describe** îmbinarea elementelor structurale gotice autohtone (acoperișuri înalte,

	dramatică și o tehnică desăvârșită în prelucrarea marmurei (<i>Cele trei Grații</i>, monumente funerare regale). • Pictura: Jean Clouet și François Clouet – creatorii portretului de curte francez. Caracteristici: precizie liniară fină de influență flamandă combinată cu modelarea psihologică discretă (ex: portretele regilor Francisc I și Carol al IX-lea). 4. Arta Curții Regale, Cultura Umanistă și Evaluare Recapitulativă • Sinteza culturală: Rolul cabinetelor de curiozități (<i>Wunderkammer</i>), al tapiseriilor și al artelor decorative (orfevrăria, ceramica lui Bernard Palissy). • Evaluare: Vernisajul unui eseu vizual sau al unei hărți conceptuale interactive realizate de elevi, care să urmărească traseul influenței italiene în castelele din Franța. Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor Renașterii în Franța; Explicarea influenței modelelor italiene asupra dezvoltării artei franceze din secolele XV–XVI; Recunoașterea particularităților arhitecturii renascentiste franceze; Analiza operelor și monumentelor reprezentative din perspectiva compoziției, decorului și funcționalității (Pierre Lescot-aripa renascentistă a Luvrului; Jean Clouet - portrete ale curții regale franceze; François Clouet; Jean Goujon; Castelul Chambord; Castelul Chenonceau; Palatul Luvru.); Descrierea rolului curții regale în promovarea culturii și artei renascentiste; Activități practice: analiza imagini ale castelelor renascentiste franceze; compararea arhitecturii gotice și cea renascentistă; identificarea influențe italiene în arta franceză; elaborarea fișelor de analiză pentru monumente și opere studiate; investiga rolul patronajului regal în dezvoltarea artei, LearningApps. Conținuturi interdisciplinare: Literatură (Umanismul Francez): Corelarea esteticii castelelor de pe Valea Loarei cu scrierile lui François Rabelais (<i>Gargantua și Pantagruel</i> – textul despre Abatia Theleme reflectă idealul arhitectural renascentist) și poezia grupării <i>Pléiade</i> (Pierre de Ronsard). Istorie și Politică:	turnuri) cu elementele decorative italiene (pilaștri, simetrie clasică) pe fațadele castelelor de pe Valea Loarei. • Utilizează corect termeni de specialitate (stucatură, castel de agrement, scară dublu elicoidală, portret de aparat) în descrierea și analiza monumentelor reprezentative. • Aplică conceptul sculptural de <i>draperie udă</i> în analiza comparativă a reliefulor realizate de Jean Goujon pe Fântâna Inocenților. • Argumentează particularitățile tehnice și stilistice ale portretelor de curte realizate de Jean și François Clouet, folosind vocabularul specific istoriei artei. • Formulează aprecieri proprii și judecăți de valoare cu privire la originalitatea sintezei franco-italiene din perioada secolului al XVI-lea. • Evaluează impactul pe termen lung al inovațiilor decorative din Renașterea franceză asupra evoluției ulterioare a designului de
--	---	--

	Centralizarea statului francez sub dinastia Valois și trecerea de la feudalismul fragmentat la monarhia pre-absolutistă, unde castelul nu mai are rol de apărare militară, ci de reprezentare diplomatică. Geografie și Hidrologie: Integrarea peisajului și a cursurilor de apă (fluviul Loara și afluenții săi) în proiectarea urbanistică și peisagistică a domeniilor regale. Integrarea noilor educații. Educația pentru Patrimoniu și Turism Cultural Durabil - Elevii realizează un itinerar turistic virtual (folosind Google Earth sau Google Arts & Culture) intitulat „Pe urmele Renașterii pe Valea Loarei”. Ei analizează importanța includerii acestor castele în Patrimoniul Mondial UNESCO și dezbate mecanismele prin care comunitățile moderne conservă și valorifică economic patrimoniul istoric fără a-l degrada prin supraturism. Educația pentru Design și Cultură Vizuală Contemporană -Elevii analizează decorațiunile interioare complexe (stucaturi, tapiserii, lambriuri). Se face o paralelă cu designul de interior modern, designul de modă haute couture și brandingul de lux, arătând cum conceptele de „eleganță franceză”, simetrie decorativă și rafinament își au rădăcinile în codurile vizuale stabilite la curtea lui Francisc I. Produse evaluative: portofoliu de imagini comentate; analize de monumente arhitecturale; tabel comparativ între Renașterea italiană și franceză. <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Școala de la Fontainebleau / Stuc (Stucatură) /Castel de agrement (Château) / Scară dublu elicoidală / Draperie udă – tehnică sculpturală preluată din antichitatea clasică. / Portret de aparat – gen de portret oficial.	interior și a arhitecturii clasice europene.
Unitatea de învățare nr.VII Renaștere în Moldova-Moștenirea Bizantină (4 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului <i>Mândria identitară și respectul pentru originalitatea sintezei culturale locale (Valoare socială/culturală):</i> Conștientizarea geniului creator autohton din secolele XV-XVI, capabil să contopească dogma bizantină cu structurile gotice și decorul renașcentist într-un stil național irepetabil, recunoscut în patrimoniul UNESCO		

Aprecierea inteligenței ingineresti și inovative autohtone (Valoare intelectuală): Recunoașterea valorii tehnice a „bolții moldovenești” ca o soluție geometrică originală a meșterilor locali, demonstrând că spațiul nostru cultural a generat inovație științifică aplicată.

7.1. Analizarea simbolurilor și elementelor de limbaj plastic în opere de artă.

7.2. Compararea modurilor de expresie artistică în opere diferite.

7.3. Argumentarea preferințelor artistice personale în baza unor criterii estetice și istorice.

7.4. Promovarea patrimoniului artistic prin prezentări sau activități tematice.

1. Specificul Artei Moldovenești și Moștenirea Bizantină

- **Context istoric și cultural:** Moldova secolelor XV-XVI (epocile lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș). Statutul de protector al ortodoxiei post-căderea Constantinopolului (1453).
- **Continuitatea bizantină:** Păstrarea planului triconc (treflat), a iconografiei sacre stricte și a erminiilor (manualelor de pictură bizantină).
- **Elemente de sinteză:** Pătrunderea structurilor gotice (ancadramente de uși și ferestre în arc frânt, contraforturi masive) și a elementelor decorative renașcentiste (portaluri, chenare geometrice, decorațiuni de factură occidentală introduse prin filieră poloneză sau transilvăneană).

2. Arhitectura Religioasă: „Stilul Moldovenesc” și Inovația Bolții

- **Caracteristicile „Stilului Moldovenesc”:** Siluetă zveltă, acoperișuri înalte din șindrilă (adaptate climei locale, cu streșini largi pentru protejarea pereților), rânduri de ocnite și firide decorative sub cornișă.
- **Inovația tehnică – „Bolta Moldovenească” (Sistemul de boltire):** Soluție inginerescă originală de reducere a diametrului cupolei principale. Constă în suprapunerea a două rânduri de arcuri dispuse oblic (la 45 de grade unul față de celălalt), sprijinite opțional pe pandantivi, permițând înălțarea turlei (tamburului) și inundarea naosului cu lumină, fără a slăbi structura de rezistență.

3. Epopeea Picturii Murale Exterioare – Voroneț, Moldovița, Sucevița

- **Fenomenul picturii exterioare:** Apărut în epoca lui Petru Rareș (secolul al XVI-lea) ca o manifestare unică în arta universală.
- **Analiza monumentelor și a programului iconografic:**
 - **Voroneț:** Celebrul „Albastru de Voroneț” (pe bază de azurit) și compoziția monumentală *Judecata de Apoi* (numită „Capela Sixtină a Estului”).

Elevul și eleva:

- **Identifică** elementele de limbaj plastic specifice „Stilului moldovenesc”, evidențiind îmbinarea structurilor gotice (ancadramente în arc frânt) cu planul triconc de tradiție bizantină.
- **Decodează** simbolurile teologice și morale din marile compoziții murale exterioare (cum ar fi *Judecata de Apoi* de la Voroneț sau *Scara Virtuților* de la Sucevița).
- **Explică** utilizarea conștientă a culorilor dominante (albastrul de azurit la Voroneț, ocrul la Moldovița, verdele la Sucevița) ca mărci de expresivitate cromatică unice.
- **Compară** sistemul ingenios de boltire autohton (*bolta moldovenească* prin arcuri oblice suprapuse) cu sistemele de acoperire bizantine clasice sau gotice occidentale.

- **Moldovița:** Fondul galben-auriu dominant; analiza scenei *Asediul Constantinopolului* (mesaj politic și militar anti-otoman implicit).
- **Sucevița:** Pictura de la cumpăna secolelor XVI-XVII (frații Movilă); analiza scenei *Scara Virtuților* (dinamică cromatică pe fond verde, influențe discrete ale realismului renascentist târziu).

4. Ctitori, Monumente Reprezentative și Evaluare de Sinteză

- **Rolul ctitorilor:** Ștefan cel Mare (biserici tip fortăreață, ex: Putna, Neamț), Petru Rareș (promotorul picturii exterioare, ex: Probota, Humor), Episcopul Macarie și mitropolitul Anastasie Crimca (școala de miniaturişti de la Dragomirna).
- **Evaluare:** Analiza comparativă a unui element decorativ (ex: un portal renascentist din Moldova vs. un portal din Italia) sau realizarea unei mini-monografii vizuale.

Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor artei moldovenești din perioada Renașterii și ale moștenirii bizantine; Explicarea influenței tradiției bizantine asupra dezvoltării artei medievale din Moldova; Recunoașterea particularităților arhitecturii și picturii monumentale moldovenești; Analiza monumentelor și operelor reprezentative din perspectiva stilului, compoziției și simbolisticii; Descrierea elementelor de sinteză între tradiția bizantină și influențele renascentiste; Interpretarea mesajelor religioase și culturale ale picturii murale și icoanelor.

Activități practice:

Fișe de analiză a: Monumente și personalități reprezentative: Ștefan cel Mare; Mănăstirea Voroneț; Mănăstirea Moldovița; Mănăstirea Sucevița; Biserica Sfântul Gheorghe din Hârlău; Mănăstirea Putna. LearningApps.

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie: Războaiele anti-otomane și legăturile diplomatice ale Moldovei cu Europa Centrală și Apuseană; fenomenul de mecenat statal și religios.

Geometrie și Inginerie: Calculul unghiurilor și al descărcării greutății în sistemul arcurilor oblice ale bolții moldovenești. **Chimie:** Studiul compoziției pigmentilor organici și minerali (azuritul pentru Voroneț, ocrul

- **Diferențiază** modul de tratare a spațiului și a narațiunii vizuale în frescele de epocă ștefăniană (interiorul bisericilor) față de amplasarea monumentală exterioară din epoca lui Petru Rareș.
- **Analizează** contrastele dintre personajele hieratice, plane, de tradiție bizantină și primele accente de dinamism sau detalii realiste de influență renascentistă apărute în pictura târzie din Moldova.
- **Formulează** aprecieri personale și judecăți de valoare argumentate cu privire la originalitatea sintezei estetice din arta medievală moldovenească.
- **Justifică** preferința pentru un anumit monument de cult studiat (ex: Putna, Humor, Sucevița), raportându-se la criteriile riguroase de compoziție, cromatică și context istoric al ctitoririi.
- **Dezbat** rolul picturii exterioare ca instrument de comunicare vizuală și propagandă politică anti-otomană, exprimând opinii

pentru Moldovița, malachitul pentru Sucevița) capabili să reziste secole întregi la intemperii.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Patrimoniu și Identitate Culturală Europeană - Studiul statutului bisericilor din Nordul Moldovei ca monumente incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO. Elevii analizează tehnicile moderne de restaurare și importanța conservării acestui tezaur, înțelegând că „Stilul moldovenesc” este o contribuție originală a spațiului românesc la identitatea culturală globală.

Educația Mass-Media și Comunicare Vizuală (Arta ca Visual Storytelling)

- Elevii abordează frescele exterioare ca pe primul „panou publicitar” sau „ecran stradal” din istoria locală. Într-o epocă în care masele nu știau carte, scenele (ex: *Judecata de Apoi*, *Scara Virtuților*) funcționau ca un instrument media de educare morală, dar și de propagandă politică. Elevii fac o paralelă cu infograficele moderne, benzile desenate și storytelling-ul vizual din media actuală.

Produse evaluative:

eseu de analiză artistică; prezentare multimedia; poster tematic; portofoliu de imagini comentate. (*la discreția Profesorului*)

Noțiuni-cheie:

Stil moldovenesc – stil arhitectural original dezvoltat în Moldova (sec. XV-XVII), rezultat din sinteza planului și tradiției bizantine, a elementelor structurale gotice și a decorului renascentist. /**Boltă moldovenească** – sistem ingenios de boltire care micșorează diametrul cupolei prin suprapunerea pe diagonală (la un unghi de 45°) a două sisteme de patru arcuri oblice. /**Plan triconc (treflat)** – plan de biserică în formă de cruce cu brațe egale și rotunjite, format dintr-un absidă principală (la altar) și două abside laterale (la strane). /**Frescă (Pictură murală)** – tehnică de pictură realizată pe tencuiala de perete încă umedă, pigmentii fixându-se chimic prin uscarea mortarului. /**Erminie** – manual tehnic și iconografic medieval care stabilea regulile stricte de compoziție, desen și cromatică pentru pictarea bisericilor ortodoxe. /**Ancadrament gotic** – ramă de piatră sculptată în formă de arc frânt, folosită pentru a încadra ușile și ferestrele bisericilor moldovenești / **Ctitor** – persoană (domnitor, boier, înalt prelat)

proprii bazate pe repere istorice documentate.

- **Elaborează** un proiect digital, un itinerar turistic virtual sau o prezentare tematică axată pe bisericile pictate din Nordul Moldovei incluse în patrimoniul mondial UNESCO.
- **Promovează** importanța conservării și restaurării științifice a frescelor medievale locale, evidențiind valoarea lor de unicitate în cadrul istoriei universale a artei.
- **Integrează** cunoștințele dobândite în activități educaționale sau extrașcolare, realizând conexiuni între patrimoniul plastic moldovenesc și contextul cultural european al epocii.

	care suportă cheltuielile pentru construirea, pictarea și înzestrarea unui lăcaș de cult.	
Unitatea de învățare nr. VIII. Manierismul (4 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului • Subiectivismul și Expresivitatea Emoțională: Trecerea de la obiectivitatea rațională a Renașterii la redarea stărilor interioare de anxietate, melancolie și tensiune spirituală. • Virtuozitatea Tehnică (Maniera): Prețuirea rafinamentului executiv extrem, a eleganței artificiale și a stilului personal al artistului în detrimentul imitării fidele a naturii.		
8.1. Definirea conceptului de „manieră” și diferențierea între obiectivitatea Renașterii mature și subiectivismul manierist, prin raportare la contextul istoric și cultural 8.2. Analizarea structurată a elementelor de limbaj plastic specifice operelor de artă manieriste (alungirea siluetelor, figura serpentinată, perspectivele forțate, compozițiile aglomerate și cromatica acidă) 8.3. Interpretarea mesajului artistic în raport cu stările emoționale, tensiunea dramatică și elementele de bizar, artificial sau fantastic	1. Introducere în Manierism. Pictura timpurie și a curții (Florența și Parma) • Periodizare și context: Secolul al XVI-lea (aprox. 1520–1600). Ruperea armoniei Renașterii mature pe fondul crizelor politico-religioase (Sacco di Roma, Reforma). • Jacopo Pontormo: Analiza capodoperei <i>Coborârea de pe cruce</i> (lipsa punctului de fugă stabil, corpuri imateriale care par să plutească, culori irizate/acide). • Parmigianino: Analiza operei <i>Madona cu gâtul lung</i> (alungirea aristocratică, nefirească, a proporțiilor corpului uman). • Agnolo Bronzino: Pictorul oficial al curții Medici. Analiza operei <i>Venus, Cupidon, Nebunia și Timpul</i> (alegorie intelectuală complexă, răceală de porțelan a carnației, compoziție aglomerată și claustrofobă). 2. Apogeul Picturii Manieriste – Veneția și Spania • Tintoretto (Școala Venețiană): Tensiunea dramatică accentuată de lumini spectaculoase și perspective dinamice. Analiza operei <i>Ultima Cină</i> (compoziție pe diagonală, realism combinat cu misticism spectral, apariții angelice din fumul lămpii). • El Greco (Spania): Misticismul exacerbat, dematerializarea totală și alungirea flamboiantă a siluetelor. ○ Capodopere analizate: <i>Înmormântarea contelui de Orgaz</i> (separarea planului terestru realist de cel celest, fluid și mistic) și <i>Viziunea Sfântului Ioan</i> (expresionism timpuriu, draperii geometrice dinamice).	Elevul și eleva: • Definește termenul de <i>manieră</i> (maniera) ca o îndepărtare conștientă de la regulile rigide, simetria și armonia clasică a Renașterii mature. • Corelează apariția subiectivismului artistic cu criza spirituală, politică și religioasă din Europa secolului al XVI-lea (ex: Sacul Romei, Reforma Protestantă). • Compară tratarea rațională și matematică a spațiului renesanțist cu spațiul instabil, fragmentat și subiectiv propus de maeștrii manierști. • Identifică tehnica compozițională <i>figura</i>

în pictură, arhitectură și artele decorative	3. Sculptura și Virtuozitatea Metalului • Caracteristici distinctive: Dinamism tridimensional, compoziții fără un unghi de vizualizare privilegiat (forțarea privitorului să se miște în jurul operei). • Benvenuto Cellini: Geniul orfevrăriei și al bronzului. Analiza capodoperei <i>Perseu cu capul Meduzei</i> (anatomie fină, detaliu ornamental excesiv, tensiunea momentului victoriei). • Giambologna: Analiza celebrei sculpturi <i>Răpirea sabinelor</i> (desăvârșirea conceptului de figura serpentinata – trei corpuri împletite într-o mișcare spiralată ascendentă, generând o dinamică spațială maximă). 4. Arhitectura Iluziei și a Surprizei • Caracteristici: Încălcarea conștientă a regulilor clasice stabilite de Vitruviu și Alberti (instabilitate vizuală, ritmuri neregulate). • Giulio Romano: Analiza palatului <i>Palazzo del Te</i> din Mantova (pilaștri inegali, triglife care par că „cad” din friză, faimoasa <i>Sala gigantiilor</i> unde pictura murală șterge limitele fizice ale camerei). • Michelangelo Buonarroti: Analiza <i>Biblioteca Laurenziana</i> din Florența (coloane îngropate în perete care nu susțin nimic structural, console decorative supradimensionate și scara monumentală care curge ca o lavă în vestibul). Activități și reflecții teoretice: Analiza comparativă dintre Renaștere și manierism; Identificarea trăsăturilor stilistice ale manierismului în opere reprezentative; Discuții privind transformarea idealului de frumusețe în arta manieristă, interpretarea expresivității gesturilor, posturilor și proporțiilor deformat; Dezbateri privind trecerea de la echilibrul renesanțist la tensiunea manieristă; Studiarea creației unor artiști reprezentativi ai manierismului european (Jacopo Pontormo, Parmigianino, Agnolo Bronzino, Tintoretto, El Greco, Benvenuto Cellini, Giulio Romano). Activități practice: Identificarea elementelor manieriste într-o operă la alegere; elaborarea unei prezentări despre creația lui El Greco; realizarea unei compoziții inspirate de proporțiile și dinamica manieristă.	<i>serpentinata</i> (mișcarea sinuoasă, în formă de S) în sculptura și pictura epocii, evidențiind dinamismul artificial al corpurilor. • Explică efectul vizual al perspectivelor forțate (accelerate sau telescopate) și al compozițiilor aglomerate, lipsite de un punct central de fugă clar. • Analizează utilizarea unei cromatice nefirești, acide sau stridente (nuanțe irizate, contraste violente de verde, roz, galben) ca instrument de rupere a legăturii cu realismul natural. • Interpretează stările de anxietate, melancolie sau tensiune dramatică intensă exprimate în operele unor maeștri reprezentativi (ex: Parmigianino, Pontormo, El Greco, Bronzino). • Describe elementele de bizar, iluzie optică și artificial din arhitectura manieristă (ex: <i>Palazzo Te</i> de Giulio Romano, unde elementele structurale clasice par că se prăbușesc intenționat).
---	--	---

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Politică: Reforma Protestantă, Contrareforma Catolică și Războaiele Italiene. Elevii înțeleg cum prăbușirea certitudinilor geopolitice a generat anxietatea reflectată în arta manieristă. **Filosofie și Literatură:** Trecerea de la Umanismul optimist la scepticismul lui Montaigne și complexitatea conceptuală a barocului timpuriu; utilizarea poeziei alegorice la curțile europene. **Fizică și Optică:** Studiul deformărilor de perspectivă, al reflexiilor (ogorzi convexe) și al opticii geometrice forțate aplicate de pictori și arhitecți pentru a crea iluzii vizuale. Integrarea noilor educații.

Educația pentru Sănătate Emoțională și Psihologie - Elevii analizează modul în care deformarea formelor și utilizarea culorilor „acide” au fost folosite de manieristi pentru a externaliza stări psihologice de anxietate, panică, izolare sau extaz spiritual. Se realizează o discuție de grup despre modul în care tinerii de astăzi folosesc arta (muzica, desenul digital, fotografia) ca supapă pentru exprimarea propriilor emoții complexe sau stări de stres. **Educația Mass-Media și Analiza Limbajului Publicitar (Filtrele și Artificialul)** - Elevii analizează idealul de frumusețe extrem de artificial, alungit și „filtrat” (pielea ca de porțelan, proporțiile ireale ale gâtului sau degetelor). Se face o paralelă directă cu utilizarea curentă a filtrelor digitale pe rețelele sociale (Instagram, TikTok) și a retușului fotografic, dezbătând impactul manipulării vizuale asupra percepției corpului uman în societatea contemporană.

Produse evaluative:

PPT; portofoliu de imagini comentate; tabel comparativ între Renașterea.
(la discreția Profesorului)

Noțiuni-cheie:

Figura serpentinată – tehnică compozițională în care corpul uman este răsucit într-o spirală dinamică în formă de „S”, sugerând mișcare și tensiune fără un punct fix de sprijin. **Cromatică acidă** – paletă de culori nefirești, stridente (roz intens, verde crud, galben stralucitor), folosite în contrast violent pentru a anula realismul natural. **Perspectivă forțată (telescopată)** – distorsionarea spațiului pictural prin accelerarea sau alungirea liniilor de

- **Recunoaște** virtuozitatea tehnică excesiv de rafinată și fantezia din artele decorative și din portretele alegorice ale epocii (ex: capetele compozite din fructe și legume realizate de Arcimboldo).

	fugă, generând o senzație de adâncime instabilă sau claustrofobă. Anamorfism decorativ – utilizarea bizarului și a deformărilor controlate în arhitectură și pictură pentru a surprinde sau păcăli ochiul privitorului. Proiecte interdisciplinare la alegere	
Unitatea de învățare nr. IX. Artă secolului al XVII-lea Barocul în Italia, Spania, Belgia și Olanda (10 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului <i>Receptarea artei ca spectacol total și forță de persuasiune vizuală (Valoare estetică/intelectuală): Înțelegerea modului în care teatralitatea, iluzia optică și dinamismul baroc (Bernini, Borromini) pot copleși pozitiv emoțiile și pot transmite mesaje puternice privitorului.</i>		
9.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice și interpretarea operelor de artă prin raportare la contextul istoric, social, cultural și la mentalitatea epocii, evidențiind mutațiile conceptuale de la Umanismul renescentist la retorica barocă. 9.2. Identificarea și analizarea tendințelor de diversificare a tehnicilor, a materialelor și a tematicii creațiilor artistice în perioada stilului baroc. 9.3. Compararea diferitelor școli și curente artistice europene din secolul al XVII-lea, cu identificarea	1. Trăsături Generale ale Artelor Plastice (Sec. XVII-XIX) și Geneza Barocului • Trăsături generale (Sec. XVII-XIX): Coexistența și succesiunea marilor curente (Baroc, Clasicism, Rococo, Neoclasicism, Romantism, Realism). Trecerea de la rigoarea academică la libertatea expresivă a culorii și luminii. • Geneza Barocului: Rolul crucial al Contrareformei (Conciliul de la Trento). Biserica Catolică folosește arta ca armă de persuasiune vizuală împotriva Protestantismului, cerând artiștilor claritate narativă, realism brut și un impact emoțional devastator asupra maselor. 2. Stilul Baroc în Italia – Arhitectură și Urbanism • Noua problemă: Trecerea de la spațiul static, centrat, la spațiul dinamic, fluid, deschis. Integrarea clădirii în țesutul urban (piețe monumentale, fântâni). • Gian Lorenzo Bernini: Fațada și colonada <i>Bazilicii Sfântul Petru</i> din Roma (conceptul de brațe ale bisericii care îmbrățișează credincioșii). • Francesco Borromini: <i>San Carlo alle Quattro Fontane</i> – revoluția peretelui ondulat (alternanța de planuri concave și convexe), dinamismul geometric pur.	Elevul și eleva: • Corelează nașterea stilului baroc în Italia cu decretele Contrareforme și cu necesitatea Bisericii Catolice de a utiliza arta ca instrument de persuasiune emoțională. • Explică modul în care prăbușirea certitudinilor optimiste ale Umanismului renescentist se reflectă în preferința barocului pentru instabilitate, dinamism și dramatism vizual. • Interpretează operele de artă în strânsă relație cu structura politică a epocii, distingând între arta monumentală aflată în slujba monarhiei absolute și

elementelor de continuitate și schimbare, precum și a specificului filosofic al picturii din Flandra și Olanda 9.4. Asimilarea valorilor general-umane și a reperelor estetice universale promovate prin intermediul marilor capodopere ale artei secolului al XVII-lea. 9.5. Manifestarea inițiativei, a spiritului critic și a reflexivității în interpretarea, evaluarea și dezbateră lucrărilor de artă studiate.	3. Sculptura și Pictura Barocă în Italia. Caravaggio • Sculptura: Gian Lorenzo Bernini – transpunerea texturilor (piele, marmură, frunze) în piatră și captarea momentului psihologic culminant (<i>Extazul Sfintei Teresa, David în plin efort, Răpirea Proserpinei</i>). • Pictura și Revoluția lui Caravaggio: Inventarea tenebrismului (contraste violente de lumină direcționată, ca un reflector de teatru, pe fonduri complet întunecate) și utilizarea unui realism anatomic considerat vulgar de contemporani (sfinți pictați cu picioare murdare și chipuri de oameni simpli de pe stradă). Studiu de caz: <i>Vocația Sfântului Matei</i>. 4. Stilul Baroc în Spania – Arhitectură, Sculptură și Precursorii • Prezentare generală și caractere specifice: Barocul spaniol ca expresie a unui misticism auster dublat de un realism profund, marcat de declinul Imperiului și fervoarea religioasă. • Arhitectură și sculptură: Stilul <i>Churrigueresc</i> (decor exuberant, încărcat); sculptura în lemn policrom (<i>pasos</i>) cu detalii hiperrealiste (lacrimi de sticlă, păr real) utilizată în procesiunile de Paște. • El Greco: Puntea mistică dinspre manierism – utilizarea luminii spectrale și a culorilor reci ca expresie a spiritualității spaniole. 5. Diego Velázquez – Apogeul Picturii Spaniole • Viziunea artistică: Pictorul oficial al regelui Filip al IV-lea. Maestrul perspectivei de atmosferă, al realismului demn și al iluziei spațiale. • Studiu de caz: <i>Las Meninas (Domnișoarele de onoare)</i> – analiza complexității compoziționale (tabloul în tablou, prezența regelui și reginei în oglindă, artistul autoportretizat în timp ce pictează, spargerea limitelor dintre realitatea privitorului și cea a operei). 6. Barocul în Belgia (Flandra) – Exuberanța și Rubens • Prezentare generală: Flandra rămâne catolică și sub stăpânire spaniolă. Artă reflectă triumful bisericii și opulența curții.	realismul burghez din republica olandeză. • Identifică diversificarea genurilor artistice prin ascensiunea naturii moarte (<i>Vanitas</i>), a peisajului autonom și a scenei de gen în spațiul protestant nordic. • Analizează funcționarea și impactul tehnicilor plastice majore, precum <i>tenebrismul</i> lui Caravaggio, <i>clarobscurul psihologic</i> al lui Rembrandt și perspectiva de atmosferă a lui Velázquez. • Describe noutatea problematicei arhitecturale și urbanistice baroce, evidențiind utilizarea pereților ondulați (Borromini) și integrarea clădirilor în piețe publice monumentale (Bernini). • Compară limbajul plastic exuberant, decorativ și de mari dimensiuni al școlii flamande (Rubens) cu abordarea intimă, geometrică și axată pe studiul luminii reci din școala olandeză (Vermeer).
--	--	--

	• Peter Paul Rubens: Tipul artistului-diplomat. Caractere particulare: forme anatomice pline, voluptuoase, dinamică pe diagonale, pensulație fluidă și o cromatică caldă, vibrantă. Studiu de caz: <i>Coborârea de pe cruce</i> sau <i>Răpirea fiicelor lui Leucip</i>. 7. Școala Flamandă – Anthony van Dyck și Scenele de Gen • Anthony van Dyck: Elevul lui Rubens, devine pictorul curții lui Carol I al Angliei. Creatorul portretului aristocratic modern – caracterizat prin eleganță relaxată (<i>sprezzatura</i>), alungire nobilă a siluetelor și redarea magistrală a texturilor scumpe (mătase, satin). • Evoluția scenelor de gen: Jacob Jordaens și David Teniers cel Tânăr – celebrarea festinurilor populare și a vieții rustice exuberante. 8. Barocul în Olanda (Provinciile Unite) – Realismul Burghez și Frans Hals • Prezentare generală și caractere specifice: Olanda este o republică protestantă, eliberată de sub spanioli, dominată de comercianți și bancheri. Biserica și Curtea nu mai comandă artă. Apare piața liberă de artă. • Particularități: Formate mici, adaptate caselor burgheze. Nașterea specializărilor: peisajul marin/terestru, natura moartă (<i>Vanitas</i>), scena de gen domestică. • Frans Hals: Maestrul portretului colectiv (<i>Banchetul ofițerilor de la garda Sf. Gheorghe</i>). Inovație: pensulația rapidă, spontană, „impresionistă”, care captează instantaneul și psihologia zâmbitoare, vie, a personajelor. 9. Rembrandt van Rijn – Geniul Luminii Interioare • Viziunea artistică: Cel mai mare maestru al clarobscurului psihologic. Spre deosebire de lumina teatrală a lui Caravaggio, lumina lui Rembrandt vine din interiorul personajelor, sugerând compasiune, introspecție și drama umană.	• Identifică elementele de continuitate tehnică preluate din Renașterea târzie (studiul anatomiei, utilizarea uleiului pe pânză) și elementele de schimbare radicală (abandonarea compoziției piramidale în favoarea dinamicii pe diagonală). • Argumentează specificul concepției filosofice din pictura Țărilor de Jos, justificând trecerea de la reprezentarea sacralului la valorizarea realității cotidiene și a condiției umane. • Recunoaște valorile universal-umane (compasiunea, introspecția, acceptarea efemerității vieții) reflectate în autoportretele lui Rembrandt sau în naturile moarte de tip <i>Memento Mori</i>. • Apreciază valoarea estetică universală a capodoperelor baroce, înțelegând contribuția titanilor acestei epoci (Bernini, Velázquez, Rubens, Rembrandt,
--	--	--

- **Studiu de caz 1:** *Rondul de noapte* – revoluția portretului colectiv transformat într-o scenă istorică dinamică, plină de acțiune și mister luminos.

- **Studiu de caz 2:** Seria de autoportrete – documentarea necruțătoare, sinceră, a propriei degradări fizice și a maturizării spirituale.

10. Jan Vermeer din Delft și Vernisajul Modulului

- **Jan Vermeer:** Maestrul intimității domestice și al luminii reci, de nord, care pătrunde pe fereastră. Caractere specifice: compoziții geometrice extrem de riguroase (utilizarea probabilă a *camerei obscure*), utilizarea pigmentilor prețioși (lapislazuli) și transformarea gesturilor banale (turnatul laptelui, citirea unei scrisori) în momente de o liniște sacră, atemporală. Studiu de caz: *Lăptăreasa* sau *Fata cu cerceș de perla*.

- **Evaluare de sinteză:** Analiza comparativă a hărții conceptuale a Barocului european (Catolic/Monarhic vs. Protestant/Burghez).

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea particularităților stilistice ale barocului european;

Analiza relației dintre contextul religios, politic și dezvoltarea artei baroce;

Compararea manifestărilor barocului în Italia, Spania, Belgia și Olanda;

Interpretarea rolului luminii, mișcării și dramatismului în operele baroce;

Reflecții asupra reprezentării omului, spațiului și emoției în arta secolului al XVII-lea;

Comentarea imaginilor artistice utilizând limbajul specific artei baroce;

baroce;

Activități practice:

Realizarea unei analize vizuale după o operă barocă a reprezentanților de vază

(Italia: Caravaggio, Gian Lorenzo Bernini, Pietro da Cortona; Spania: Diego

Velázquez, Francisco de Zurbarán, Bartolomé Esteban Murillo; Belgia: Peter

Paul Rubens, Anthony van Dyck, Jacob Jordaens; Olanda: Rembrandt van Rijn,

Johannes Vermeer, Frans Hals). Elaborarea unui tabel comparativ: Baroc italian

– spaniol – flamand – olandez; Realizarea unui colaj inspirat de contrastul

Vermeer) la patrimoniul cultural global.

- **Integrează** reperele axiologice ale secolului al XVII-lea în propria cultură generală, sesizând permanența marilor teme existențiale în creația artistică a omenirii.
- **Formulează** opinii critice proprii și judecăți de valoare argumentate cu privire la originalitatea soluțiilor compoziționale din tabloul *Las Meninas* de Velázquez.
- **Manifestă inițiativă** în cadrul dezbaterilor de la clasă, utilizând un vocabular estetic adecvat și demonstrând deschidere față de multiplele interpretări istoriografice ale aceleiași opere.
- **Evaluează** critic mecanismele vizuale baroce de manipulare a emoțiilor (iluzia optică, unghiurile forțate, lumina de teatru), realizând punți analitice cu tehnicile scenografice și publicitare contemporane.

lumină–umbră; Participarea la dezbateri estetice și interpretative; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice. LearningApps.

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Politică: Războiul de Treizeci de Ani (1618–1648) și Pacea de la Westfalia; scindarea Țărilor de Jos în Belgia (catolică, regalistă) și Olanda (protestantă, republicană) – fundamentul diferențelor radicale dintre arta lui Rubens și cea a lui Rembrandt. **Optică și Fizică:** Dezvoltarea telescoapelor și microscopelor (Galileo, Leeuwenhoek). Utilizarea *camerei obscure* de către Vermeer pentru obținerea unei precizii fotografice a perspectivelor și reflexiilor luminii. **Muzică:** Paralela formală cu nașterea operei, a concertului baroc (Vivaldi, Bach) și utilizarea contrastelor de tip *piano-forte* (corespondentul muzical al clarobscurului din pictură).

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Mass-Media și Comunicare Vizuală (Tehnica

Scenografiei și Reclama) - Elevii analizează modul în care Barocul folosește lumina focalizată, unghiurile dramatice (racursi-ul) și compoziția dinamică pentru a manipula emoțiile privitorului și a-l convinge de un adevăr spiritual sau politic. Se face o legătură directă cu tehnicile contemporane de iluminare din cinematografie, regia de teatru și, mai ales, din clipurile publicitare moderne, care utilizează exact aceleași mecanisme baroce de seducție vizuală pentru a vinde un produs sau o idee. **Educația Financiară, Antreprenariat și Management Cultural - Studiu pe modelul pieței de artă din Olanda secolului al XVII-lea:** Pentru prima dată în istorie, artiștii olandezi nu mai depind de un singur patron (Papă sau Rege), ci produc tablouri pentru o piață liberă, speculativă, unde cetățenii obișnuiți (măcelari, brutari, negustori) cumpără artă pentru a-și decora casele sau ca investiție financiară. Elevii analizează nașterea conceptelor de „cerere și ofertă”, licitație de artă, marketing artistic și specializare pe nișe de produs (peisaj, natură moartă), realizând o paralelă cu funcționarea galeriilor de artă și a pieței de artă contemporane.

	Produse evaluative: analiză de operă; eseu argumentativ; fișă de analiză artistică; tabel comparativ; poster tematic - proiect individual sau de grup; portofoliu artistic; test de interpretare vizuală; <i>(la discreția Profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Concepte Istorice, Ideologice și Economice: Contrareformă. Mecenat absolutist. Piață liberă de artă. Tehnici și Inovații ale Limbajului Plastic: Tenebrism. Clarobscur psihologic. Perspectivă de atmosferă (aeriană). Cameră obscură (Camera obscura). Pensulație spontană (liberă). Curente, Structuri și Genuri Artistice: Dinamică pe diagonală. Spațiu fluid / ondulat. Scenă de gen domestică. Vanitas. Portret colectiv.	
Unitatea de învățare nr. X. Clasicismul în Franța. (7 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului • Raționalitatea și Ordinea Academică (valori intelectuale): <i>Supunerea talentului artistic în fața regulilor stricte ale logicii, geometriei și proporției ideale (dominația minții asupra simțurilor).</i> • Controlul Rațional asupra Naturii (valori estetice simetrie, armonie): <i>Convingerea carteziană că rațiunea umană poate și trebuie să disciplineze, să organizeze și să reconfigureze natura după legi geometrice perfecte.</i>		
10.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport cu contextul istoric, social și cultural. 10.2. Compararea modurilor de expresie artistică în diferite opere. 10.3. Interpretarea mesajului artistic în raport cu contextul istoric, cultural și stilistic.	1: Clasicismul Francez – Prezentare Generală, Periodizare și Ideologie • Context istoric și periodizare: Secolul al XVII-lea (Marele Secol). Apogeul monarhiei absolute sub Ludovic al XIV-lea și ministrul Colbert. • Pilonul instituțional: Fondarea <i>Academiei Regale de Pictură și Sculptură</i> (1648), care stabilește o ierarhie rigidă a genurilor (pictura istorică și mitologică pe primul loc) și impune linia/desenul în fața culorii. • Filosofia curentului: Influența raționalismului cartezian (René Descartes – „Cuget, deci exist”). Artă trebuie să exprime adevăruri universale, morale, nu efemerul sau accidentalul. 2. Arhitectura Clasică (I) – Palatul Versailles • Viziunea arhitecturală: Abandonarea fanteziei baroce în favoarea rigurorii, simetriei, orizontalității și ritmului regulat al columnelor și pilaștrilor antici.	Elevul și eleva: • Corelează apariția și impunerea Clasicismului în Franța cu consolidarea monarhiei absolute sub Ludovic al XIV-lea și procesul de centralizare a statului modern. • Explică rolul Academiei Regale de Pictură și Sculptură ca instituție de stat menită să codifice

10.4. Argumentarea interpretărilor proprii utilizând exemple și concepte specifice.

- **Studiu de caz: Palatul Versailles** (Arhitecți: **Louis Le Vau** și **Jules Hardouin-Mansart**): Analiza extinderii fostului pavilion de vânătoare într-o reședință regală gigantică. Studiul fațadei dinspre grădini (tripartiția clasică a etajelor) și a *Galeriei Oglinzilor* (fuziunea dintre măreția arhitecturală și efectul de prestigiu politic).
- 3. **Arhitectura Peisagistică – Grădinile de la Versailles**
 - **Conceptul de Grădină Franceză (Grădina Geometrică):** Realizată de **André Le Nôtre**.
 - **Caracteristici particulare:** Organizarea spațiului pe un ax central infinit; utilizarea formelor geometrice perfecte pentru straturile de flori (partere), tunderea riguroasă a vegetației (topiară), canale de apă rectilinii, fântâni monumentale cu tematică solară/mitologică (Bazinul lui Apollo). Natura este complet subordonată rațiunii umane.
- 4. **Arhitectura Clasică (II) – Domul Invalizilor și Monumentele Parisului**
 - **Jules Hardouin-Mansart:** Analiza arhitecturală a **Domului Invalizilor** (*Église du Dôme*) din Paris.
 - **Elemente structurale:** Unirea planului centrat grecesc cu o fațadă monumentală pe două niveluri de ordine clasice suprapuse, încununată de o cupolă zvultă, aurită, cu un lanternou înalt. Echilibrul perfect între verticalitatea dinamică și rigoarea clasică geometrică.
- 5. **Sculptura Clasică Franceză – Mitologie și Glorificare Monarhică**
 - **Caracteristici distinctive:** Retorică solemnă, gesturi controlate, noblețe idealizată de sorginte greco-romană, refuzul realismului brutal sau al dramatismului baroc italian.
 - **Francois Girardon:** Analiza grupului statuar *Apollo slujit de nimfe* din grădinile Versailles (compoziție calmă, echilibrată, de un clasicism pur) și a monumentelor funerare regale.
 - **Antoine Coysevox:** Portretele oficiale ale regelui și reliefurile triumfale din Galeria Oglinzilor, combinând precizia anatomică cu măreția idealizată.
- 6. **Pictura Clasică Franceză – Nicolas Poussin și Claude Lorrain**
 - **Nicolas Poussin:** Teoreticianul și maestrul absolut al clasicismului în pictură (activ majoritar la Roma). Analiza operei *Et in Arcadia ego* (Păstorii din Arcadia): compoziție geometrică riguroasă, intelectuală, bazată pe desen

normele estetice și să controleze producția artistică oficială.

- **Analizează** influența raționalismului cartezian (filosofia lui René Descartes) asupra mutației estetice de la iluzia barocă spre rigoarea, ordinea și simetria clasică.
- **Compară** organizarea structurală și simetria fațadei Palatului Versailles cu dinamismul, formele ondulate și instabilitatea vizuală a clădirilor baroce italiene.
- **Diferențiază** structura riguroasă a unei „grădini franceze” geometrice (proiectată de André Le Nôtre) de peisajele naturale neregulate, evidențiind subordonarea naturii în fața logicii umane.
- **Analizează** contrastele tehnice din disputa academică dintre *poussiniști* (primatul desenului ca expresie a rațiunii) și *rubenisiști* (primatul culorii ca expresie a simțurilor).

	clar, culori locale locale și un profund mesaj filosofic despre prezența morții chiar și în cel mai idilic paradis terestru. • Claude Lorrain: Creatorul peisajului clasic idealizat. Lumina nostalgică a apusului sau răsăritului care scaldă naturi armonioase populate de mici siluete mitologice sau biblice și ruine antice ideale. 7. Sinteza Modulului, Analiză Comparativă și Evaluare • Dezbateri: <i>Querelle des Anciens et des Modernes</i> (Disputa dintre Antici și Moderni) și disputa dintre <i>Poussiniști</i> (primatul desenului/rațiunii) și <i>Rubenisiști</i> (primatul culorii/simțurilor). • Evaluare: Analiza critică a modului în care Palatul Versailles reflectă vizual conceptul de absolutism monarhic. Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor estetice ale clasicismului francez; Analiza influenței culturii antice asupra artei clasiciste; Explicarea relației dintre artă, rațiune, ordine și echilibru în secolul al XVII-lea; Compararea limbajului artistic baroc și clasicist; Interpretarea principiilor armoniei, simetriei și clarității compoziționale; Analiza rolului Academiei Regale în promovarea artei clasiciste; Reflecții asupra relației dintre puterea monarhică și arta oficială franceză; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică stilului; Analiza idealului de frumusețe și a valorilor estetice clasice; Activități practice: Realizarea unei analize vizuale după o operă clasicistă; Elaborarea unui tabel comparativ: Baroc – Clasicism; Identificarea elementelor clasice în arhitectură, pictură și sculptură; Realizarea unei prezentări multimedia despre un artist clasicist francez; Exerciții de analiză a compoziției și perspectivei; Interpretarea simbolurilor și mesajelor alegorice; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii. LearningApps. Conținuturi interdisciplinare: Istorie și Politică: Domnia lui Ludovic al XIV-lea (1643–1715) și construcția statului modern centralizat. Absolutismul politic reflectat în arta oficială a statului; mutarea curții regale de la Paris la Versailles pentru controlul aristocrației. Filosofie: Raționalismul lui René Descartes (<i>Discurs</i>	• Interpretează complexul monumental de la Versailles (palatul, Galeria Oglinzilor și fântânile) ca pe un instrument major de branding politic și PR regal în slujba glorificării Regelui Soare. • Decodează mesajul filosofic și moral din pictura istorică și mitologică a lui Nicolas Poussin (<i>Et in Arcadia ego</i>), raportându-l la idealurile etice ale epocii. • Explică semnificația simbolică și estetică a elementelor clasice din proiectul lui Jules Hardouin-Mansart pentru Domul Invalizilor, corelând verticalitatea cupolei cu ideea de măreție statală. • Formulează aprecieri critice și argumente proprii cu privire la utilizarea elementelor antice (ordine colosale, pilaștri, frontoane) în arhitectura de curte franceză a secolului al XVII-lea. • Justifică poziția personală în analiza peisajelor idealizate ale lui Claude
--	---	--

asupra metodei) și rigorile morale ale clasicismului literar. **Geometrie și Optică:** Utilizarea hărților topografice, a calculelor de perspectivă la scară gigantică și a hidraulicii pentru proiectarea canalelor, fântânilor și axelor vizuale infinite din grădinile de la Versailles. **Literatură:** Paralela cu clasicismul literar francez – tragediile lui **Corneille** și **Racine**, comediile lui **Molière** și fabulele lui **La Fontaine**, toate ghidate de aceleași reguli de aur ale simetriei, buneii-cuviințe și datoriei morale.

Integrarea noilor educații:

Educația Ecologică, Managementul Mediului și Antropocenul - Studiu pe Grădinile de la Versailles: Elevii analizează modul în care Clasicismul a promovat ideea că omul trebuie să „stăpânească” și să modifice agresiv natura pentru a o face geometric perfectă (tunderea copacilor în forme cubice, devierea cursurilor de apă). Se organizează o dezbatere critică contemporană: cum s-a transformat această mentalitate de control total din secolul al XVII-lea în criza ecologică actuală a Antropocenului. Elevii propun soluții moderne de arhitectură peisagistică durabilă (eco-grădini), care respectă biodiversitatea și formele naturale ale reliefului, în opoziție cu rigiditatea geometrică clasică. **Educația Mass-Media și Brandingul Politic (Arta ca PR Regal) - Studiu pe complexul Versailles și portretele Regelui Soare:** Elevii abordează Palatul Versailles nu ca pe o simplă clădire, ci ca pe prima campanie macroeconomică de „branding politic” și PR din istoria modernă. Ludovic al XIV-lea a folosit arhitectura, moda, eticheta curții și artele plastice pentru a crea un mit vizual imbatabil al puterii sale supreme. Tinerii fac o paralelă cu strategiile actuale de marketing politic, branding de țară (Nation Branding) și modul în care liderii contemporani își construiesc imaginea publică în mass-media și pe rețelele sociale pentru a proiecta autoritate și influență.

Produce evaluative: Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Tabel comparativ; PPT; Portofoliu artistic cu analiză de operă ; Proiect individual sau de grup; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre valorile clasicismului.

(la discreția profesorului)

Noțiuni-cheie:

Lorrain, operând corect cu concepte specifice precum *lumină nostalgică, ruină antică ideală și peisaj clasic*.

- **Dezbat** în cadrul activităților de clasă caracterul propagandistic al artelor plastice din perioada clasicismului francez, susținându-și opiniile cu exemple clare de monumente și sculpturi studiate.

	Clasicism. Grădină franceză (geometrică). Ordin clasic monumental (colosal). Dogmă academică. Poussinism. Plan centrat în cruce grecească. Peisaj clasic idealizat.	
Unitatea de învățare nr. XI. Arta secolului XVIII-lea Stilul Rococo în Franța, Anglia, Germania, Italia (7 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului • Hedonismul și Cultul Plăcerii (valori sentimentale, materiale și fizice): Arta ca instrument de celebrare a bucuriei de a trăi (<i>joie de vivre</i>), a luxului privat, a iubirii galante și a divertismentului curtean. • Evadarea în Fantezie și Teatralitate (valoare estetică): Refuzul realităților politice sau sociale sobre în favoarea unor lumi idilice, pastorale sau peisaje urbane idealizate.		
11.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport cu contextul istoric, social și cultural. 11.2. Interpretarea operelor de artă prin raportare la epoca și mentalitatea în care au fost create. 11.3. Manifestarea unei atitudini reflexive în raport cu diverse interpretări ale aceleiași opere. 11.4. Argumentarea preferințelor artistice personale în baza unor criterii estetice și istorice.	1. Introducere în Rococo – Periodizare, Context Istoric și Arhitectură Interioară • Periodizare și context: Secolul al XVIII-lea (aprox. 1715–1770). Tranziția de la absolutismul grandios (Moartea lui Ludovic al XIV-lea) la intimitatea saloanelor aristocratice din perioada Regenței și a lui Ludovic al XV-lea. • Caracteristici generale: Trecerea de la arta exterioară monumentală la arta decorativă de interior (saloane private). Integrarea totală a mobilierului, porțelanului, oglinzilor și stucaturilor aurite într-un tot unitar, luminos și fluid. 2. Rococo în Franța – Sărbătorile Galante și Mitologia Erotizată • Antoine Watteau: Creatorul genului <i>sărbătorilor galante</i>. Analiza capodoperei <i>Îmbarcarea spre Cythera</i> (melancolie subtilă, ambiguitate psihologică, evadare pe insula mitologică a iubirii). • François Boucher: Pictorul preferat al Madamei de Pompadour. Analiza operei <i>Triumful lui Venus</i> (mitologie transformată în spectacol decorativ, nuanțe sidefii de roz și bleu, forme senzuale, voluptuoase). • Jean-Honoré Fragonard: Apogeul frivolității și al dinamismului ludic. Analiza operei <i>Leagănul (Les hasards heureux de l'escarpolette)</i>: compoziție dinamică pe diagonală înconjurată de o natură luxuriantă, utilizarea luminii pentru a sugera secrete galante și complicitate voyeuristică.	Elevul și eleva: • Corelează apariția stilului Rococo în Franța cu perioada Regenței și mutarea aristocrației din spațiul monumental de la Versailles în saloanele private și intime din Paris. • Explică modul în care absolutismul iluminat din Germania și contextul socio-economic specific al Angliei burgheze au reconfigurat formele și mesajele curentului artistic. • Analizează rolul central al saloanelor culturale și al mecenatului feminin (ex: Madame de Pompadour) în

3. Rococo în Anglia (I) – Satira Socială și William Hogarth

- **Context particular:** În Anglia, Rococo se manifestă ca o reacție critică, moralizatoare sau extrem de pragmatică, adaptată burgheziei.
- **William Hogarth:** Analiza ciclului de picturi/gravuri *Marriage A-la-Mode* (Căsătoria la modă): utilizarea esteticii rococo pentru a satiriza viciile aristocrației, căsătoriile din interes, ipocrizia socială și decăderea morală. Arta ca narațiune critică de tip foileton.

4. Rococo în Anglia (II) – Portretul Aristocratic și Disputa Estetică

- **Thomas Gainsborough:** Portretul integrat organic în natură, pensulație rapidă, fluidă. Analiza capodoperei *Băiatul albastru* (sfidarea regulilor academice prin utilizarea unei culori reci ca ton dominant central, dialog cromatic cu peisajul).
- **Joshua Reynolds:** Președintele Academiei Regale, promotorul stilului grandios (*Grand Style*). Analiza operei *Sarah Siddons ca muză tragică* (teatralitate solemnă, utilizarea elementelor clasice și a clarobscurului pentru a idealiza statutul intelectual al actriței).

5. Rococo în Germania – Absolutismul Iluminat și Exuberanța Decorativă

- **Balthasar Neumann:** Analiza complexului arhitectural *Reședința din Würzburg* (*Würzburger Residenz*): fuziunea dintre structura barocă imperială și decorul interior Rococo exuberant (faimoasa casă a scărilor cu fresca uriașă a lui Tiepolo).
- **Johann Baptist Zimmermann:** Analiza arhitecturală și decorativă a **Bisericii Wieskirche** (*Biserica de pe pajiște*): interiorul ca o viziune a paradisului, unde stucaturile, lumina inundabilă și picturile pe plafon anulează greutatea fizică a zidurilor într-o explozie de alb, aur și culori pastel.

6. Rococo în Italia (Veneția) – Vedutismul și Pictura de Plafon

- **Giovanni Battista Tiepolo:** Maestrul absolut al frescelor iluzioniste pe plafoane mari. Analiza operei *Banchetul Cleopatrei* (teatralitate grandioasă, lumină solară orbitoare, arhitecturi clasice spectaculoase utilizate ca decor de operă).

direcționarea gustului estetic și a comenzilor de artă în secolul al XVIII-lea.

- **Interpretează** semnificația alegorică, nostalgia și melancolia discretă a genului *sărbătorilor galante* din opera *Îmbarcarea spre Cythera* de Antoine Watteau.
- **Decodează** mesajul moralizator și satira socială necruțătoare din seria *Marriage A-la-Mode* de William Hogarth, raportându-l la mentalitatea critică a societății engleze.
- **Explică** mecanismele hedonismului, ale frivolității și ale complicității voyeuristice prezente în opera *Leagănul* de Jean-Honoré Fragonard, corelând lucrarea cu stilul de viață al elitei din ajunul Revoluției Franceze.
- **Compară** perspectivele diferite ale istoricilor de artă privind interpretarea

- **Școala de Vedutism (Vedute):** Portretul urban al Veneției pentru turiștii europeni din *Grand Tour*.

- **Canaletto:** Analiza operei *Marelui Canal din Veneția* (claritate aproape fotografică, perspective topografice riguroase, geometrie luminoasă).

- **Francesco Guardi:** Analiza operei *Vedere spre laguna venețiană* (abordare poetică, picturală, atmosferă umedă, contururi topite în lumină, prevestind impresionismul).

7. Sinteză, Analiză Comparativă și Evaluare Modul

- **Sinteză:** Identificarea unității stilistice din spatele manifestărilor naționale (frivolitatea franceză vs. satira engleză vs. misticismul decorativ german vs. nostalgia venețiană).

- **Evaluare:** Analiza critică a modului în care stilul Rococo reflectă spiritul societății secolului al XVIII-lea înainte de Revoluția Franceză.

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea caracteristicilor stilului rococo în pictură, sculptură și arhitectură; Analiza transformării gustului artistic european în secolul al XVIII-lea; Explicarea relației dintre viața aristocratică și dezvoltarea esteticului rococo; Compararea barocul/rococoul din perspectiva limbajului plastic; Interpretarea eleganței, rafinamentului și decorativismului în operele rococo; Analiza rolului culorii pastelate, al ornamentului și al atmosferei intime; Reflecții asupra reprezentării divertismentului, naturii și sensibilității în arta rococo; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică stilului; Analiza influențelor franceze asupra artei europene a secolului al XVIII-lea; Dezbateri privind rolul artei decorative și al esteticului în cultura aristocratică.

Activități practice:

Realizarea unei analize vizuale după o operă rococo; Elaborarea unui tabel comparativ: Baroc/Rococo /Clasicism; Identificarea elementelor decorative specifice stilului rococo; Realizarea unei prezentări multimedia despre un artist rococo; Exerciții de analiză cromatică și compozițională; Realizarea unui colaj inspirat de ornamentica rococo; LearningApps

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Sociologie: Secolul Luminilor (Iluminismul). Ascensiunea saloanelor literare și culturale conduse de femei (rolul central al femeii ca

ambiguă a personajelor din picturile lui Watteau (plecare vs. întoarcere de pe insula mitologică Cythera).

- **Formulează** argumente proprii în cadrul analizelor de grup, manifestând flexibilitate și deschidere față de multiplele straturi de lectură ale unei opere de artă (ex: substratul politic ascuns din spatele peisajelor vedutiste ale lui Canaletto).
- **Reflectează** asupra modului în care idealul de frumusețe artificial, fluid și „filtrat” promovat de François Boucher rezzonează sau intră în contrast cu standardele estetice promovate de media contemporană.
- **Justifică** opțiunea estetică personală pentru un anumit stil de portret din perioada rococo engleză, operând corect cu diferențele dintre naturalismul lui Gainsborough (*Băiatul*

patron și muză în epoca Rococo); declinul puterii curții formale în favoarea spațiului privat aristocrat. **Muzică:** Paralela formală cu stilul galant și preclasic în muzică (operele timpurii ale lui Mozart, compozițiile pentru clavecin ale lui Couperin și Rameau – caracterizate prin ornamentație bogată, grație și lejeritate cromatică). **Teatru și Literatură:** Corelarea cu comediile lui **Marivaux** (jocurile dragostei și ale întâmplării, specifice picturilor lui Fragonard) și cu literatura de tip satiric din Anglia (Jonathan Swift, Alexander Pope).

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Mass-Media, Benzi Desenate și Storytelling Vizual -

Studiu pe opera lui William Hogarth (*Marriage A-la-Mode*): Elevii abordează seria de tablouri/gravure a lui Hogarth nu ca pe niște imagini izolate, ci ca pe strămoșul direct al **benzilor desenate, al foiletoanelor de**

presă și al storyboard-urilor cinematografice. Hogarth construiește o narațiune vizuală secvențială, unde fiecare detaliu (un tablou pe perete, poziția unui câine, o scrisoare pe jos) oferă indicii despre acțiune și destrămarea relației personajelor. Tinerii transferă această metodă în prezent, analizând modul în care se construiește un fir narativ vizual în romanele grafice contemporane, în serialele de televiziune (sitcom-uri) sau în campaniile vizuale de conștientizare socială. **Educația Democratică, Justiția Socială și Analiza Inegalităților - Studiu pe contrastul dintre pictura franceză (Fragonard) și satira engleză (Hogarth):** Elevii analizează critic cum arta Rococo a curții franceze (*Leagănul*) ignora deliberat realitățile economice și suferința claselor de jos, concentrându-se exclusiv pe luxul și jocurile erotice ale unei elite rupte de lume, factor care a alimentat ulterior Revoluția Franceză. În opoziție, ei analizează cum Hogarth folosește arta ca o armă civică pentru a expune corupția morală și inegalitățile. Se deschide o dezbatere contemporană despre responsabilitatea socială a artiștilor și a creatorilor de conținut (influenceri) de a reflecta sau de a critica problemele reale ale societății actuale (sărăcie, etică, privilegii), în loc de a promova o cultură exclusivă a opulenței artificiale.

Produse evaluative:

albastru) și solemnitatea academică a lui Reynolds.

- **Formulează** aprecieri critice argumentate cu privire la originalitatea fuziunii dintre arhitectură, lumină și stucatură din interiorul Bisericii Wieskirche (Zimmermann) sau al Reședinței din Würzburg (Neumann).
- **Dezbate** valoarea artistică a peisajelor venețiene, aducând argumente tehnice riguroase pentru a prefera fie claritatea topografică a lui Canaletto, fie viziunea poetică și atmosferică a lui Francesco Guardi.

	Fișă de analiză artistică; Tabel comparativ; Prezentare digitală; Poster informativ/proiect individual sau de grup; Portofoliu artistic; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre specificul rococo-ului european. <i>(la discreția profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Rococo (Rocaille). Sărbătoare galantă (Fête galante). Stucatură Rococo. Satiră vizuală secvențială. Vedutism (Veduta). Grand Style (Stilul măreț). Frescă iluzionistă (Quadratura).	
Unitatea de învățare nr. XII. Neoclasicismul (7 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului <i>Asumarea datoriei civice, a patriotismului și a sacrificiului de sine (Valoare politică/civică): Receptarea operei lui Jacques-Louis David (Jurământul Horaților) ca un manifest vizual menit să educe cetățenii în spiritul responsabilității, al onoarei și al devotamentului față de binele comun și libertatea patriei.</i>		
12.1. Analizarea simbolurilor și elementelor de limbaj plastic în opere de artă. 12.2. Compararea diferitelor curente artistice și identificarea elementelor de continuitate și schimbare. 12.3. Interpretarea mesajului artistic în raport cu contextul istoric, cultural și stilistic. Utilizarea adecvată a 12.4. limbajului de specialitate în analiza fenomenului artistic.	1. Introducere în Neoclasicism – Periodizare, Context Istoric și Teorii Estetice Periodizare și context: Mijlocul secolului al XVIII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea (aprox. 1760–1830). Epoca Iluminismului, a Revoluției Franceze și a Imperiului Napoleonian. Catalizatori culturali: Descoperirile arheologice de la Pompeii (1748); scrierile teoretice ale lui Johann Joachim Winckelmann, care definește idealul grec ca o „simplitate nobilă și măreție calmă”. Anton Raphael Mengs: Analiza rolului său de pionier al picturii neoclase și teoretician al frumuseții ideale. 2. Arhitectura Neoclasică (I) – Monumentalitatea și Arhitectura Utopică Caracteristici generale: Respingerea decorațiunilor baroce/rococo; utilizarea ordinilor arhitecturale clasice pure, a frontoanelor și a volumelor geometrice simple (cub, sferă, cilindru). Arhitectura Utopică (Vizionară): Étienne-Louis Boullée (proiectul faimos al <i>Cenotafierului pentru Newton</i> – o sferă gigantică sublimă) și Claude-Nicolas Ledoux (proiectul orașului ideal Chaux și al salinei	Elevul și eleva: Identifică elementele de limbaj plastic specifice stilului neoclasic, evidențiind primatul liniei ferme, claritatea desenului academic și respingerea tușelor deschise. Decodează simbolurile virtuții civice, ale eroismului și ale patriotismului integrate în compozițiile monumentale ale epocii (ex: săbiile și jurământul din <i>Jurământul Horaților</i> de David). Describe transformarea iconografiei religioase în

12.5. Argumentarea interpretărilor proprii utilizând exemple și concepte specifice.	regale de la Arc-et-Senans). Arhitectura bazată pe geometrie pură și funcționalitate simbolică. 3. Arhitectura Neoclasică (II) – Monumente Semnificative în Europa • Panteonul din Paris (Jacques-Germain Soufflot): Analiza modului în care clădirea îmbină puritatea ordinului corintian antic cu o structură structurală zveltă, devenind templul laic al eroilor națiunii franceze. • Poarta Brandenburg din Berlin (Carl Gotthard Langhans): Primul monument renăscut în stilul clasic grecesc pur (propilee inspirate de pe Acropole), simbolizând triumful ordinii prusace. • Villa Albani din Roma (Carlo Marchionni): Concepută special pentru a găzdui celebra colecție de antichități a cardinalului Albani, devenind manifestul arhitectural și muzeal al noului gust neoclasic. 4. Sculptura Neoclasică – Canova și Thorvaldsen • Caracteristici distinctive: Suprafața marmurei finisată până la perfecțiunea porțelanului, compoziții calme, gesturi reținute, eliminarea detaliilor violente. • Antonio Canova: Maestrul grației și al senzualității controlate. ○ Analiza capodoperelor: <i>Psyche reînviată de sărutul lui Eros</i> (compoziție dinamică bazată pe intersecția a două diagonale și a unui cerc perfect, captând momentul suspendat al atingerii spirituale) și <i>Paulina Borghese ca Venus</i> (idealizarea portretului nobiliar prin codurile mitologiei antice). • Bertel Thorvaldsen: Reprezentantul rigurii nordice, fidel sculpturii grecești clasice din epoca lui Fidias. Analiza operei <i>Iason cu lâna de aur</i> (stabilitate compozițională monumentală, aplicarea perfectă a contrapostului antic). 5. Pictura Neoclasică (I) – Jacques-Louis David, Pictorul Revoluției • Viziunea artistică: Desenul ferm, compoziția clară ca un relief antic, eliminarea tușelor vizibile, lumina sobră. Artă ca manifest politic. • Analiza capodoperelor: ○ <i>Jurământul Horaților:</i> Manifestul absolut al stilului. Compoziție tripartită riguroasă (bărbații determinați, tatăl autoritar, femeile prăbușite în durere); utilizarea perspectivei liniare matematice pentru a focaliza	simbol laic, analizând modul în care elemente specifice reprezentării lui Hristos sunt utilizate pentru sacralizarea memoriei unui personaj istoric contemporan (<i>Moartea lui Marat</i>). • Compară rigoarea geometrică, simetria și noblețea morală a Neoclasicismului cu asimetria organică, nuanțele pastelate și frivolitatea stilului Rococo anterior. • Identifică elementele de continuitate preluate direct din Anticitatea clasică (contrapostul în sculptură, ordinea arhitecturală pură) și elementele de schimbare radicală aduse de noile viziuni utopice (Boullée, Ledoux). • Diferențiază utilizarea perspectivei liniare matematice, clare și stabile din pictura neoclasică de spațiul fragmentat, instabil și subiectiv specific Manierismului sau Barocului. • Interpretează operele de artă ale epocii (în special lucrările lui Jacques-Louis David) ca
--	--	--

	atenția pe săbii; mesajul datoriei patriotice prescrise deasupra legăturilor de familie. - o <i>Moartea lui Marat</i>: Transformarea unui jurnalist revoluționar asasinat într-un martir laic, împrumutând iconografia hristică (poziția brațului preluată de la <i>Pieta</i> lui Michelangelo) într-o compoziție de o austeritate geometrică frapantă. 6. Pictura Neoclasică (II) – Jean-Auguste-Dominique Ingres și Linia Pură • Jean-Auguste-Dominique Ingres: Apărătorul absolut al primatului desenului în fața culorii în perioada disputei cu Romantismul. Stilul său îmbină rigoarea neoclasică cu o curbură anatomică sinuoasă, de influență manieristă și orientală. • Analiza capodoperei: <i>Marea odaliscă</i> (studiul formei pure a spatelui, alungirea anatomică deliberată pentru obținerea unei linii perfecte, redarea milimetrică a texturilor de mătase și satin fără a folosi tușe deschise). 7. Sinteza Modulului, Disputa Estetică și Evaluare • Sinteză: Identificarea trecerii de la rigoarea politică a lui David la puritatea formală a lui Ingres și măreția calmă a sculpturii lui Canova. • Evaluare: Analiza critică a modului în care Neoclasicismul a instrumentalizat modelele Antichității pentru a legitima ideologii moderne (Revoluția, Imperiul Napoleonian). Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor estetice ale neoclasicismului în pictură, sculptură și arhitectură; Analiza influenței artei Greciei și Romei antice asupra culturii europene din secolul al XVIII-lea; Explicarea relației dintre idealurile iluministe și dezvoltarea neoclasicismului; Compararea rococo-ului și neoclasicismului din perspectiva limbajului artistic; Interpretarea valorilor morale, civice și eroice promovate de arta neoclasică; Analiza echilibrului compozițional, clarității formelor și sobrietății expresive; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică stilului; Analiza influenței descoperirilor arheologice de la Pompei și Herculaneum asupra artei europene; Dezbateri privind actualitatea idealurilor clasice în cultura contemporană.	pe niște instrumente majore de propagandă ideologică și branding politic în slujba Revoluției Franceze și a Imperiului Napoleonian. • Corelează redescoperirea purității modelelor greco-romane cu efervescența arheologică a secolului al XVIII-lea (excavațiile de la Pompeii) și cu scrierile teoretice ale lui Winckelmann. • Explică mesajul filosofic și funcțional din spatele monumentelor europene (Panteonul din Paris, Poarta Brandenburg, Villa Albani), raportându-l la idealurile raționaliste ale Epocii Luminilor. • Utilizează corect și contextualizat termeni tehnici și concepte estetice de specialitate (contrapost, simplitate nobilă, arhitectură utopică, martiriu laic, primatul desenului, odaliscă) în analizele scrise și orale. • Aplică conceptul de <i>contrapost antic</i> în descrierea și evaluarea structurală a sculpturii <i>Iason cu lâna de</i>
--	---	---

Activități practice:

Realizarea unei analize vizuale după o operă neoclasică; Elaborarea unui tabel comparativ: Rococo – Neoclasicism; Identificarea elementelor inspirate din Antichitate în operele studiate; Realizarea unei prezentări multimedia despre un artist neoclasic; Exerciții de analiză a compoziției, perspectivei și anatomiei; Interpretarea simbolurilor eroice și alegorice; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii; Organizarea unor dezbateri privind relația dintre artă, morală și societate. LearningApps .

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Politică: Revoluția Franceză din 1789, Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului, ascensiunea și căderea lui Napoleon Bonaparte. Elevii înțeleg cum arta neoclasică a oferit fundalul vizual și simbolic pentru aceste transformări radicale. **Arheologie și Istoriografie:** Nașterea arheologiei moderne prin excavațiile de la Pompeii și Herculaneum; rolul muzeelor publice ca depozitare ale memoriei istorice universale.

Literatură: Corelarea cu scrierile iluminate ale lui Voltaire, Rousseau și cu mișcarea clasicistă din literatura germană (Goethe, Schiller).

Integrarea noilor educații:**Educația Democratică, Cetățenia Activă și Analiza Propagandei**

Vizuale - Studiu pe operele lui Jacques-Louis David (*Jurământul Horașilor*, *Moartea lui Marat*): Elevii abordează aceste pânze ca pe primele mari afișe de propagandă ideologică și PR politic modern. Se analizează cum David a folosit codurile estetice antice pentru a mobiliza populația, a justifica violența revoluționară și a crea martiri. Elevii fac o paralelă critică cu tehnicile moderne de propagandă din mass-media, publicitatea electorală, campaniile de dezinformare și utilizarea imaginilor pe rețelele sociale pentru a manipula opinia publică sau a promova anumite ideologii politice, dezvoltându-și gândirea critică și vigilența media. **Educația pentru Design Urban, Arhitectură Vizionară și Sustenabilitate** - Studiu pe proiectele utopice ale lui Boullée și Ledoux: Elevii analizează desenele geometrice radicale ale acestor arhitecți, care au gândit clădiri pe bază de forme geometrice pure, cu mult înaintea tehnologiei epocii lor. Se face o legătură directă cu arhitectura funcționalistă din secolul XX (Bauhaus, Le Corbusier)

aur realizată de Bertel Thorvaldsen.

- **Argumentează** decizia compozițională a lui Ingres din tabloul *Marea odaliscă*, operând adecvat cu noțiunile de *linie pură* și *deformare anatomică deliberată*.
- **Formulează** aprecieri critice și judecăți de valoare proprii cu privire la estetica sferică conceptuală propusă de Étienne-Louis Boullée în proiectul *Cenotaferului pentru Newton*.
- **Justifică** preferințele estetice personale în analiza sculpturilor lui Antonio Canova, aducând argumente geometrice și tehnice clare bazate pe intersecțiile axelor compoziționale (*Psyche reînviată*).
- **Dezbat** în cadrul activităților educaționale impactul pe termen lung al dogmelor neoclase asupra arhitecturii funcționaliste moderne, susținându-și afirmațiile prin exemple concrete de monumente studiate.

	și cu designul urban contemporan de tip „Smart City” sau proiectele de eco-arhitectură futuristă. Elevii sunt provocați să schițeze sau să folosească instrumente digitale simple pentru a proiecta o clădire publică ecologică modernă, bazată pe puritatea geometrică neoclasică, dar adaptată nevoilor actuale de eficiență energetică. Produce evaluative: Tabel comparativ; PPT; Portofoliu artistic; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre valorile neoclasicismului. <i>(la discreția profesorului)</i> Noțiuni-cheie: Neoclasicism – curent artistic și arhitectural european (sec. XVIII-XIX). Arhitectură utopică (vizionară) – curent în cadrul neoclasicismului francez (Boullée, Ledoux). Simplitate nobilă și măreție calmă – faimoasa formulă estetică definită de J.J. Winckelmann. Contrapost (Contrapposto) – tehnică sculpturală antică (reînviată de Thorvaldsen). Martiriu laic – transpunerea iconografiei religioase creștine (ex: coborârea de pe cruce) asupra unor personaje politice sau istorice contemporane, cu scopul de a le sacraliza memoria în cadrul unui stat laic (ex: <i>Moartea lui Marat</i>). Primatul liniei (desenului) – doctrină neoclasică academică (apărată ferm de Ingres). Odaliscă – temă picturală exotică.	
Unitatea de învățare nr. XIII. Artă plastică în sec. XIX-lea. (14ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului • Subiectivismul și Primatul Emoției: <i>Trecerea radicală de la rațiunea neoclasică la explorarea sentimentelor intense: pasiune, teroare, melancolie, sublim și misticism.</i> • Libertatea Creatoare și Geniul Rebel: <i>Refuzul dogmelor academice în favoarea originalității absolute și a implicării active a artistului în dramele sociale și politice ale timpului său.</i> • Fascinația pentru Natură și Forțele Cosmosului: <i>Perceperea naturii nu ca spațiu geometric controlat, ci ca o forță vie, grandioasă, sălbatică și imprevizibilă, oglindă a sufletului uman.</i>		
13.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport	1-2. Romantismul ca Reacție la Clasicism. Trăsături Generale • Reacția la Clasicism: Antiteza dintre ordinea, simetria și rațiunea neoclasică și libertatea formelor, dinamismul compozițional și sensibilitatea romantică.	Elevul și eleva: • Corelează apariția Romantismului cu prăbușirea

cu contextul istoric, social și cultural 13.2. Analiza comparativă a diferitelor tehnici și stiluri artistice în opere de artă plastică. 13.3. Utilizarea adecvată a conceptelor și terminologiei de specialitate. 13.4. Identificarea relației dintre intenția artistului și semnificația operei. 13.5. Valorificarea cunoștințelor despre artă în activități educaționale și extracurriculare.	• Trăsături generale: Primatul culorii în fața desenului, tușele deschise, vizibile, compozițiile instabile bazate pe diagonale și contraste violente de lumină. Interesul pentru istoria medievală autohtonă, folclor, exotic (Orientalism) și evenimente contemporane dramatice. 3-4. Romantismul Englez – Pictura de Plein-air și Peisajul • Specificul englez: Centrat pe peisaj ca gen major și pe explorarea spirituală a naturii. • William Turner (Peisajul Marin și Atmosferic): Dizolvarea formei în lumină și culoare. Analiza capodoperelor <i>Ploaie, abur și viteză</i> (impactul tehnologiei/trenului integrat în natură) și <i>Corabia Temeraire</i> (nostalgia declinului unei epoci). • John Constable (Realismul idilic): Observația empirică a meteorologiei, texturilor rurale și a luminii naturale. Analiza operei <i>Carul cu fân</i>. • William Blake: Vizionarism mistic, ilustrații poetice fantastice care refuză complet mimesisul academic în favoarea imaginației pure. 5-6. Familiarizare cu Prerafaeliții • Mișcarea Prerafaelită (Frăția Prerafaeliților): Reacție împotriva academismului mecanic (reproșat lui Rafael); întoarcerea la puritatea, detaliul minuțios și spiritualitatea artei medievale timpurii și de Renaștere timpurie. • Reprezentanți și opere: Dante Gabriel Rossetti (lirism medieval, portrete feminine simbolice), John Everett Millais (analiza operei <i>Ophelia</i> – minuțiozitate botanică și dramatism poetic), Edward Burne-Jones și William Morris (legătura dintre pictură, meșteșug și designul utilitar – mișcarea <i>Arts and Crafts</i>). 7-8: Romantismul German – Peisajul Mistic și Filosofic • Context și periodizare: Mișcarea literară <i>Sturm und Drang</i>; peisajul ca spațiu de contemplație religioasă și filosofică a divinității (Panteism). • Caspar David Friedrich: Analiza capodoperelor <i>Călător deasupra mării de ceață</i> (conceptul de personaj văzut de la spate – <i>Rückenfigur</i> – care invită privitorul la contemplarea infinitului) și <i>Mănăstirea din pădurea de stejari</i> (melancolie, ruine, trecerea timpului).	certitudinilor raționale ale Iluminismului, traumele Războaielor Napoleoniene și efervescența mișcărilor revoluționare pentru libertate din secolul al XIX-lea. • Explică modul în care mișcarea literară germană <i>Sturm und Drang</i> și filosofia panteistă reconfigurează peisajul romantic ca spațiu de contemplație mistică a divinității. • Analizează reacția de respingere a dogmelor academice de către Frăția Prerafaeliților, justificând întoarcerea lor la puritatea și spiritualitatea societății medievale timpurii în contextul Revoluției Industriale. • Compară viziunea atmosferică, dinamică și pre-impresionistă a peisajelor marine ale lui William Turner (<i>Ploaie, abur și viteză</i>) cu realismul idilic, rural și bazat pe observație meteorologică al lui John Constable (<i>Carul cu fân</i>). • Diferențiază compozițiile riguroase, calme și liniare ale
---	--	---

	• Philipp Otto Runge: Teoria culorilor și misticismul naturii. Analiza operei <i>Dimineața</i>. 9-10. Romantismul Spaniol – Geniul Vizionar al lui Francisco Goya • Context istoric: Războaiele napoleoniene, ocupația franceză în Spania și trauma colectivă a violenței. • Francisco Goya: Trecerea de la pictura de curte la expresionismul vizionar, coșmăresc și critic din <i>Picturile Negre</i> și gravurile <i>Capriciile</i>. • Analiza capodoperei: <i>3 mai 1808</i> (Execuția protectorilor Madridului) – demitizarea războiului; opoziția dintre plutonul de execuție francez, anonim și mecanizat, și victima în cămașă albă, cu brațele deschise în formă de cruce, simbol al suferinței umane pure. 11-12. Romantismul Francez – Pasiune, Dramă și Istorie Contemporană • Context istoric: Restaurarea Bourbonilor, revoluțiile din 1830. Artă conectată direct la pulsul străzii și al ziarului. • Théodore Géricault: Analiza capodoperei <i>Pluta Meduzei</i> – realism anatomic brutal, compoziție piramidală dublă plină de tensiune, transformarea unui scandal politic și a unei tragedii contemporane în artă monumentală. • Eugène Delacroix: Maestrul culorii și al dinamismului flamboiant. ○ Capodopere analizate: <i>Libertatea conducând poporul</i> (alegoria politică a revoluției din 1830) și <i>Moartea lui Sardanapal</i> (exotic oriental, masacru, orgie cromatică și distrugere). • Camille Corot (Școala de la Barbizon): Puntea spre realism și impresionism; peisajul liric bazat pe studiul direct al luminii și atmosferei din natură. 13-14. Evaluare de Sinteză și Vernisajul Portofoliilor Critice • Ore dedicate dezbaterilor comparative, susținerii proiectelor de grup și autoevaluării competențelor dobândite în cele 14 ore. Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor romantismului în pictură și grafică; Analiza relației dintre emoție, imaginație și expresivitate în arta romantică; Explicarea influenței	Neoclasicismului anterior de structurile instabile, bazate pe diagonale opuse, tușe libere și contraste cromatice violente specifice picturii lui Delacroix și Géricault. • Analizează contrastele tehnice dintre desenul fluid, bizar și fantezist al lui William Blake și redarea microscopică, de o acuratețe botanică aproape fotografică, din opera <i>Ophelia</i> realizată de prerafaelitul John Everett Millais. • Utilizează în mod corect, fluent și contextualizat noțiuni specifice istoriei artei (pictură de plein-air, conceptul de sublim, procedeu Rückenfigur, mișcare prerafaelită, tenebrism istoric, diagonale de forță, mișcarea Arts and Crafts) în eseurile și analizele realizate. • Aplică termenul estetic de <i>sublim</i> în descrierea modului în care Turner și Friedrich redau forțele dezlănțuite sau măreția infinită a naturii. • Operează adecvat cu noțiunea de <i>Rückenfigur</i>
--	---	---

contextului istoric și social asupra apariției romantismului; Compararea neoclasicismului și romantismului din perspectiva limbajului artistic; Interpretarea simbolurilor, dramatismului și atmosferelor specifice artei romantice; Analiza reprezentării naturii, libertății și individualității în operele romantice; Reflecții asupra rolului sensibilității și al subiectivității în creația artistică; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică romantismului; Analiza relației dintre artă, literatură și filozofie în cultura romantică;

Activități practice: Realizarea unei analize vizuale după o operă romantică; Elaborarea unui tabel comparativ: Neoclasicism – Romantism; Identificarea elementelor romantice în reproduceri artistice; Realizarea unei prezentări multimedia despre un artist romantic; Exerciții de interpretare a simbolurilor și a mesajului emoțional; Exerciții de analiză cromatică și compozițională; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii; LearningApps

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Politică: Revoluția de la 1830 din Franța, Războiul Peninsular din Spania, ascensiunea naționalismelor europene și transformările sociale generate de Revoluția Industrială (reproducerea trenului la Turner).

Literatură: Legătura organică cu poezia romantică engleză (Lord Byron, Shelley, Keats), literatura gotică, scrierile lui Victor Hugo în Franța și mișcarea *Sturm und Drang* în Germania (Goethe, Schiller). **Muzică:** Paralela cu compozițiile dramatice, libere și pline de pasionism ale lui Chopin, Liszt, Beethoven (perioada târzie) și Wagner, care utilizează leitmotivul și contrastele dinamice de nuanțe.

Integrarea noilor educații:

educația pentru Egalitate, Incluziune și Drepturile Omului (Dimensiunea Civică) - Sarcina de lucru și dezbaterea: Discutarea comparativă a operelor Eugène Delacroix – „Libertatea călăuzind poporul” și Francisco Goya – „3 mai 1808”. - Focus critic: Elevii abordează aceste imagini nu doar ca documente estetice, ci ca pe niște strigăte vizuale pentru justiție socială, libertate și demnitate umană. Ei analizează modul în care Delacroix include în mod revoluționar toate clasele sociale în lupta pentru libertate (burghezul cu joben alături de muncitorul simplu și copilul străzii - Gavroche),

(personaj văzut din spate) pentru a argumenta modul în care structura compozițională a tabloului *Călător deasupra mării de ceață* implică direct privitorul în actul contemplării.

- **Identifică** intenția critică și de protest vizual a lui Francisco Goya din tabloul *3 mai 1808*, explicând cum opera demitizează eroismul militar pentru a dezvălui trauma și suferința pur umană.
- **Explică** corelația dintre dorința lui Eugène Delacroix de a include toate clasele sociale în tabloul *Libertatea conducând poporul* și semnificația politică profundă de solidaritate, incluziune și justiție socială a operei.
- **Decodează** relația dintre alegoria orientală, masacrul din *Moartea lui Sardanapal* (Delacroix) sau realitatea brută din *Pluta Meduzei* (Géricault) și intenția maeștrilor francezi de a genera un impact emoțional copleșitor asupra publicului de salon.

promovând un mesaj de solidaritate și incluziune. În paralel, prin opera lui Goya, elevii dezbate costul uman al lipsei de libertate, brutalitatea opresiunii și importanța protejării drepturilor omului în fața abuzurilor de putere. Tinerii transferă aceste concepte în prezent, realizând o masă rotundă despre modul în care arta stradală contemporană (graffiti, proteste vizuale, campanii digitale) continuă să lupte pentru egalitate, incluziune și drepturile minorităților sau ale comunităților marginalizate.

Produse evaluative: Analiză de operă; Eseu tematic; Tabel comparativ; PPT; Portofoliu artistic; Proiect individual sau de grup; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre specificul romantismului european. (*la discreția profesorului*).

Noțiuni-cheie:

Romantism – curent artistic și literar din prima jumătate a secolului al XIX-lea. **Pictură de plein-air** – tehnică de a picta direct în aer liber, în fața motivului natural. **Rückenfigur (Personaj văzut din spate)** – procedeu compozițional (specific lui C.D. Friedrich) în care un personaj este plasat cu spatele la privitor. **Tenebrism istoric (Goya)** – utilizarea unor contraste dramatice și murdare de clarobscur pentru a sublinia violența, degradarea morală a războiului și suferința umană, lipsită de idealizarea clasică.

Dinamism pe diagonale opuse – schemă compozițională instabilă (ex: *Pluta Meduzei*) în care liniile de forță ale tabloului se intersectează în unghiuri ascuțite, generând o senzație copleșitoare de mișcare, zbucium și haos controlat. **Prerafaelism** – mișcare artistică engleză ce propunea respingerea canoanelor artificiale academice post-Rafael și întoarcerea la sinceritatea, detaliul microscopic și încărcătura simbolică a artei medievale și a Renașterii timpurii. **Sublim** – concept estetic romantic care denotă o frumusețe grandioasă, uriașă, care înfricoșează și copleșește în același timp mintea umană (ex: furtunile și catastrofele naturale din picturile lui Turner).

Proiecte interdisciplinare la alegere

Educația pentru egalitate și incluziune Discutarea operei unui autor care abordează teme sociale sau politice, precum dreptatea, libertatea și egalitatea, de exemplu, Delacroix „Libertatea călăuzind poporul”; Goya „3 mai 1808”.

- **Elaborează** eseuri vizuale, proiecte digitale sau prezentări tematice pentru comunitatea școlară, axate pe analiza modului în care drepturile omului, egalitatea și libertatea sunt promovate prin capodoperele romantice (Goya, Delacroix).
- **Integrează** reperele estetice prerafaelite și conceptele de design funcțional ale lui William Morris în activități practice extracurriculare sau ateliere de creație (ex: realizarea de modele grafice sau obiecte decorative).
- **Participă** la dezbateri și mese rotunde multidisciplinare (artă-istorie-literatură), demonstrând capacitatea de a transfera cunoștințele despre eliberarea culorii și a geniului romantic în analiza artelor vizuale și a culturii mass-media contemporane.

Unitatea de învățare nr. XIV. Realismul (7 ore)

Valori Fundamentale ale Modulului

- **Obiectivitatea și Adevărul Brut:** Refuzul idealizării neoclaseice și al fanteziei romantice; arta ca document fidel al societății și al naturii așa cum sunt ele în realitate.
- **Demnitatea Cotidianului și a Claselor de Jos:** Ridicarea muncitorilor, a țăranilor și a marginalizaților la rangul de subiecte majore în arta monumentală.
- **Sinceritatea în fața Naturii:** Pictura în aer liber ca act de onestitate vizuală, eliberat de mitologii sau peisaje compuse artificial în atelier.

14.1. Cunoașterea esteticii stilurilor plastice, a trăsăturilor distinctive ale genurilor și speciilor, a structurii operei și a mijloacelor plastice

14.2. Analizarea structurată a operelor de artă (temă, compoziție, mesaj).

14.3. Interpretarea mesajului artistic în raport cu contextul istoric, cultural și stilistic.

14.4. Manifestarea inițiativei în interpretarea critică a lucrărilor studiate.

1. Introducere în Realism – Periodizare, Context Istoric și Ideologie

- **Context și periodizare:** Mijlocul secolului al XIX-lea (aprox. 1840–1880). Epoca Revoluției Industriale de la 1848, a ascensiunii socialismului și a pozitivismului filosofic (Auguste Comte).
- **Manifestul Realist:** Conceptul definit de **Gustave Courbet** – „Arta picturii nu poate consta decât în reprezentarea obiectelor reale și existente”. Arta capătă un puternic caracter social, democratic și anti-academic.

2. Școala de la Barbizon și Pictura de Plein-air

- **Specificul școlii:** Grup de pictori francezi retrași în satul Barbizon (lângă pădurea Fontainebleau) care revoluționează peisajul prin practicarea sistematică a picturii direct în natură (*plein-air*).
- **Camille Corot:** Puntea dintre lirismul romantic și observația realistă; studiul nuanțelor subtile de gri și argintiu în redarea atmosferei.
- **Jean-François Millet:** Pictorul prin excelență al vieții rurale. Analiza capodoperelor *Spicuitoarele* și *Angelus* (conferirea unei demnități monumentale, aproape sacre, gesturilor simple ale țăranilor striviți de muncă).

3. Realismul în Peisajul Românesc – Nicolae Grigorescu și Ion Andreescu

- **Conexiunea franco-română:** Impactul direct al Școlii de la Barbizon asupra tinerilor artiști români aflați la studii în Franța.

Elevul și eleva:

- **Definește** reperele estetice ale Realismului ca o reacție anti-academică profundă, bazată pe reflectarea veridică și obiectivă a realității înconjurătoare.
- **Identifică** trăsăturile distinctive ale *peisajului de pădure* și ale *scenei de gen*, recunoscând ridicarea acestor specii la rangul de teme monumentale majore în secolul al XIX-lea.
- **Describe** mijloacele plastice utilizate de maeștrii realiști, evidențiind valoarea structurală a pastei cromatice dense, aplicarea culorii cu cuțitul de paletă și importanța desenului neidealizat.
- **Analizează** structura compozițională a operei

	• Nicolae Grigorescu: Asimilarea tehnicii plein-air și adaptarea ei la specificul românesc. Lumina solară intensă, tușa rapidă, vibrantă. Studiu de caz: <i>Mocan, Car cu boi</i> sau peisajele din Franța. • Ion Andreescu: Realism profund, sobru, marcat de o melancolie gravă și o analiză structurală deosebită a naturii. Studiu de caz: <i>Pădurea de la Barbizon, Stejarul</i> sau naturi moarte. 4. Gustave Courbet – Pilonul Picturii Realiste • Viziunea artistică: Scandalizarea publicului de salon prin dimensiunile gigantice acordate unor scene banale sau provinciale (tratate anterior doar în pictura istorică). Tehnica aspră, utilizarea cuțitului de paletă pentru a oferi materialitate picturii. • Analiza capodoperelor: ○ <i>Înmormântare la Ornans:</i> Un eveniment anonim de provincie transformat într-o friză monumentală istorică; refuzul complet al dramatismului sau idealizării morții. ○ <i>Atelierul pictorului:</i> Alegorie reală care împarte societatea contemporană în două categorii, cu artistul plasat în centru, pictând un peisaj pur. 5. Realismul Critic în Grafică și Pictură – Honoré Daumier • Viziunea artistică: Utilizarea caricaturii și a graficii de presă (litografiei) ca armă politică și socială împotriva corupției monarhice și a ipocriziei burgheze. • Analiza capodoperelor: <i>Vagonul clasa a treia</i> – analiza compoziției care surprinde izolarea psihologică, oboseala și demnitatea maselor de muncitori în spațiul restrâns și întunecat al unui tren metropolitan. 6. Sculptura Realistă – Textură, Mișcare și Caracter • Caracteristici specifice: Abandonarea marmurei netede neoclasice în favoarea bronzului și a ghipsului modelat dinamic; suprafețe neregulate care păstrează urmele degetelor artistului pentru a capta lumina reală și caracterul psihologic brut. • Reprezentanți: Honoré Daumier (sculpturile satirice în lut, seria de busturi <i>Ratapoil</i>) și Gustave Courbet; anticiparea marii revoluții sculpturale a lui Auguste Rodin prin accentul pus pe expresivitatea materialului.	<i>Înmormântare la Ornans</i> de Gustave Courbet, remarcând dispunerea personajelor sub formă de friză orizontală, la scară monumentală, fără un punct central de dramatism. • Explică relația dintre tema vieții rurale și compoziția echilibrată, solemnă, aproape sacră din tabloul <i>Angelus</i> sau <i>Spicuitoarele</i> de Jean-François Millet. • Decodează mesajul social și critic din capodopera <i>Vagonul clasa a treia</i> de Honoré Daumier, urmărind modul în care aglomerarea spațiului accentuează izolarea psihologică și demnitatea maselor. • Interpretează mutațiile tematice și tehnice din Realism prin prisma contextului istoric marcat de Revoluția Industrială, mișcările sociale de la 1848 și răspândirea filosofiei pozitivistice. • Corelează apariția și manifestările peisajului de plein-air din arta românească (Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu) cu influența
--	--	--

7. Sinteză, Analiză Comparativă și Evaluare Modul

- **Dezbattere:** *Arta ca oglindă a societății vs. Arta de dragul artei.* Analiza modului în care realismul a democratizat tematica artistică și a pregătit terenul pentru Impresionism.
- **Evaluare:** Test de recunoaștere a particularităților stilistice (Millet vs. Courbet vs. Andreescu) în baza lecturii de imagine.

Activități și reflecții teoretice:

Definirea contextului istoric, social și cultural al apariției realismului în secolul al XIX-lea. Identificarea principiilor estetice ale realismului: reprezentarea veridică a realității, interesul pentru viața cotidiană, critica socială. Analizarea comparativă a realismului și romantismului din perspectiva tematicii și limbajului plastic. Interpretarea mesajelor sociale și morale transmise prin operele artiștilor realiști. Recunoașterea particularităților compoziționale, cromatice și expresive ale realismului. Studiarea contribuției principalilor reprezentanți ai realismului european și regional: Gustave Courbet, Jean-François Millet, Honoré Daumier, Ilia Repin. Formularea opiniilor personale despre rolul artei realiste în reflectarea problemelor societății. Reflecții asupra actualității realismului în arta contemporană și în cultura vizuală actuală.

Activități practice:

Analiza operelor realiste. Exerciții de observare și reprezentare realistă a obiectelor, figurii umane sau mediului social. Compararea vizuală a unei opere romantice și a unei opere realiste. Organizarea unor dezbateri privind relația dintre artă și realitate. Elaborarea unor prezentări individuale sau de grup despre artiștii și operele realismului. [LearningApps](#).

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Sociologie: Revoluția de la 1848 în Europa (Primăvara Popoarelor); nașterea conștiinței de clasă a proletariatului; exodul rural și transformările urbane din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. **Filosofie:** Pozitivismul lui **Auguste Comte** și materialismul filosofic; ideea că știința și arta trebuie să se bazeze exclusiv pe fapte observabile și verificabile.

Literatură: Corelarea organică cu marii maeștri ai romanului realist european (**Balzac, Flaubert, Zola, Dickens**) și românesc (**Ioan Slavici**),

directă și lecțiile estetice preluate de la Școala de la Barbizon (Camille Corot).

- **Explică** modul în care litografia și grafica de presă realizate de Daumier au funcționat ca instrumente media de critică politică și socială, raportate la mentalitatea și cenzura epocii.
- **Formulează** opinii critice proprii și judecăți de valoare argumentate cu privire la originalitatea programului estetic și a manifestului realist impus de Gustave Courbet.
- **Manifestă inițiativă** în cadrul analizelor comparative de grup, utilizând un vocabular plastic adecvat pentru a evalua diferențele dintre lumina solară a lui Grigorescu și melancolia gravă, structurală a lui Andreescu.
- **Evaluează** impactul inovațiilor tehnice realiste (plein-air-ul, abandonarea subiectelor istorice/mitologice) asupra apariției curentelor moderne

	care folosesc descrierile detaliate, aproape clinice, pentru a radiografia societatea. Integrarea noilor educații: Educația Democratică, Monitorizarea Drepturilor Sociale și Satira Media -Studiu pe opera lui Honoré Daumier (Vagonul clasa a treia, caricaturile politice): Elevii abordează lucrările lui Daumier ca pe strămoșii jurnalismului de investigație, ai graficii satirice (caricaturii din ziare) și ai membrilor politice actuale. Ei analizează modul în care artistul a folosit litografia pentru a multiplica rapid mesajul critic și a-l face accesibil maselor. Tinerii transferă acest concept în prezent, analizând rolul satirei vizuale contemporane în rețelele sociale și mass-media, dezbătând modul în care libertatea de exprimare și critica prin imagine pot taxa abuzurile politice, inegalitățile economice și pot apăra drepturile claselor defavorizate. Produce evaluative: Fișe de analiză a operelor de artă. Eseu/reflecție: „Arta ca oglindă a realității”. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii critice. Test de evaluare a cunoștințelor și termenilor specifici. Participare argumentată în dezbateri și discuții tematice. Proiect interdisciplinar privind societatea și arta secolului al XIX-lea. <u>(la discreția profesorului).</u> Noțiuni-cheie: Realism – curent artistic din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Școala de la Barbizon. Realism critic – orientare în artă (specifică lui Daumier). Litografie – tehnică de imprimare grafică. Cuțit de paletă (Spatulă). Peisaj de pădure (Plein-air românesc).	de la sfârșitul secolului al XIX-lea, susținându-și afirmațiile cu argumente istorice și plastice solide.
Unitatea de învățare nr. XV. Modernismul . (4 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului • Autonomia Artei (Forma pură): Convingerea că opera de artă are propria valoare existențială, independentă de subiectul reprezentat sau de copierea naturii. • Inovația Radicală și Experimentul: Refuzul total al regulilor perspectivei Renașterii și ale academismului în favoarea explorării de noi tehnici, materiale și structuri vizuale.		

15.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport cu contextul istoric, social și cultural. 15.2. Compararea diferitelor curente artistice și identificarea elementelor de continuitate și schimbare. 15.3. Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate în analiza fenomenului artistic.	1. Context Istoric, Periodizare și Filosofia Modernismului • Context istoric și economic: Sfârșitul secolului al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea (aprox. 1880–1940). Epoca celei de-a Doua Revoluții Industriale, apariția fotografiei și cinematografului (care preiau rolul documentar al picturii), urbanizarea masivă și traumele Primului Război Mondial. • Periodizare și repere conceptuale: Trecerea de la pre-modernism (Postimpresionism) la Avangardele istorice (Cubism, Expresionism, Abstractizare). Influența psihanalizei lui Freud (explorarea subconștientului) și a teoriei relativității a lui Einstein (timpul și spațiul devin relative, nu absolute). 2. Arhitectura Modernistă – Funcționalismul și Raționalismul • Noua problemă: Trecerea de la eclecticismul istoric (clădiri moderne îmbrăcate în decoruri gotice sau clasice) la formula estetică „<i>Forma urmează funcția</i>” (<i>Form follows function</i>). • Inovații tehnice: Utilizarea pe scară largă a oțelului, a sticlei și a betonului armat, care permit pereți-cortină din sticlă și eliberarea planului interior de zidurile masive de sprijin. • Reprezentanți și curente: Școala Bauhaus în Germania (Walter Gropius – design industrial și arhitectură simplificată); Le Corbusier în Franța (cele 5 puncte ale arhitecturii moderne, <i>Villa Savoye</i>). 3. Sculptura Modernistă – Esențializarea Formei și Adevărul Materialului • Viziunea artistică: Abandonarea modelajului anatomic detaliat în favoarea esențializării geometrice, a abstractizării și a dialogului direct cu spațiul gol. • Auguste Rodin: Puntea spre modernism prin fragmentarea corpului și păstrarea suprafețelor vibrante, expresive, care captează lumina reală. • Constantin Brâncuși: Revoluționarul absolut al sculpturii mondiale. Trecerea de la mimesis la căutarea esenței spirituale a lucrurilor (<i>Măiastra</i>, <i>Păsărea în spațiu</i>, <i>Coloana fără sfârșit</i>). Introducerea	Elevul și eleva: • Corelează apariția și ascensiunea Modernismului cu mutațiile socio-economice ale începutului de secol XX, precum urbanizarea masivă, dezvoltarea tehnologică și traumele Primului Război Mondial. • Explică modul în care apariția fotografiei și a cinematografului a eliberat artele plastice de obligația documentării fidele a realității fizice, determinând orientarea artiștilor spre experiment și abstractizare. • Analizează impactul noilor teorii științifice și psihologice ale epocii (Teoria Relativității a lui Einstein, psihanaliza lui Freud) asupra deconstrucției spațiului tridimensional stabil și a explorării subconștientului în artă. • Utilizează în mod corect, fluent și contextualizat termeni tehnici și concepte estetice specifice modernismului (autonomia limbajului plastic, funcționalism arhitectural, principiul formei care
--	--	---

	conceptului de „adevăr al materialului” (lemnul este cioplit dur, marmura este șlefuită perfect). 4. Pictura Modernistă – Eliberarea Culoii și Deconstrucția Spațiului • Trăsături distinctive: Distrugerea perspectivei liniare matematice tridimensionale și afirmarea bidimensionalității pânzei. Culoarea devine independentă de realitate (nu mai reflectă culoarea locală a obiectului). • Procese esențiale: • <i>Eliberarea culorii: Fauvismul</i> (Henri Matisse) – utilizarea culorilor pure, stridente, direct din tub, pentru valoarea lor emoțională. • <i>Deconstrucția spațiului: Cubismul</i> (Pablo Picasso, Georges Braque) – descompunerea obiectelor în volume geometrice fațetate și reprezentarea lor simultană din mai multe unghiuri de vedere. • <i>Abstractizarea totală:</i> Wassily Kandinsky – eliminarea completă a oricărei referințe la lumea reală, pictura devenind o compoziție pură de linii, forme și culori (paralelă cu muzica). Activități și reflecții teoretice: Identificarea contextului istoric, social și cultural al apariției modernismului; Analiza transformărilor artei europene la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea; Explicarea rupturii dintre arta academică tradițională și noile orientări artistice; Identificarea caracteristicilor generale ale modernismului în artele plastice; Analiza rolului experimentului, originalității și libertății de expresie în arta modernă; Reflecții asupra influenței industrializării, urbanizării și progresului tehnologic asupra artei; Interpretarea noilor concepții despre culoare, formă, spațiu și compoziție; Analiza relației dintre artă, societate și schimbările culturale moderne; Dezbateri privind rolul artistului modern în societate. Activități practice: Realizarea unui tabel comparativ: Academism – Modernism; Identificarea caracteristicilor moderne în reproduceri artistice; Elaborarea unor prezentări multimedia despre modernism; Realizarea unui colaj inspirat de libertatea expresivă modernă; Organizarea unor dezbateri privind impactul modernismului asupra culturii contemporane. LearningApps.	urmează funcția, simultanism cubist, arta non-figurativă) în analizele scrise și orale. • Aplică conceptul estetic de <i>adevăr al materialului</i> în descrierea și evaluarea comparativă a operelor sculpturale realizate de Constantin Brâncuși (<i>Coloana fără sfârșit, Măiastra</i>). • Argumentează deconstrucția geometrică dintr-o operă cubistă sau fauvistă studiată, operând adecvat cu noțiunile de <i>planuri fațetate, fațetare compozițională și independență cromatică</i>.
--	--	--

Conținuturi interdisciplinare:

Fizică și Matematică: Teoria Relativității a lui Albert Einstein și geometria non-euclidiană; modul în care percepția timpului ca a patra dimensiune a influențat Cubismul (Picasso pictează un obiect văzut simultan din față, profil și de sus). **Psihologie:** Psihanaliza lui **Sigmund Freud** (*Interpretarea viselor*), care deschide arta spre explorarea subconștientului, a anxietăților interioare și a irealului. **Tehnologie și Media:** Invenția aparatului de fotografiat și a cinematografului (frații Lumière) – eliberarea pictorilor de obligația istorică de a documenta vizual realitatea fizică, forțându-i să exploreze ce nu poate face fotografia: culoarea pură, abstracția și starea de spirit.

Integrarea noilor educații.

Educația Digitală, Inteligența Artificială și Tehnologia în Artă**(Algoritmii vs. Creativitatea Umană) - Sarcina de lucru și dezbateră:**

Elevii analizează modul în care apariția fotografiei în secolul al XIX-lea a provocat o criză masivă în arta academică, obligând pictorii să inventeze Modernismul (pictura abstractă, cubismul, fauvismul) pentru a supraviețui și a rămâne relevanți. Se deschide o paralelă directă cu realitatea curentă a anului 2026: **impactul Inteligenței Artificiale generative de imagini** (Midjourney, DALL-E) asupra artiștilor contemporani. Elevii dezbate cum AI poate reproduce instantaneu orice stil clasic sau realist și analizează cum creatorii umani de astăzi trebuie să caute, exact ca moderniștii de acum un secol, noi forme de originalitate conceptuală, emoție autentică și experimente fizice (artă conceptuală, performance, instalații texturale) pe care algoritmii digitali nu le pot simți sau genera autonom.

Produse evaluative: Tabel comparativ; Prezentare multimedia; Colaj tematic; Discurs argumentativ despre specificul modernismului. (la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

Modernism – mișcare culturală și artistică de amploare de la sfârșitul sec. XIX și prima jumătate a sec. XX, caracterizată prin respingerea conștientă a tradiției academice, căutarea autonomiei formei și experimentul radical.

Autonomia limbajului plastic – concept modernist conform căruia

	elementele fundamentale (linia, culoarea, punctul, forma) au valoare estetică proprie, fără a fi nevoite să reprezinte un obiect din realitate. Funcționalism (Bauhaus) – curent arhitectural modernist bazat pe principiul că aspectul exterior al unei clădiri trebuie să fie determinat direct de utilitatea și funcția sa internă, eliminând decorațiunile inutile. Adevărul materialului – principiu estetic (stăpânit de Brâncuși) care cere ca artistul să respecte și să pună în valoare proprietățile naturale fizice ale materialului folosit (lemn, piatră, bronz, marmură), fără a le ascunde sau a le imita pe altele. Simultanism cubist – tehnică picturală constând în reprezentarea unui obiect sau personaj pe pânză din mai multe unghiuri de vedere în același timp (deconstrucție spațio-temporală). Artă abstractă (Non-figurativă) – curent în artele vizuale care refuză complet reprezentarea obiectelor sau figurilor din realitatea vizibilă, compoziția bazându-se exclusiv pe raporturi cromatice și geometrice pure.	
Unitatea de învățare nr. XVI. Impresionismul. (7 ore)		
Valori Fundamentale ale Modulului • Efemera Frumusețe a Clipei (Instantaneul): Captarea optică a modului în care o scenă reală sau un peisaj se schimbă de la un minut la altul sub influența luminii. • Revoluția Cromatică (Autonomia Culorii): Abandonarea negrului și a bitumului academic în favoarea aplicării culorilor pure, direct din tub, lăsând ochiul privitorului să realizeze amestecul optic. • Sinceritatea Percepției Subiective: Artă nu mai documentează obiectul în sine, ci impresia vizuală primară pe care acesta o lasă pe retina artistului.		
16.1. Analizarea evoluției stilurilor artistice în raport cu contextul istoric, social și cultural 16.2. Interpretarea operelor de artă prin raportare la	1. Periodizare, Context și Precursorul Édouard Manet • Periodizare și context: A doua jumătate a secolului al XIX-lea (aprox. 1874–1886). Parisul în plină modernizare (bulevardele lui Haussmann, viața de cafea) și dezvoltarea fotografiei care forțează pictura să se reinventeze. • Édouard Manet (Puntea preimpresionistă): Artistul care nu expune cu impresioniștii, dar le devine mentor spiritus. • Analiza capodoperelor: <i>Dejunul pe iarbă (Le Déjeuner sur l'herbe)</i> și <i>Olympia</i> – scandalizarea publicului prin refuzul clarobscurului	Elevul și eleva: • Corelează apariția și ascensiunea Impresionismului cu modernizarea urbană radicală a Parisului (bulevardele lui Haussmann), efervescența

epoca și mentalitatea în care au fost create 16.3. Utilizarea adecvată a conceptelor și terminologiei de specialitate. 16.4. Manifestarea unei atitudini reflexive în raport cu diverse interpretări ale aceleiași opere.	tradițional, utilizarea de planuri mari de lumină frontală, tușe aspre și plasarea nudului într-un context contemporan profan, lipsit de scuze mitologice. 2. Nașterea Curentului și Revoluția Colorismului • Nașterea numelui: Anul 1874 – prima expoziție independentă în atelierul fotografului Nadar. Criticul Louis Leroy folosește ironic termenul de „impresie” pornind de la un tablou de Monet. • Revoluția colorismului (Tehnica plastică): ○ Aplicarea de tușe scurte, rapide, fragmentate (<i>virgule</i>). ○ Refuzul de a amesteca culorile pe paletă; utilizarea contrastelor complementare. ○ Excluderea negrului; umbrele devin colorate (nuanțe de albastru, violet și reflexii). 3. Claude Monet – Maestrul Luminii și al Seriilor Epice • Viziunea artistică: Studiul variațiilor de atmosferă pe același motiv la ore diferite ale zilei. • Capodopere analizate: ○ <i>Impresie, răsărit de soare (Impression, soleil levant)</i> – pânza manifest. ○ <i>Catedrala din Rouen sau Nuferii (Les Nymphéas)</i> – dizolvarea formei solide în reflexii acvatice și pulbere luminoasă. 4. Auguste Renoir și Serile de Gen ale Bucuriei de a Trăi • Viziunea artistică: Focus pe figura umană, senzualitatea pielii, dinamismul mulțimilor pariziene și vibrația luminii filtrate prin frunze. • Capodopere analizate: <i>Bal la Moulin de la Galette (Bal du moulin de la Galette)</i> – analiza modului în care petele de lumină și umbră se joacă pe hainele și chipurile personajelor în mișcare. 5. Peisajul Structurat și Intim – Pissarro, Sisley și Morisot • Camille Pissarro: Singurul care participă la toate cele 8 expoziții; peisajul rural și urban structurat, tușa mai așezată. • Alfred Sisley: Pictorul exclusiv al peisajelor lirice, al cerului și al efectelor de zăpadă sau inundații (<i>Zăpadă la Louveciennes</i>).	vieții de cafenea și dezvoltarea tehnologică a secolului al XIX-lea. • Explică modul în care inovațiile industriale, precum tubul metalic flexibil pentru vopsele și extinderea rețelei de căi ferate, au facilitat deplasarea artiștilor și practicarea sistematică a picturii de plein-air. • Analizează rolul fotografiei ca factor stimulator în eliberarea picturii de funcția documentară, determinând orientarea grupului spre captarea reacțiilor optice și a clipei fugitive. • Interpretează capodoperele de tranziție ale lui Édouard Manet (<i>Dejunul pe iarbă, Olympia</i>) ca pe niște manifeste de rupere de academism, explicând scandalul public prin refuzul idealizării mitologice și plasarea nudului în contemporaneitate. • Decodează mesajul vizual și structura cromatică din pânza <i>Impresie, răsărit de soare</i> de Claude Monet,
--	---	---

	• Berthe Morisot: Prima femeie integrată oficial în grup. Scene intime de interior și peisaje acvatice tratate cu o pensulație extrem de liberă, transparentă și fluidă (<i>Portul de la Lorient</i>). 6. Sculptura Impresionistă – Auguste Rodin • Viziunea artistică: Transpunerea impresionismului în spațiul tridimensional. Refuzul suprafețelor netede academice. • Tehnica plastică: Modelajul dinamic în lut sau ghips; suprafața sculpturii este lăsată fragmentată, cu urme vizibile ale degetelor artistului, generând un relief accidentat care captează lumina reală și creează efecte de mișcare și vibrație atmosferică. Studiu de caz: <i>Gânditorul</i> sau <i>Burghezii din Calais</i>. 7. Sinteză și Evaluare – Moștenirea Impresionismului • Sinteză: Evaluarea saltului uriaș de la realitatea obiectivă la cea strict vizuală, optică. • Evaluare: Analiza de imagine comparativă (Manet vs. Monet vs. Rodin) pe baza criteriilor estetice stabilite în programă. Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor impresionismului în pictură; Analiza contextului social și cultural al apariției impresionismului în Franța secolului al XIX-lea; Explicarea rupturii dintre arta academică și noile tendințe impresioniste; Analiza rolului luminii și culorii în construcția imaginii artistice; Interpretarea efectelor atmosferice și a impresiei vizuale în operele impresioniste; Compararea tehnicilor academice și impresioniste; Reflecții asupra picturii en plein air și a observației directe a naturii; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică impresionismului; Analiza influenței fotografiei și a modernității asupra picturii impresioniste; Dezbateri privind impactul impresionismului asupra artei moderne. Activități practice: Realizarea unei analize vizuale după o operă impresionistă; Exerciții de analiză cromatică și compozițională; PPT; Interpretarea mesajului vizual și a atmosferei în operele studiate; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice. <u>LearningApps</u>	raportând opera la mentalitatea unei noi generații de artiști axați pe percepția vizuală subiectivă. • Explică celebrarea bucuriei de a trăi (<i>joie de vivre</i>) și a dinamismului urban modern prin analiza petelor de lumină filtrată din tabloul <i>Bal la Moulin de la Galette</i> de Auguste Renoir. • Utilizează în mod corect, fluent și contextualizat termeni tehnici și noțiuni estetice de specialitate (impresionism, amestec optic, umbră colorată, pictură de plein-air, modelaj vibrat, instantaneu optic, tușă fragmentată) în analizele realizate. • Aplică noțiunea de <i>amestec optic</i> pentru a argumenta cum descompunerea culorilor în tușe pure de tip „virgulă” pe pânză se bazează pe legile fizice ale prisme și ale contrastului simultan. • Operează adecvat cu termenul de <i>modelaj vibrat</i> în descrierea și evaluarea critică a modului în care
--	--	--

Conținuturi interdisciplinare:

Fizică și Optică: Teoria culorilor a lui Michel Eugène Chevreul (legea contrastului simultan); studiul modului în care lumina solară se descompune în culorile prismei. **Tehnologie și Industrie:** Invenția tubului metalic flexibil pentru vopsele (permite deplasarea artiștilor în plein-air) și extinderea rețelei de căi ferate, facilitând călătoriile pictorilor pe malul Senei. **Muzică:** Conexiunea cu impresionismul muzical francez (Claude Debussy – *Marea*, Maurice Ravel), bazat pe fluiditate, sonorități fugitive și atmosfere timbrale vapoase.

Integrarea noilor educații:**Educația pentru Mass-Media, Rețele Sociale și Cultura „Instantaneului”**

-Studiu pe tehnica impresionistă a captării clipei: Elevii analizează modul în care Monet sau Renoir au eliminat compoziția regizată de atelier în favoarea captării rapide a unui fragment de secundă din realitate. Se face o paralelă directă cu **cultura fotografică din social media contemporană (Instagram, Snapchat, BeReal)**. Elevii dezbate modul în care dorința modernă de a documenta instantaneu „aici și acum” (prin story-uri și instantanee digitale) își are originea directă în obsesia impresionistilor de a fixa pe pânză lumina trecătoare a unui moment specific, dezvoltându-și capacitatea de analiză a mesajelor vizuale contemporane.

Produse evaluative:

Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Prezentare digitală; Portofoliu artistic cu analiză de opere; Test de interpretare vizuală; Compoziție plastică inspirată de tehnica impresionistă. *(la discreția profesorului)*.

Noțiuni-cheie:

Impresionism – curent artistic de la sfârșitul sec. XIX. **Amestec optic** – tehnică prin care culorile pure sunt aplicate direct pe pânză în puncte sau tușe vecine, fuziunea lor cromatică realizându-se direct pe retina privitorului, nu pe paletă. **Umbră colorată** – excluderea negrului din compoziție; impresionistii redau zonele de umbră prin nuanțe complementare (violet, albastru) sau reflexii ale obiectelor din jur. **Plein-air (Aer liber)** – practicarea picturii direct în mijlocul. **Modelaj vibrat** – tehnică sculpturală (Rodin).

suprafețele aspre din sculpturile lui Auguste Rodin (*Gânditorul*) captează lumina reală din spațiu.

- **Compară** reacțiile critice violente ale contemporanilor din secolul al XIX-lea (care considerau pânzele impresionistilor drept simple schițe nefinisate) cu perspectivele istoriografice moderne, care le recunosc statutul de piloni ai modernității.
- **Formulează** argumente proprii în cadrul dezbaterilor de grup referitoare la originalitatea compozițiilor realizate de Berthe Morisot, manifestând flexibilitate și deschidere față de straturile de lectură ale scenelor intime feminine.
- **Reflectează** asupra modului în care estetica impresionistă a captării rapide a unui fragment de secundă anticipează cultura contemporană a „instantaneului” digital și a

		documentării vizuale imEDIATE în rețelele sociale.
--	--	---

PROIECT

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a XII-a		
Unitatea de învățare nr. I. Recapitulare (3 ore)		
Valori: <i>Aprecierea evoluției gândirii umane oglindite în formă (Valoare intelectuală): Conștientizarea faptului că fiecare stil artistic (de la armonia Renașterii la deconstrucția Modernismului) nu a fost un simplu decor, ci expresia vizuală a modului în care omenirea și-a redefinit raportul cu spațiul, timpul și propria conștiință.</i>		
1.1. Elaborarea unor interpretări complexe ale simbolurilor și mesajelor artistice 1.2. Manifestarea unei atitudini reflexive și autonome în explorarea patrimoniului artistic. 2.3. Manifestarea autonomiei și a gândirii critice în aprecierea fenomenului artistic.	Concepte fundamentale, procese și relații esențiale, conținuturi aplicative și contextuale 1. De la Rațiunea Echilibrului la Dinamismul Persuasiunii (Renaștere, Manierism, Baroc, Clasicism) - o Sinteza saltului de la antropocentrismul și geometria perfectă a Renașterii Înalte, la anxietatea și artificialitatea Manierismului. - o Studiul comparativ al retoricii Barocului (persuasiunea catolică/tenebrismul vs. realismul burghez olandez) și reacția ordonată, riguroasă a Clasicismului francez cartezian. 2. Tensiunea Dintre Frivolitate și Sentiment (Rococo, Neoclasicism, Romantism) - o Recapitularea intimității și hedonismului asimetric din stilul Rococo. - o Studiul antitezei radicale dintre rigoarea arheologică, morală și civică a Neoclasicismului (primatul desenului) și eliberarea pasiunilor, misticismului și a culorii în Romantism. 3. Nașterea Autonomiei Vizuale (Impresionism și Modernismul Timpuriu) - o Recapitularea revoluției optice a Impresionismului (captarea clipei, amestecul optic, plein-air-ul și modelajul vibrat al lui Rodin). - o Sinteza pilonilor Modernismului timpuriu: ruperea definitivă de mimesis, afirmarea bidimensionalității pânzei, eliberarea culorii (Fauvism), deconstrucția spațiului (Cubism) și esențializarea materialului (Brâncuși). Activități și reflecții teoretice:	Elevul și eleva: • Decodifică straturile alegorice și simbolurile ascunse dintr-o operă de artă (ex: de la mesajul moralizator <i>Vanitas</i> din Barocul olandez până la iconografia laică a Neoclasicismului sau simbolismul mistic romantic). • Interpretează transformările istorice ale limbajului vizual, explicând modul în care un mesaj de autor se modifică tehnic prin trecerea de la rigoarea geometrică a Renașterii la deconstrucția spațiului din Cubism sau dizolvarea formei la impresioniști. • Elaborează analize hermeneutice complexe, stabilind conexiuni logice

Reactualizarea principalelor etape ale evoluției artelor plastice. Identificarea caracteristicilor esențiale ale artei fiecărei perioade istorice. Recunoașterea funcțiilor artei în diferite contexte culturale și religioase. Analizarea succintă a relației dintre artă, societate și credințele epocii. Compararea limbajului artistic specific celor trei perioade. Identificarea principalelor tipuri de monumente, tehnici și materiale utilizate. Reamintirea unor opere și monumente reprezentative. Formularea unor concluzii privind continuitatea și transformarea expresiei artistice în timp.

Activități practice:

Completarea unei axe cronologice a evoluției artelor plastice. Exerciții de asociere între imagini și perioade istorice. Analiza comparativă a unor imagini reprezentative din epoci diferite. Activități interactive de tip quiz, joc didactic sau discuție dirijată. [LearningApps](#).

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Geopolitică: Corelarea marilor fracturi istorice (Reforma și Contrareforma, Monarhiile Absolute, Iluminismul, Revoluția Franceză de la 1789 și Revoluțiile Industriale din sec. XIX) cu mutațiile majore de stil și comandă artistică. **Filosofie:** Urmărirea evoluției curentelor de gândire (Umanismul, Raționalismul cartezian al lui Descartes, Pozitivismul lui Comte și primele elemente de psihanaliză freudiană) ca fundamente ideologice ale formelor plastice. **Științe și Optică:** Analiza modului în care progresul științific (legile perspectivei matematice, studiul descompunerii luminii în culorile prisme, invenția camerei obscure, a fotografiei și Teoria Relativității) a dictat tehnicile picturale și deconstrucțiile spațio-temporale ale artiștilor.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Mass-Media, Dezinformare și Gândire Critică -

Activitate de sinteză: Elevii analizează comparativ cum imaginea a fost utilizată de-a lungul secolelor ca un instrument media de manipulare sau persuasiune. Se compară tehnicile de „iluminat scenic” (tenebrismul lui Caravaggio), brandingul politic și PR-ul regal de la Versailles (Clasicismul lui Ludovic al XIV-lea) și afișele ideologice de mobilizare civică ale lui David (Neoclasicism) sau Delacroix (Romantism). Tinerii fac o paralelă

între elementele de limbaj plastic utilizate (tenebrism, cromatică acidă, *figura serpentinată*, tușă fragmentată) și intenția ideologică sau politică a operei.

- **Evaluează** cu autonomie impactul pe care marile monumente ale patrimoniului universal (cum ar fi complexul de la Versailles, Domul Invalizilor sau catedralele gotice) l-au avut asupra configurării spațiului urban și a identității culturale europene.
- **Manifestă** reflexivitate în cadrul cercetării surselor documentare sau digitale, sintetizând independent evoluția speciilor și genurilor plastice pe parcursul secolelor XV-XIX.
- **Reflectează** asupra modului în care valorile promovate de curentele artistice istorice (stoicismul neoclasic, libertatea romantică sau hedonismul rococo) se reconfigurează și rezonază cu prioritățile societății contemporane.

	critică cu algoritmi vizuali din media de astăzi, învățând să recunoască cum unghiurile, filtrele și scenografiile digitale contemporane folosesc aceleași trucuri baroce sau neoclase pentru a vinde produse, idei sau platforme politice. Produse evaluative: Fișă de recapitulare tematică. Hartă conceptuală sau tabel comparativ. Quiz/test succint de verificare. Portofoliu cu imagini reprezentative și comentarii scurte. Prezentare orală a unei perioade artistice. Exercițiu de identificare vizuală a operelor și stilurilor. Reflecție scurtă: „Cum a evoluat rolul artei în istorie?” <i>.(la discreția profesorului).</i> Noțiuni-cheie: Antropocentrism vs. Teocentrism – mutarea centrului de greutate al culturii de la divinitate la om și rațiune. Perspectivă matematică vs. Perspectivă empirică – spațiul riguros geometric (Italia) în antiteză cu spațiul bazat pe observația optică microscopică (Nordul Europei). Tenebrism și Clarobscur – tehnici de dirijare dramatică sau psihologică a luminii pe fonduri întunecate. Figura serpentinată – compoziția dinamică, artificială, în formă de „S”, specifică Manierismului. Grădină franceză (geometrică) – simbolul clasicist al subordonării totale a naturii în fața logicii umane. Primatul desenului (Linia) vs. Primatul culorii – disputa seculară academică dintre abordarea intelectuală, rațională (Poussin, Ingres) și cea senzorială, cromatică (Rubens, Delacroix, Impresionismul). Amestec optic și Umbră colorată – descompunerea culorilor direct pe pânză, eliminând negrul din paletă. Autonomia limbajului plastic – conceptul modernist conform căruia linia, culoarea și forma au valoare estetică proprie, fără obligația de a imita realitatea fizică (<i>mimesis</i>).	• Formulează aprecieri critice și judecăți de valoare proprii, bine argumentate, depășind simplele preferințe subiective prin operarea cu repere estetice, filosofice și istorice riguroase. • Manifestă gândire critică în decodificarea funcțiilor politice și propagandistice ale imaginii de-a lungul istoriei, realizând paralele analitice între strategiile vizuale de PR regal (Clasicism) sau revoluționar (Neoclasicism) și mecanismele mass-media actuale. • ☐ Dezbat în mod autonom marile controverse estetice ale istoriei artei (cum ar fi disputa academică dintre desen/linie și culoare sau reacția de respingere a dogmelor de către preraphaeliți și moderniști), susținându-și poziția prin argumente tehnice clare.
Unitatea de învățare nr. II. Neoimpresionismul; Postimpresionismul. (7 ore)		
Valori:		

Respectul pentru adevărul științific și interdisciplinaritate (Valoare intelectuală): Receptarea pointilismului (Seurat, Signac) ca o dovadă supremă a faptului că arta se poate intersecta riguros cu fizica și optica, însuflând elevilor aprecierea pentru rigoarea analitică, experimentul controlat și claritatea conceptuală.

Asumarea curajului individual și a onestității emoționale (Valoare morală/sentimentală): Inspirația extrasă din destinul lui Vincent van Gogh, înțelegând că arta autentică cere asumarea propriei vulnerabilități, respingerea conformismului și curajul de a externaliza trăirile psihologice fără filtre sau compromisuri academice.

2.1. Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în Neo/Postimpresionism și compararea acestora cu viziunea impresionistă, prin corelarea fenomenului artistic cu mutațiile din filosofie, literatură și contextul istoric. 2.2. Explicarea influenței cercetărilor științifice asupra culorii și identificarea particularităților tehnice, cromatice și compoziționale în analiza concepțiilor artistice și a operelor reprezentative. 2.3. Elaborarea de analize critice complexe și manifestarea autonomiei în construirea sensului, susținând judecățile de	1-2. Neoimpresionismul – Rigoarea Științifică a Pointilismului • Periodizare și context: Sfârșitul secolului al XIX-lea (aprox. 1886–1895). O reacție critică ce caută să codifice și să ofere o bază matematică și optică experimentelor vizuale ale impresionistilor. • Georges Seurat (Părintele curentului): Teoretizarea <i>divisionismului</i> și a <i>pointilismului</i> (metoda aplicării punctelor pure de culoare direct pe pânză pentru a obține fuziunea pe retină). Analiza capodoperelor: <i>O duminică la Grande-Jatte</i> (monumentalitate statică bazată pe secțiunea de aur) și <i>Circul</i> (dinamismul liniilor ascendente). • Paul Signac: Continuatorul mișcării, eliberează tușa (pete mai mari, mozaicate) și sporește intensitatea luminoasă. Analiza operei: <i>Femei la fântână</i> sau <i>Portretul lui Félix Fénéon</i>. • Henri-Edmond Cross: Transformarea pointilismului într-un instrument liric și poetic al luminii din sudul Franței. Analiza operei: <i>O poiană în Provence</i> sau <i>După-amiază la Pardigon</i>. 3-4. Postimpresionismul – Structura lui Cézanne și Expresia lui Van Gogh • Paul Cézanne: Părintele modernității structurale. El refuză dizolvarea formei la impresionisti și caută să „reducă natura la cilindru, sferă și con”. Analiza capodoperelor: Seriele <i>Muntele Sainte-Victoire</i> (geometrizarea peisajului și perspectiva multiplă) și <i>Jucătorii de cărți</i> (stabilitate monumentală). • Vincent van Gogh: Subiectivismul emoțional exacerbă și eliberarea tușei dinamice ca reflex al stărilor sufletești. Inventarea culorii-simbol (culoarea nu mai descrie realitatea, ci transmite o trăire internă). Analiza capodoperelor: <i>Noapte înstelată</i> (dinamism cosmic), <i>Floarea-soarelui</i> sau <i>Autoportret cu urechea tăiată</i>.	Elevul și eleva: • Corelează apariția curentelor de la sfârșitul secolului al XIX-lea cu atmosfera culturală <i>fin de siècle</i>, expansiunea colonială și apariția crizelor de identitate ale societății industriale. • Compară descompunerea formei bazată pe impresia vizuală primară (Impresionism) cu rigoarea matematică a pointilismului (Neoimpresionism) și cu căutarea structurii esențiale sau a simbolului (Postimpresionism). • Analizează conexiunile dintre mișcările artistice studiate și curentele literare sau filosofice ale vremii (cum ar fi Simbolismul sau interesul antropologic
---	--	--

valoare prin argumente estetice și istorice coerente și documentate. 2.4. Promovarea valorilor artistice specifice curentelor de la sfârșitul secolului al XIX-lea în comunitate prin demersuri și proiecte educaționale proprii.	5-6. Postimpresionismul – Exoticul lui Gauguin și Satira lui Toulouse-Lautrec • Paul Gauguin: Mișcarea <i>sintetistă</i> (cloazonismul – aplicarea petelor plate de culoare pură delimitate de contururi închise). Evadarea din civilizația industrială europeană spre primitivismul din Tahiti. Analiza capodoperelor: <i>Viziune după predică (Iacob luptându-se cu îngerul)</i> și <i>De unde venim? Cine suntem? Încotro ne îndreptăm?</i>. • Henri de Toulouse-Lautrec: Cronicarul necruțător al vieții de noapte pariziene (Montmartre, Moulin Rouge). Inovator absolut în arta afișului modern (posterului publicitar), utilizând linii grafice sinuoase, perspective japoneze forțate și decupaje dinamice. Analiza operei: <i>La Moulin Rouge</i> sau afișele pentru <i>Aristide Bruant</i>. 7. Sintează Macro-structurală și Evaluare de Modul • Sintează: Evaluarea modului în care Neoimpresionismul și Postimpresionismul au deconstruit elementele tradiționale ale picturii (Seurat distruge tușa tradițională, Cézanne distruge perspectiva unică, Van Gogh eliberează gestul, Gauguin elimină volumul), pregătind nașterea tuturor Avangardelor secolului al XX-lea (Fovism, Cubism, Expresionism). Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor neoimpresionismului în pictură; Analiza relației dintre știința culorii și tehnica neoimpresionistă; Explicarea principiilor divizionismului și pointilismului; Compararea impresionismului, neoimpresionismului și postimpresionismul din perspectiva limbajului plastic; Interpretarea rolului luminii și al contrastelor cromatice în operele; Reflecții asupra relației dintre rigoarea compozițională și percepția vizuală; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică neo/postimpresionismului; Analiza influenței cercetărilor optice asupra picturii moderne; Identificarea caracteristicilor postimpresionismului în pictură; Analiza diversificării limbajului artistic după impresionism; Explicarea tendințelor expresive, simbolice și structurale ale postimpresionismului; Interpretarea rolului culorii, formei și expresivității în operele postimpresioniste; Reflecții asupra individualității stilistice a artiștilor postimpresioniști; Activități practice:	pentru culturile arhaice, non-europene). • Explică aplicarea legilor optice ale fizicii luminii (tratatele lui Chevreul și Rood) în structura tehnică a <i>pointilismului</i> dezvoltat de Seurat, Signac și Cross. • Identifică particularitățile formale definitorii ale marilor maeștri postimpresioniști, remarcând geometrizarea structurală la Cézanne, valoarea psihologică a culorii-simbol la Van Gogh și petele plate de tip <i>cloazonism</i> la Gauguin. • Describe noutatea compozițională și limbajul grafic inovator utilizat de Toulouse-Lautrec în crearea afișului publicitar modern, evidențiind utilizarea unghiurilor japoneze asimetrice și a decupajului dinamic. • Elaborează eseuri și fișe de analiză structurală avansată pentru capodopere cheie (ex: <i>O duminică la Grande-Jatte</i>, <i>Noapte înstelată</i>, <i>Jucătorii de cărți</i>), operând
---	---	---

Realizarea unei analize vizuale după o operă neo/postimpresionistă; Elaborarea unui tabel comparativ: Impresionism – Neoimpresionism - Postimpresionism; Identificarea tehnicii caracteristice în reproduceri artistice; Realizarea unei compoziții plastice inspirate de pointilism; Realizarea unei prezentări multimedia (PPT) despre un artist; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii. [LearningApps](#)

Conținuturi interdisciplinare:

Fizică, Optică și Matematică: Teoriile contrastului simultan ale lui Chevreul și tratatele optice ale lui Ogden Rood folosite pentru realizarea *amestecului optic* din pointilism; Geometria spațială aplicată la Cézanne prin reducerea peisajului la corpuri geometrice fundamentale (sferă, cilindru, con). **Istorie și**

Antropologie: Expansiunea colonială a marilor puteri europene și contactul cu artele exotice (arta africană, stampele japoneze *Ukiyo-e*, arta polineziană), care au oferit impulsul distrugerii academismului occidental.

Psihologie și Psihiatrie: Relația dintre expresia plastică violentă a lui Van Gogh și manifestările de anxietate, depresie sau crize identitare, anticipând rolul artei ca formă de terapie și explorare a subconștientului (psihanaliză).

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Sănătate Mintală, Reziliență Emoțională și Prevenirea

Izolării - Studiu pe opera și biografia lui Vincent van Gogh: În cadrul orei, se discută deschis cum Van Gogh a canalizat suferința psihică profundă, singurătatea și lipsa de apreciere socială în opere de o energie cromatică vitală, salvatoare. Se organizează o masă rotundă contemporană: cum pot tinerii de astăzi să folosească instrumentele creative (pictura, scrisul, muzica, jurnalul digital) ca supape sănătoase de descărcare a stresului, a anxietății școlare și a presiunii sociale, transformând arta într-un spațiu de reziliență, autoreglare și comunicare onestă a propriilor emoții. **Educația Digitală, Designul de Branding și Publicitatea Media - Studiu pe afișele lui Henri de Toulouse-Lautrec:** Elevii analizează cum Toulouse-Lautrec a pus bazele **afișului publicitar modern, ale designului grafic și ale brandingului de eveniment.**

Se observă utilizarea culorilor plate, contururilor ferme și a fonturilor integrate organic în imagine pentru a crea un mesaj publicitar instantaneu. Tinerii folosesc software-uri de design grafic (ex: Canva, Adobe Express) pentru a crea

corect cu concepte plastice de specialitate.

- **Formulează** opinii estetice și judecăți de valoare argumentate științific, depășind simpla apreciere subiectivă prin aducerea de dovezi documentate din istoria și teoria artei.
- **Manifestă autonomie** în descifrarea straturilor de semnificație alegorică ale operelor, demonstrând spirit critic în evaluarea rolului de pionieri pe care acești artiști l-au avut în deschiderea Avangardelor istorice.
- **Dezvoltă** prezentări multimedia, expoziții școlare virtuale sau portofolii tematice care pun în valoare mesajul de incluziune socială sau de reziliență emoțională extras din biografia și arta maeștrilor studiați (Van Gogh, Toulouse-Lautrec).
- **Promovează** reperele estetice ale Neo/Postimpresionismului în comunitatea locală prin realizarea de produse vizuale aplicate (postere

	un poster digital contemporan pentru un eveniment școlar sau social, aplicând tehnicile compoziționale ale lui Lautrec, înțelegând astfel mecanismele actuale de comunicare vizuală și marketing media. Produse evaluative: Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Tabel comparativ; PPT; Portofoliu artistic; Proiect individual sau de grup; Compoziție plastică în tehnica pointilista; Test de interpretare vizuală. <i>(la discreția profesorului).</i> Noțiuni-cheie: Neoimpresionism (Divisionism / Pointilism) – curent artistic care înlocuiește tușa liberă cu aplicarea sistematică de puncte pure de culori complementare, bazându-se pe teorii științifice ale opticii. Amestec optic – fenomen fizic în care fuziunea a două culori pure juxtapuse în puncte minuscule pe pânză nu se face pe paletă, ci direct pe retina ochiului privitorului, de la distanță. Postimpresionism – termen umbrelă ce reunește o diversitate de stiluri individuale de la sfârșitul sec. XIX, care reacționează împotriva caracterului superficial al impresionismului, căutând structura solidă, expresia pură sau simbolul. Geometrizare structurală (Cézanne) – metodă de analiză vizuală care descompune peisajul și formele naturale în solide geometrice esențiale (sferă, cilindru, con), punând bazele Cubismului. Culoare-simbol (Van Gogh) – utilizarea autonomă a culorii pentru valoarea ei pur psihologică și emoțională, independent de aspectul real al obiectului reprezentat. Sintetism (Cloazonism) – tehnică picturală (Gauguin) care folosește zone plate de culoare intensă delimitate de linii groase și închise de contur, asemănătoare vitraliilor sau emailurilor medievale. Primitivism – tendință modernistă de a respinge estetica sofisticată occidentală și de a căuta inspirație, forță și puritate în arta civilizațiilor tribale sau non-europene. Grafică de afiș (Poster publicitar) – gen artistic utilitar fundamentat de Toulouse-Lautrec, axat pe simplificarea formelor, linii dinamice și sinuoase, menit să comunice rapid un mesaj vizual într-un spațiu urban aglomerat.	digitale, design grafic pentru evenimente sau pliante educaționale). • Integrează critic instrumentele digitale și cunoștințele tehnice dobândite, demonstrând capacitatea de a transfera lecția istorică a eliberării culorii și formei în discursul cultural contemporan.
Unitatea de învățare nr. III. Simbolismul (4 ore)		
Valori:		

Prețuirea lumilor interioare și a introspecției psihologice (Valoare morală/sentimentală): Dezvoltarea unei atitudini de respect față de sensibilitate, vis și subconștient ca dimensiuni legitime ale cunoașterii de sine, înțelegând că arta reflectă stările sufletești profunde pe care rațiunea pură nu le poate exprima.

3.1. Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în diferite epoci și spații culturale, prin integrarea mai multor perspective (istorică, estetică, simbolică) în analiza operei de artă. 3.2. Identificarea temelor, a simbolurilor și a mijloacelor de expresie specifice Simbolismului în analiza operelor reprezentative și a concepțiilor artistice ale curentului. 3.3. Analizarea relației dintre imagine, starea emoțională, subconștient și sugestia artistică în construcția limbajului plastic simbolist. 3.4. Manifestarea autonomiei în construirea sensului și evaluarea	1. Introducere în Simbolism – Periodizare, Ideologie și Mitul Exuberant • Periodizare și context istoric: Sfârșitul secolului al XIX-lea (aprox. 1880–1910). Epoca marcată de melancolia <i>fin de siècle</i>, de declinul raționalismului și de apariția primelor teorii despre psihanaliză și subconștient. • Gustave Moreau: Precursorul și maestrul simbolismului mitologic francez. Analiza capodoperelor: <i>Apariția (L'Apparition)</i> sau <i>Iupiter și Semele</i> – estetică saturată de detalii decorative de tip bijuterie, utilizarea mitului pentru a exprima tensiuni psihologice profunde, erotism și misticism. 2. Lirismul Monumental și Coșmarul Oniric • Pierre Puvis de Chavannes: Dimensiunea clasicizantă, senină și monumentală a simbolismului. Analiza capodoperei: <i>Sărmanul pescar (Le Pauvre Pêcheur)</i> sau frescele pentru Panthéonul din Paris – compoziții simplificate, atmosfere atemporale, culori pale care sugerează melancolie, tăcere și izolare spirituală. • Odilon Redon: Explorarea directă a visului, a fantasticului și a monștrilor subconștientului. Trecerea de la perioada neagră a litografiilor (<i>Noires</i>) la explozia cromatică în pastel. Analiza operei: <i>Ciclopul (Le Cyclope)</i> sau <i>Căruța lui Apollo</i> – imaginea ca metaforă fluidă a lumilor interioare. 3. Simbolismul European – Nostalgie, Enigmă și Demonism • Arnold Böcklin (Germania/Elveția): Romantism târziu transformat în simbolism mistic. Analiza capodoperei: <i>Insula Morților (Die Toteninsel)</i> – compoziție de o solemnitate funebră tulburătoare, reflexie asupra trecerii în neființă, o operă care a fascinat cultura europeană. • Fernand Khnopff (Belgia): Simbolismul psihologic, ermetic, marcat de androginitate, izolare și obsesia tăcerii. Analiza operei: <i>Mângâierile (Caresses / Sfinxul)</i> – ambiguitate compozițională și rafinament tehnic rece. • Mihail Vrubel (Rusia): Geniul tragic, vizionar și expresiv, profund legat de folclorul și spiritualitatea slavă. Analiza capodoperelor: <i>Demonul așezat (Демон судящий)</i> sau <i>Prințesa-Lebădă</i> – tușă unică, fragmentată ca un	Elevul/eleva: • Corelează apariția Simbolismului cu atmosfera de criză spirituală și melancolie de la sfârșitul secolului al XIX-lea (<i>fin de siècle</i>), înțelegând curentul ca o reacție directă împotriva pozitivismului științific și a industrializării. • Integrează perspectiva istorică, estetică și simbolică în explicarea mutației de la reflectarea realității optice (Impresionism) la redarea exclusivă a ideilor pure și a universului interior. • Analizează manifestările Simbolismului în diferite spații culturale europene (Franța, Germania, Belgia, Rusia), identificând specificul național și legăturile cu mitologiile locale. • Identifică temele fundamentale (visul, mitul
---	---	---

critică a diverselor interpretări ale unei lucrări, cu integrarea cunoștințelor artistice în contexte sociale și profesionale.	mozaic de cristal, exprimând zbuciumul sufletesc interior, izolarea mândră și melancolia cosmică. 4. Sinteză și Evaluare de Modul • Sinteză: Analiza modului în care Simbolismul a eliberat arta de obligația de a descrie realitatea fizică, transformând tabloul dintr-o „fereastră spre natură” într-o „oglină a sufletului”, punând bazele directe ale <i>Expresionismului</i> și ale <i>Surrealismului</i>. • Evaluare: Aplicarea unei fișe de lucru bazate pe cele 4 unități de competență compactate ale modului. Capodopere importante Oedip și Sfinxul; Apariția; Ochiul, asemenea unui balon ciudat; Insula morților; Mângâierea; Demonul șezând. Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor simbolismului în artele plastice; Explicarea reacției simbolismului împotriva realismului și naturalismului; Interpretarea mesajelor alegorice, mitologice și spirituale din operele simboliste; Analiza rolului culorii, liniei și atmosferei în transmiterea stărilor interioare; Reflecții asupra relației dintre artă, vis, mister și subconștient; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică simbolismului; Analiza conexiunilor dintre simbolism, literatură și muzică; Analiza influenței simbolismului asupra artei moderne. Activități practice: Realizarea unei analize vizuale după o operă simbolistă; Elaborarea unui tabel comparativ: Realism – Simbolism; Identificarea simbolurilor și alegoriilor în reproduceri artistice; Realizarea unei prezentări multimedia despre un artist simbolist; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice. <u>LearningApps</u> Conținuturi interdisciplinare:	reevaluat, enigmă, moartea) și simbolurile vizuale recurente în analiza operelor de artă studiate. • Describe trăsăturile distinctive ale marilor maeștri, remarcând estetica saturată de tip bijuterie la Gustave Moreau, lirismul palid și monumental la Puvis de Chavannes și universul oniric la Odilon Redon. • Explică mijloacele de expresie plastică din simbolismul european târziu, evidențiind solemnitatea din <i>Insula Morților</i> a lui Böcklin, ermetismul lui Khnopff și tușa mozaicată, cristalizată a lui Mihail Vrubel. • Analizează modul în care simboliztii folosesc formele fluide și culorile sugestive pentru a externaliza stări psihologice de anxietate, melancolie cosmică sau extaz mistic. • Explică funcția imaginii ca metaforă a subconștientului (Redon, Vrubel), stabilind paralele teoretice directe cu
---	---	--

Literatură (Simbolismul literar): Corelarea organică și directă a picturii cu poezia simbolistă europeană (**Charles Baudelaire** – teoria corespondențelor, **Arthur Rimbaud**, **Paul Verlaine**, **Stephane Mallarmé**) și națională (poezia lui **George Bacovia**, **Alexandru Macedonski**), evidențiind modul în care muzicalitatea versului își găsește corespondent în fluiditatea cromatică din tablouri. **Psihologie (Nașterea Psihanalizei):** Paralela istorică exactă cu cercetările lui **Sigmund Freud** (*Interpretarea viselor*). Simbolismul plastic devine eco-ul vizual al cartografierii subconștientului, nevrozelor și imaginilor onirice. **Filosofie și Mitologie:** Reinterpretarea filosofiei pesimiste a lui Schopenhauer și a conceptelor lui Friedrich Nietzsche; utilizarea miturilor greco-romane, egiptene sau slave ca arhetipuri ale condiției umane.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Sănătate Emoțională, Autocunoaștere și Gestionarea Anxietății - Studiu pe tematica visului și a stărilor de spirit din Simbolism:

În cadrul orei, elevii analizează cum artiștii simbolisti (în special Redon și Vrubel) au folosit arta ca pe un ecran interior pentru a proiecta frici, angoase, dar și stări de visare creativă. Se deschide o dezbatere contemporană despre importanța **igienii emoționale în era digitală**. Tinerii discută despre cum presiunea constantă a lumii exterioare (supraîncărcarea cu informații, standardele nerealiste de pe internet) generează anxietate și analizează modul în care tehnicile simboliste de introspecție, meditație, scriere terapeutică sau desen oniric pot funcționa ca instrumente actuale de reconectare cu propria identitate și de autoreglare emoțională.

Produse evaluative: Analiză de operă; Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Tabel comparativ; Prezentare digitală; Portofoliu artistic; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre simbol și expresivitate artistică.

(la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

Simbolism – curent artistic și literar de la sfârșitul sec. XIX care respinge realismul și impresionismul, afirmând că scopul artei este să exprime idei, stări de spirit și imagini onirice prin intermediul unor simboluri vizuale și metafore sugestive. **Onirism (Estetică onirică)** – abordare plastică ce plasează în centrul creației logica și structura visului, utilizând asocieri bizare de imagini, forme

nașterea psihanalizei freudiene și a cartografierii viselor.

- **Decodează** relația dintre muzicalitatea formelor plastice și starea emoțională indusă privitorului, argumentând aplicarea *teoriei corespondențelor* senzoriale.
- **Manifestă autonomie** în descifrarea straturilor ascunse ale capodoperelor (ex: *Apariția*, *Ciclopul*, *Demonul așezat*), depășind lectura literală a subiectului în favoarea hermeneuticii de profunzime.
- **Evaluează critic** diversele interpretări istoriografice și estetice ale aceleiași lucrări, formulând opinii proprii bine documentate prin argumente teoretice coerente.
- **Integrează** cunoștințele despre universul introspecției simboliste în contexte sociale și profesionale, realizând conexiuni clare cu poezia simbolistă (Baudelaire, Bacovia) și proiectând

	fluide și atmosfere misterioase (specifică lui Odilon Redon). Teoria Corespondențelor – concept preluat din poezia lui Baudelaire, conform căruia în artă există o fuziune senzorială profundă, culorile, sunetele și parfumurile răspunzându-și reciproc (sinestezie). Lirism monumental – stil specific lui Puvis de Chavannes, caracterizat prin compoziții decorative de mari dimensiuni, cu forme simplificate, statice și culori pale, menite să transmită o stare de liniște și poezie atemporală. Estetică saturată (Gusto orfevrat) – tehnică picturală utilizată de Gustave Moreau, în care suprafața tabloului este încărcată cu detalii decorative minuțioase, linii incizate și culori strălucitoare, imitând textura bijuteriilor sau a emailurilor medievale. Demonism vizionar (Vrubel) – abordare artistică ce folosește o tușă unică, fațetată precum cristalele sau mozaicurile bizantine, pentru a reda figuri tensionate, tragice, care întruchipează zbuciumul spiritului solitar și neînțelese. Ermetism psihologic – caracter enigmatic și închis al mesajului unei opere (specific lui Khnopff), care refuză o interpretare simplă sau literală, obligând privitorul la o reflecție profund intelectuală.	produse educaționale sau digitale (eseuri vizuale, expoziții virtuale) destinate comunității.
Unitatea de învățare nr.IV. Arta 1900 – Art Nouveau (4 ore)		
Valori: <i>Aprecierea unității artelor și eliminarea prejudecăților profesionale (Valoare profesională/socială):</i> Înțelegerea faptului că un afiș publicitar (Mucha), o bijuterie sau o piesă de mobilier au aceeași valoare culturală demnă ca o pictură de șevalet, cultivând respectul pentru meșteșug, design utilitar și interdisciplinaritate.		
4.1. Evaluarea critică și elaborarea de sinteze privind evoluția stilurilor în diferite epoci și spații culturale, prin integrarea perspectivelor multiple (istorică, simbolică, filosofică) în analiza operei.	1. Introducere în Art Nouveau – Periodizare, Context și Estetica Liniei Organice • Periodizare și context istoric: Sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea (aprox. 1890–1910). Apogeul la Expoziția Universală de la Paris din 1900. O mișcare urbană internațională apărută ca reacție la industrializarea masivă și la eclecticismul academic. • Denumiri specifice în funcție de spațiul geografic: <i>Art Nouveau</i> (Franța, Belgia), <i>Secession</i> (Austria), <i>Jugendstil</i> (Germania), <i>Modernismo</i> (Spania) sau <i>Stilul Libertate</i> (Italia).	Elevul și eleva: • Corelează apariția stilului Art Nouveau cu efervescența tehnologică, urbanizarea de la cumpăna secolelor XIX-XX și reacția de respingere a eclecticismului academic. • Integrează perspectivele istorice, simbolice și

4.2. Identificarea particularităților decorative, ornamentale și compoziționale specifice stilului Art Nouveau, cu recunoașterea influențelor naturii și ale liniei organice în construcția limbajului vizual. 4.3. Analizarea relației dintre artă, design și funcționalitate în contextul afirmării conceptului de unitate a artelor (Gesamtkunstwerk) la începutul secolului al XX-lea. 4.4. Formularea unor opinii originale, bine fundamentate și promovarea valorilor artistice ale stilului Art Nouveau în comunitate prin demersuri și proiecte proprii.	• Conceptul estetic: Linia curbă flamboaiantă („lovitura de bici”), asimetria, respingerea unghiurilor drepte și reîntoarcerea la studiul structurilor biologice (plante, insecte, valuri). 2. Pictura și Grafica ca Artă Totală – Gustav Klimt și Alphonse Mucha • Alphonse Mucha (Cehia/Franța): Maestrul graficii și al afișului de teatru publicitar. Analiza stilului său: figuri feminine idealizate cu părul curgător, arabescuri florale, motive bizantine și utilizarea litografiei colorate pentru integrarea artei în viața cotidiană. Capodopere vizate: Afișele pentru Sarah Bernhardt (<i>Gismonda</i>) și seria <i>Zodiac</i>. • Gustav Klimt (Secesiunea Vineză): Pictura ca mozaic decorativ de lux. Fuziunea dintre planul bidimensional, ornamentația abstractă din foiță de aur și realismul carnației. Analiza capodoperelor: <i>Sărutul</i> (<i>Der Kuss</i>) – simbolul contopirii cosmice a iubirii prin geometrie simbolică, și <i>Portretul Adelei Bloch-Bauer I</i>. 3. Arhitectura ca Organism viu – Antoni Gaudí • Antoni Gaudí (Catalunia, Spania): Geniul arhitecturii organice, care elimină linia dreaptă, considerând că aceasta aparține omului, în timp ce linia curbă aparține divinității. Utilizarea inovațiilor tehnice (arcuri parabolice, machete funiculare) și a artelor decorative (mozaicul din bucăți de ceramică spartă – <i>trencadís</i>). • Analiza monumentelor din Barcelona: ○ <i>Casa Batlló</i> – fațada ce amintește de un recif de corali sau de scheletul unui dragon mitic. ○ <i>Casa Milà (La Pedrera)</i> – clădirea ca o stâncă sculptată de valurile mării, cu balcoane din fier forjat ce imită algele. ○ <i>Sagrada Família</i> – catedrala-pădure, unde coloanele se ramifică precum arborii, devenind o capodoperă monumentală de misticism organic. 4. Sinteză și Evaluare de Modul • Sinteză: Evaluarea conceptului de <i>operă de artă totală</i> (Gesamtkunstwerk) – cum arhitectura, mobilierul, bijuteriile, grafica și pictura conlucrează pentru a înfrumuseța și fluidiza spațiul existențial al omului modern. • Evaluare: Aplicarea unei fișe de analiză structurală în baza celor 4 unități de competență compactate.	filosofice în explicarea modului în care mutațiile culturale <i>fin de siècle</i> și vitalismul filosofic au generat noi concepte estetice. • Elaborează sinteze clare privind variațiile geografice ale curentului (<i>Art Nouveau</i>, <i>Secession</i>, <i>Jugendstil</i>, <i>Modernismo</i>), identificând particularitățile naționale în raport cu marile centre culturale europene. • Identifică motivele biomorfe, asimetriile și utilizarea liniei „lovitură de bici” în structura vizuală a operelor studiate. • Recunoaște influențele directe ale structurilor biologice din natură (morfologia plantelor, a insectelor și a valurilor mării) în modelarea limbajului plastic în arta 1900. • Analizează particularitățile decorative definitorii ale măștrilor epocii, evidențiind arabescul floral la Alphonse Mucha, stilul mozaicat bidimensional cu foiță de aur la Gustav Klimt și formele ondulate, sculpturale, din arhitectura lui Antoni Gaudí.
---	---	--

Capodopere importante: Sărutul; Judith; Afîșele pentru Sarah Bernhardt; Sagrada Família; Casa Batlló; Intrările metroului parizian; Hôtel Tassel.

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea caracteristicilor stilului Art Nouveau în arhitectură, pictură, design și artele decorative; Analiza contextului cultural și artistic al apariției stilului la începutul secolului al XX-lea; Explicarea relației dintre artă, natură și decorativism în estetica Art Nouveau; Compararea academismului și stilului Art Nouveau din perspectiva limbajului artistic; Interpretarea rolului liniei curbe, ornamentului vegetal și ritmului decorativ; Analiza influenței meșteșugurilor artistice și a designului asupra culturii vizuale moderne; Reflecții asupra ideii de sinteză a artelor în Art Nouveau; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică stilului; Analiza influențelor orientale și simboliste în creația Art Nouveau; Dezbateri privind rolul artei decorative în viața cotidiană.

Activități practice:

Realizarea unei analize vizuale după o lucrare Art Nouveau; Elaborarea unui tabel comparativ: Simbolism – Art Nouveau; Identificarea motivelor decorative și vegetale în reproduceri artistice; Realizarea unei prezentări multimedia despre un reprezentant Art Nouveau; Realizarea unui afiș decorativ sau a unui colaj inspirat de motive florale și linia sinuoasă; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice. [LearningApps](#)

Conținuturi interdisciplinare:

Biologie și Structuri Organice: Studiul morfologiei plantelor, structurilor osoase și al insectelor (analizate la microscop în sec. XIX), care au oferit modele directe pentru arcurile parabolice ale lui Gaudí sau decorațiunile florale ale lui Mucha. **Geometrie și Inginerie Structurală:** Utilizarea geometriilor non-euclidiene, a suprafețelor riglate (hiperboloizi, conoizi) și a calculelor matematice de rezistență pentru eliminarea contraforturilor exterioare clasice în proiectele lui Gaudí. **Tehnologia Materialelor:** Revoluția utilizării industriale a fierului forjat, a sticlei opalescente (stilul Tiffany) și a ceramicii smălțuite, înțelegând cum inovațiile industriale au permis fluidizarea fațadelor și a elementelor decorative interioare

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Design Durabil, Arhitectură Organică și Biomimetică

- **Explică** dinamica relației dintre valoarea estetică a operei și utilitatea ei practică în designul cotidian, eliminând ierarhia tradițională dintre artele majore și cele aplicate.
- **Analizează** funcționarea conceptului de *operă de artă totală* (Gesamtkunstwerk), descriind modul în care arhitectura, mobilierul, grafica și elementele decorative conlucrează unitar.
- **Corelează** inovațiile tehnologice ale materialelor (fierul forjat, sticla opalescentă, ceramica smălțuită) cu obținerea unor structuri fluide, flexibile și funcționale în spațiul de locuit modern.
- **Formulează** opinii critice originale și judecăți de valoare argumentate științific cu privire la complexitatea conceptuală a capodoperelor studiate (ex: *Sărutul* de Klimt, *Casa Batlló* sau *Sagrada Família* de Gaudí).
- **Manifestă autonomie** în realizarea unor proiecte de promovare în comunitatea

-Studiu pe opera lui Antoni Gaudí: Elevii analizează cum Gaudí a anticipat cu un secol **biomimetica** – știința contemporană care copiază soluțiile tehnice și structurale ale naturii pentru a crea tehnologii și clădiri eficiente. Se organizează o dezbatere critică: cum poate arhitectura urbană actuală din Republica Moldova și din lume să renunțe la blocurile-cutie din beton, rigide și mari consumatoare de energie, în favoarea unor clădiri eco-sustenabile, organice, inspirate din natură, care optimizează lumina solară și ventilația naturală după modelul caselor Batlló sau Milà.

Produse evaluative:

Analiză de operă; Eseu tematic; Tabel comparativ; PPT; Portofoliu artistic; Proiect individual sau de grup afiș decorativ/compoziție ornamentală/design inspirat de motive Art Nouveau; Test de interpretare vizuală. (la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

Art-nouveau – curent artistic internațional de la cumpăna sec. XIX-XX, caracterizat prin utilizarea liniilor asimetrice, sinuoase, inspirate din formele organice ale naturii, manifestat în toate domeniile artelor vizuale și decorative.

Gesamtkunstwerk (Operă de artă totală) – concept estetic german care presupune unificarea armonioasă a arhitecturii, designului interior, mobilierului și artelor plastice într-un singur tot conceptual unitar. **Linia „lovitură de bici”** – motiv grafic definitoriu al stilului Art Nouveau, constând într-o curbă sinuoasă, dinamică și fluidă, care sugerează energie vitală și mișcare organică. **Trencadís** – tehnică decorativă de mozaic specifică modernismului catalan (Gaudí), realizată prin asamblarea fragmentelor sparte de ceramică, porțelan sau sticlă colorată, utilizată pentru a îmbrăca suprafețele ondulate. **Stil mozaicat decorativ (Klimt)** – abordare picturală ce folosește suprafețe bidimensionale saturate de ornamente geometrice, foiță de aur și argint, în contrast cu realismul anatomic tridimensional al chipurilor. **Secesiune** – denumire a mișcării Art Nouveau în spațiul austro-german (Viena, München), ce desemna separarea (secesiunea) tinerilor artiști de instituțiile academice tradiționale conservatoare.

școlară, evidențiind importanța interdisciplinarității și a biomimeticii în designul contemporan.

- **Dezvoltă** produse vizuale sau digitale originale (afișe, layout-uri de pagină, prezentări), valorificând în mod etic și estetic echilibrul dintre text, ornament și imagine moștenit de la Alphonse Mucha.

Unitatea de învățare nr. V. Arta secolului XX. Avangarda Sec. XX – direcții și orientări stilistice majore la începutul sec. XX (4 ore)

Valori:

Prețuirea esențializării și a adevărului interior (Valoare estetică/morală): *Inspirația extrasă din opera lui Constantin Brâncuși, cultivând elevilor o atitudine de respingere a aparențelor superficiale în favoarea căutării esenței spirituale și a onestității profunde în orice demers de viață sau profesional.*

Aprecierii utilității, a eficienței și a logicii structurale (Valoare intelectuală/economică): *Receptarea principiilor Bauhaus și ale lui Le Corbusier ca imbold spre eliminarea exceselor inutile, prețuind claritatea, funcționalitatea și raționalitatea în organizarea spațiului personal și social.*

5.1. Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în diferite epoci și spații culturale, cu interpretarea rolului mișcărilor de avangardă în redefinirea relației dintre formă, culoare, spațiu și expresie.
5.2. Identificarea principalelor direcții și orientări artistice de avangardă ale începutului secolului al XX-lea prin analiza caracteristicilor stilistice și conceptuale specifice.
5.3. Analizarea transformărilor limbajului plastic modern în raport cu noile concepții estetice, sociale și culturale ale

1. Caracteristici Generale ale Avangardei și Revoluția Arhitecturii Moderne

- **Caracteristici generale ale avangardei:** Radicalismul conceptual, manifestele artistice ca arme ideologice, cultul noului și dorința de a distruge tradițiile burgheze în contextul traumelor Primului Război Mondial.
- **Walter Gropius și Școala Bauhaus (Germania):** Teoretizarea și aplicarea **Funcționalismului** și a **Raționalismului**. Formula sacră: „*Forma urmează funcția*”. Unirea meșteșugului, a designului industrial și a producției de masă cu arta pură. Analiza clădirii Bauhaus din Dessau (pereți-cortină din sticlă, plan deschis).
- **Le Corbusier (Franța):** Părintele urbanismului modern. Teoretizarea celor **5 puncte ale noii arhitecturi** (piloții de susținere, acoperișul-grădină, planul liber, fereastra în bandă orizontală, fațada liberă). Analiza capodoperei: *Villa Savoye* („o mașină de locuit”).

2. Sculptura Secolului XX (I) – De la Tradiția Clasică la Esența lui Brâncuși

- **Antoine Bourdelle:** Puntea dintre figurativul monumental și modernitate. Elev al lui Rodin, caută structura internă solidă, forța arhaică și simplificarea volumelor geometrice inspirate din arta greacă timpurie. Analiza operei: *Heracles arcașul*.
- **Constantin Brâncuși:** Revoluționarul absolut al sculpturii mondiale. Trecerea radicală de la *mimesis* (copierea formei exterioare) la redarea esenței spirituale a lucrurilor. Introducerea conceptului de „*adevăr al materialului*” și a dialogului cu infinitul. Analiza capodoperelor: *Măiastra*, *Pasărea în spațiu*, *Domnișoara Pogany* și *Ansamblul Monumental de la Târgu Jiu* (Masa Tăcerii, Poarta Sărutului, Coloana fără Sfârșit).

Elevul/eleva:

- **Corelează** radicalismul mișcărilor de avangardă cu marile fracturi geopolitice ale începutului de secol XX, inclusiv impactul Primului Război Mondial și urbanizarea accelerată.
- **Explică** modul în care avangardele au redefinit raportul dintre spațiu și volum, transformând golul (spațiul negativ) sau mișcarea reală în elemente plastice active.
- **Elaborează** o sinteză privind trecerea istorică de la mimesisul tradițional academic la afirmarea autonomiei absolute a formei și a abstracției în arta universală.
- **Identifică** trăsăturile conceptuale definitorii ale orientărilor de avangardă

epocii (*Funcționalism, Existențialism*).

5.4. **Competență:**

Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra operelor și artiștilor studiați, manifestând autonomie în construirea sensului.

3. Sculptura Secolului XX (II) – Golul, Fragilitatea și Mișcarea Reală

- **Henry Moore (Marea Britanie):** Introducerea conceptului de **spațiu negativ (golul ca formă independentă)**. Forme biomorfe monumentale integrate în peisaj, inspirate din pietre, cochilii și arta aztecă. Temele recurente: *Figură culcată (Reclining Figure)* și *Mamă și copil*.
- **Alberto Giacometti (Elveția/Franța):** Expresia vizuală a Existențialismului postbelic. Siluete umane alungite excesiv, filiforme, consumate de spațiul opresiv din jur, reflectând fragilitatea, alienarea și solitudinea omului modern. Analiza operei: *Omul care merge (L'Homme qui marche)*.
- **Alexander Calder (SUA):** Inventatorul **sculpturii cinetice** (mobilurilor). Sculptura care părăsește soclul și plutește în aer, mișcându-se real sub acțiunea curenților atmosferici, redesenând continuu spațiul prin linii de sârmă și pete plate de culoare. Analiza operelor de tip *Mobile* și *Stabile*.

4. Sinteză Macro-structurală și Evaluare de Modul

- **Sinteză:** Evaluarea saltului conceptual uriaș – cum spațiul a încetat să fie un simplu fundal pasiv, devenind element activ de construcție atât în arhitectura funcțională, cât și în sculptura abstractă, cinetică sau existențialistă.
- **Evaluare:** Aplicarea unei fișe de analiză critică comparativă bazată pe cele 4 unități de competență compactate.

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea contextului istoric și cultural al apariției avangardei artistice; Analiza rupturii dintre arta tradițională și noile limbaje vizuale ale secolului XX; Explicarea conceptului de avangardă în artele plastice; Identificarea principalelor direcții și orientări stilistice ale începutului de secol XX; Interpretarea transformărilor formei, culorii și spațiului în arta avangardistă; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică avangardei; Analiza relației dintre artă, societate și schimbările ideologice ale epocii; Dezbateri privind rolul artistului avangardist în cultura modernă.

Activități practice:

Elaborarea unui tabel comparativ al principalelor curente avangardiste; Identificarea caracteristicilor stilistice în reproduceri artistice; Exerciții de analiză vizuală și interpretare simbolică; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice;

prin studiul manifestelor estetice și programatice ale epocii.

- **Describe** particularitățile mijloacelor de expresie din sculptura secolului al XX-lea, remarcând forța structurală la Bourdelle, esențializarea spirituală la Brâncuși, formele perforate la Moore și siluetele filiforme la Giacometti.
- **Recunoaște** inovația tehnică a sculpturii cinetice suspendate (mobilurilor) create de Alexander Calder ca o specie artistică radical nouă a modernității.
- **Analizează** transformările profunde din arhitectura modernă, operând corect cu principiile *Funcționalismului* și *Raționalismului* promovate de școala Bauhaus și Walter Gropius.
- **Corelează** cele 5 puncte ale noii arhitecturi teoretizate de Le Corbusier (*Villa Savoye*) cu nevoile de igienă, eficiență și organizare ale societății industriale moderne.

Exerciții de asociere între opere și curente artistice. [LearningApps](#)

Conținuturi interdisciplinare:

Inginerie, Arhitectură și Urbanism: Principiile utilizării betonului armat, grinzilor de oțel și calculul descărcării greutății pe piloți (Le Corbusier), revoluționând spațiul locuibil în concordanță cu dezvoltarea industrială a orașelor moderne. **Fizică și Dinamică (Mecanică):** Calculul centrelor de greutate, al echilibrului suspensiilor și aerodinamicii în realizarea sculpturilor cinetice ale lui Alexander Calder. **Filosofie (Existențialismul):** Corelarea directă a sculpturilor lui Giacometti cu filosofia existențialistă a lui **Jean-Paul Sartre** și **Albert Camus** (tema absurdului, a solitudinii și a responsabilității umane de a-și construi propriul sens).

Integrarea noilor educații:

Educația Digitală, Gândirea Funcțională și Designul UI/UX (Lecția Bauhaus în Era Digitală) - Studiu pe manifestul Bauhaus (*Forma urmează funcția*): Elevii analizează cum Gropius a eliminat decorațiunile inutile de pe clădiri și obiecte pentru a le face perfect funcționale. Se face o paralelă directă cu **designul interfețelor digitale actuale (UI/UX - User Interface / User Experience) din aplicațiile de mobil și website-uri**. Elevii dezbate cum minimalismul digital modern (butoanele clare, ecranele aerisite, eliminarea elementelor grafice obositoare) provine direct din lecția funcționalistă de acum un secol. Tinerii sunt provocați să analizeze critic interfața unei aplicații școlare sau a unui site public, propunând modificări de simplificare funcțională pe baza regulilor Bauhaus.

Produse evaluative:

Analiză de operă; Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Tabel comparativ; Portofoliu artistic; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre avangarda artistică. *(la discreția profesorului)*.

Noțiuni-cheie:

Avangardă – mișcare artistică radicală de la începutul sec. XX, caracterizată prin contestarea violentă a tradiției, experiment tehnic extrem și publicarea de manifeste estetice polemice. **Funcționalism (Raționalism)** – curent arhitectural și de design (Bauhaus) bazat pe subordonarea totală a formei și a aspectului exterior în fața utilității practice și funcționale a obiectului sau clădirii. **Piloni de**

- **Explică** legătura directă dintre degradarea formei umane din sculpturile lui Giacometti și pilonii filosofiei *Existențialiste* postbelice (alienarea, solitudinea, trauma).
- **Elaborează** analize critice complexe bazate pe algoritmi structurali clari (temă, compoziție, mesaj) pentru capodopere fundamentale (ex: Ansamblul de la Târgu Jiu de Brâncuși, *Omul care merge* de Giacometti).
- **Formulează** judecăți de valoare și opinii originale argumentate documentat, demonstrând capacitatea de a descifra sensul profund al abstractizării și al distrugerii canoanelor clasice.
- **Manifestă autonomie** în realizarea unor proiecte de promovare în comunitate (eseuri vizuale, machete sau prezentări), transferând logica simplității și a utilității Bauhaus în contexte sociale contemporane (cum ar fi designul UI/UX).

	susținere (Pilotis) – element structural din beton armat (Le Corbusier) care înalță clădirea de la sol, eliberând spațiul de dedesubt pentru circulație sau natură. Adevărul materialului – principiu brâncușian care cere ca artistul să lucreze în acord cu proprietățile fizice specifice ale lemnului, pietrei sau bronzului, fără a le forța să imite alte texturi. Spațiu negativ (Formă-gol) – concept sculptural (Henry Moore) care tratează golurile, perforațiile sau decupajele din interiorul unei mase sculpturale ca pe niște elemente formale active, egale ca valoare estetică cu volumul solid. Sculptură cinetică (Mobil) – gen sculptural inventat de Alexander Calder, format din elemente abstracte suspendate care se mișcă real în spațiu sub acțiunea factorilor externi (aer, atingere). Existențialism plastic – abordare artistică (Giacometti) care transpune anxietatea, izolarea și fragilitatea condiției umane postbelice prin siluete filiforme, texturate brut și măcinate de spațiul înconjurător.	
Unitatea de învățare nr.VI. Expresionismul. (6 ore)		
Valori: <i>Asumarea onestității în exprimarea crizelor interioare (Valoare morală/sentimentală): Dezvoltarea capacității de a recunoaște și accepta stările de angoasă, frică sau nesiguranță ca părți legitime ale condiției umane (Munch, Schiele), învățând că arta este un instrument esențial de descărcare și conștientizare a suferinței psihologice.</i> <i>Prețuirea compasiunii, a incluziunii și a respectului pentru alteritate (Valoare socială/morală): Asimilarea viziunii boeme a Școlii de la Paris (Modigliani, Chagall), cultivând toleranța față de vulnerabilitățile celorlalți, acceptarea identităților minoritare și prețuirea melancoliei poetice ca valoare estetică superioară.</i> <i>Respectul pentru libertatea spirituală și explorarea mistică a naturii (Valoare religioasă/ecologică): Receptarea panteismului cromatic al lui Franz Marc și a abstractizării lui Kandinsky ca îndemnuri de a privi dincolo de materialismul exterior, căutând legătura profundă, invizibilă, cu armonia cosmică și protejarea lumii animale.</i>		
6.1. Evaluare Hermeneutică și Sinteză Istorică <i>Evaluarea critică a evoluției</i>	1. Introducere și Precursorii Independenței ai Expresionismului - Context istoric și periodizare: Începutul secolului al XX-lea (aprox. 1905–1930). O mișcare marcată de tensiunile premergătoare Primului Război Mondial, industrializarea sufocantă și alienarea urbană. - Precursorii independenți:	Elevul și eleva: Corelează apariția și manifestările Expresionismului cu tensiunile geopolitice ale

artelor plastice în diferite epoci și spații culturale, cu interpretarea rolului mișcărilor expresioniste în redefinirea relației dintre formă, culoare, spațiu și expresie. 6.2. Identificarea Direcțiilor Stilistice și Conceptuale Identificarea principalelor direcții, grupări (<i>Die Brücke, Der Blaue Reiter</i>) și orientări individuale ale expresionismului european prin analiza caracteristicilor stilistice și conceptuale specifice. 6.3. Analiza Transformărilor Limbajului și Contextului Cultural Analizarea transformărilor limbajului plastic modern (deformarea expresivă, cromatică disonantă) în raport cu noile concepții	- Edvard Munch: Maestrul angoasei și al fricii existențiale. Analiza operei: <i>Strigătul (Der Schrei der Natur)</i> – dizolvarea liniei și a culorii într-o spirală a panicii colective. - James Ensor: Satira grotescă, utilizarea măștilor de carnaval și a scheletelor ca metaforă a ipocriziei sociale burgheze. Analiza operei: <i>Intrarea lui Hristos în Bruxelles</i>. 2. Gruparea „Die Brücke” (Puntea) – Revolta și Primitivismul Urban - Gruparea Die Brücke (Dresda/Berlin, 1905): Manifestul grupului – dorința de a construi o punte spre arta viitorului prin distrugerea formelor academice. Influența xilogravurii medievale germane și a sculpturii africane. - Ernst Ludwig Kirchner: Cronicarul vieții urbane alienante. Caracteristici plastice: linii unghiulare, ascuțite, spații claustrofobe și o cromatică acidă, disonantă. Analiza operei: <i>Scenă de stradă în Berlin (Berliner Straßenszene)</i>. 3. Gruparea „Der Blaue Reiter” (Călărețul Albastru) – Lirismul Cosmic și Abstracția - Gruparea Der Blaue Reiter (München, 1911): Orientare spirituală, mistică și poetică; culoarea folosită pentru a elibera forța divină a naturii. - Franz Marc: Lirismul animalier și panteismul cromatic. Albastrul ca simbol al spiritualității masculine, galbenul pentru blândețea feminină. Analiza capodoperei: <i>Calul albastru I (Blaues Pferd I)</i>. - Wassily Kandinsky: Trecerea istorică de la expresionismul peisagistic la abstractizarea totală. Analiza seriilor <i>Improvizatii</i> și <i>Compoziții</i> (arta ca manifestare a necesității interioare, paralela cu structura non-figurativă a muzicii). - Paul Klee: Îmbinarea expresionismului cu elemente de fantezie ludică, geometrie primitivă și poezie cromatică abstractă. Analiza operei: <i>Senecio</i>. 4. Școala de la Paris (Expresionismul Francez) – Lirism, Melancolie și Vis - Particularități stilistice: O abordare mai individualistă, poetică, nostalgică sau marcată de o boemă tragică, distanțată de violența unghiulară germană. - Marc Chagall: Expresionismul oniric, bazat pe amintiri din folclorul evreiesc rus și pe o cromatică de basm, sfidând legile gravitației. Analiza operei: <i>Deasupra orașului sau Eu și satul</i>.	începutului de secol XX, criza industrială a metropolelor și traumele izbucnirii Primului Război Mondial. Explică mutația radicală de la captarea impresiei optice exterioare (Impresionism) la proiectarea violentă a trăirilor psihologice interioare asupra realității înconjurătoare. Elaborează o sinteză evolutivă privind redefinirea rolului culorii și al formei, înțelegând cum distorsionarea anatomică și disonanța cromatică devin instrumente fundamentale de transmitere a adevărului interior. Identifică particularitățile conceptuale ale marilor mișcări expresioniste germane, distingând între caracterul social, unghiular și rebel al grupării <i>Die Brücke</i> și orientarea spirituală, panteistă și lirică a grupării <i>Der Blaue Reiter</i>. Describe trăsăturile mijloacelor de expresie ale măștrilor independenți,
---	--	--

<i>estetice, sociale, muzicale și psihologice ale epocii (Psihanaliză, Atonalism).</i> 6.4. Autonomie Critică și Formularea Judecăților de Valoare <i>Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra operelor și artiștilor studiați, manifestând autonomie în construirea sensului.</i>	• Amedeo Modigliani: Melancolia formelor alungite, sinuoase, inspirate din sculptura arhaică și măștile africane. Portrete cu ochi migdalați, goi, care reflectă introspecția profundă și solitudinea. Analiza operei: <i>Femeie cu guler alb</i>. 5. Expresionismul Austriac – Tensiunea Liniei și Nevroza Corpului • Particularități stilistice: Focus pe psihanaliză, explorarea tabuurilor, a corpului distorsionat ca oglindă a nevrozelor interioare și a angoasei erotice. • Egon Schiele: Linia tensionată, frântă, unghiulară; autoportrete chinuite, scheletice, care exprimă o vulnerabilitate psihologică și fizică extremă. Analiza operei: <i>Autoportret cu planta de lampion</i>. • Oskar Kokoschka: Pensulația agitată, violentă, de factură aproape seismografică, care captează psihologia tensionată a personajelor. Analiza capodoperei: <i>Logodnica vântului (Die Windsbraut)</i>. 6. Sinteză și Evaluare de Modul • Sinteză: Evaluarea redefinirii radicale a limbajului vizual – cum culoarea-disonează, linia-frântă și deformarea anatomică au încetat să fie considerate „erori tehnice”, devenind mijloace esențiale de transmitere a adevărului psihologic profund. • Evaluare: Aplicarea unei fișe de analiză critică bazată pe cele 4 unități de competență compactate. Activități și reflecții teoretice: Identificarea caracteristicilor expresionismului în pictură și grafică; Analiza relației dintre emoție, tensiune interioară și limbajul plastic expresionist; Explicarea contextului social și cultural al apariției expresionismului la începutul secolului XX; Compararea impresionismului și expresionismului din perspectiva expresivității artistice; Interpretarea rolului culorii intense, deformării și contrastului în operele expresioniste; Analiza reprezentării anxietății, singurătății și neliniștii umane; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică expresionismului; Analiza influenței grupărilor artistice expresioniste asupra artei moderne; Activități practice: Realizarea unei analize vizuale după o operă expresionistă; Identificarea deformărilor expresive și a contrastelor cromatice în reproduceri artistice;	recunoscând angoasa existențială la Edvard Munch și satira grotescă a măștilor burgheze la James Ensor. • Diferențiază particularitățile regionale ale curentului, remarcând nuanțele onirice și melancolice din Școala de la Paris (Chagall, Modigliani) în raport cu nevrozele corporale și liniile tensionate ale expresionismului austriac (Schiele, Kokoschka). • Analizează relația organică dintre deformările plastice din tablourile lui Schiele sau Kokoschka și nașterea psihanalizei freudiene, interpretând imaginea ca pe o radiografie a subconștientului și a traumelor. • Explică legătura structurală dintre eliberarea culorii de sub obligația realismului descrierii fizice și trecerea istorică spre abstractizarea totală realizată de Wassily Kandinsky.
--	---	--

Exerciții de analiză a culorii și compoziției în opere expresioniste; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice; Organizarea unor dezbateri privind relația dintre artă și trăirea interioară. [LearningApps](#)

Conținuturi interdisciplinare:

Psihologie (Psihanaliza și Psihologia formei): Corelarea cu teoriile lui **Sigmund Freud** și **Carl Gustav Jung** (arhetipurile, inconștientul colectiv).

Corpul deformat la Schiele și pensulația agitată la Kokoschka devin radiografii clinice ale nevrozelor, pulsuniilor și traumelor psihice umane.

Istorie și Sociologie: Critica urbanizării violente de la începutul secolului XX, alienarea individului în metropolă și trauma colectivă lăsată de Primul Război Mondial, reflectate direct în cromaticile disonante germane. **Muzică (Atonalismul):** Paralela structurală cu muzica expresionistă a lui **Arnold Schönberg** (atonalismul, dodecafonismul) – eliminarea armoniei tonale clasice în muzică își găsește corespondentul exact în eliminarea armoniei cromatice tradiționale din pictura expresionistă.

Integrarea noilor educații.

Educația pentru Sănătate Mintală, Depășirea Stigmei și Reziliență (Lecția lui Schiele și Munch) - Studiu pe tematica angoasei din

Expresionism: Elevii analizează cum Munch (*Strigătul*) și Schiele (*Autoportretele chinute*) au transformat izolarea și suferința psihică în capodopere universale. Se organizează o dezbatere critică despre **stigma legată de sănătatea mintală în rândul adolescenților**. Tinerii discută deschis cum presiunea academică, standardele artificiale de perfecțiune de pe rețelele sociale (Instagram/TikTok) generează stări de anxietate similare cu „strigătul” lui Munch. Elevii analizează arta expresionistă ca pe o dovadă că vulnerabilitatea emoțională nu este o slăbiciune, ci o parte integrantă a complexității umane, propunând crearea de jurnale vizuale, eseuri sau desene ca strategii moderne de coping și reziliență.

Produse evaluative:

Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Portofoliu artistic; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre expresivitate și emoție în artă.

(la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

- **Corelează** utilizarea *cromaticii disonante* din pictura expresionistă cu mutațiile din muzica contemporană (atonalismul și dodecafonismul lui Arnold Schönberg), sesizând unitatea structurală a manifestărilor de avangardă.
- **Elaborează** analize critice structurate pe baza algoritmilor definiți (temă, compoziție, mesaj) pentru pânze fundamentale ale modernității (ex: *Strigătul* de Munch, *Scenă de stradă în Berlin* de Kirchner, *Calul albastru I* de Marc sau *Logodnica vântului* de Kokoschka).
- **Formulează** judecăți de valoare originale și opinii estetice argumentate documentat, demonstrând autonomie în construirea sensului și receptarea critică a operelor studiate.
- **Integrează** cunoștințele dobândite despre valoarea terapeutică a externalizării emoțiilor în proiecte

	Expresionism – curent artistic din prima jumătate a sec. XX, apărut în spațiul german, caracterizat prin proiectarea violentă a trăirilor interioare (angoasă, revoltă, misticism) asupra realității exterioare, prin deformarea formelor și utilizarea culorilor disonante. Die Brücke (Puntea) – grupare expresionistă germană axată pe revolta socială, caracterizată prin linii unghiulare, frânte, cromatică acidă și peisaje urbane claustrofobe. Der Blaue Reiter (Călărețul Albastru) – grupare expresionistă orientată spre spiritualitate, panteism animalier și eliberarea lirică a culorii, deschizând calea spre abstractizare. Cromatică disonantă – asociere de culori pure, pure, aflate în contraste violente, stridente, utilizate intenționat pentru a rupe armonia clasică și a genera o puternică tensiune psihologică privitorului. Deformare expresivă – modificarea deliberată a proporțiilor anatomice umane sau ale obiectelor din natură pentru a sublinia starea emoțională interioară a artistului (ex: alungirea filiformă sau crisparea unghiulară). Expresionism oniric (Chagall) – variantă lirică a expresionismului în care deformările și culorile servesc la reprezentarea nostalgică a amintirilor, visului și folclorului poetic. Nevroză plastică (Schiele) – transpunerea anxietății și a crizelor identitare prin intermediul unor desene tensionate, cu trupuri scheletice, contorsionate, lipsite de idealizare.	educaționale sau comunitare proprii (eseuri vizuale, campanii școlare digitale), axate pe promovarea rezilienței emoționale și a sănătății mintale în rândul tinerilor.
Unitatea de învățare nr.VII. Fovismul, Cubismul, Futurismul italian (8 ore)		
Valori: Dezvoltarea gândirii structurale, logice și a analizei de profunzime (Valoare intelectuală): Asimilarea lecției raționale a Cubismului (Picasso, Braque, Gris), înțelegând că abordarea realității din perspective multiple și deconstrucția problemelor complexe în elemente esențiale reprezintă o abilitate intelectuală vitală. Aprecierea dinamismului, a adaptabilității și a progresului tehnologic (Valoare profesională/intelectuală): Receptarea elementelor pozitive ale Futurismului ca o invitație spre acceptarea inovației, a vitezei informaționale și a flexibilității profesionale necesare în societatea contemporană. Asumarea responsabilității critice în fața radicalismului ideologic (Valoare civică/morală): Analiza nuanțată a manifestelor futuriste, cultivând elevilor spiritul civic capabil să disocieze admirația pentru progresul tehnic de apologia violenței, a războiului sau a distrugerii patrimoniului istoric.		

7.1. Evaluare Hermeneutică și Sinteză Istorico-Stilistică <i>Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în diferite spații culturale și interpretarea rolului Fovismului, Cubismului și Futurismului în redefinirea elementelor fundamentale de limbaj plastic.</i> 7.2. Identificarea Direcțiilor și Concepțiilor de Avangardă <i>Identificarea caracteristicilor stilistice, tehnice și conceptuale specifice celor trei mari curente de avangardă de la începutul secolului al XX-lea prin analiza operelor reprezentative.</i> 7.3. Analiza Transformărilor Limbajului în Raport cu Contextul Științific și Tehnologic	1-2. Fovismul (Fauvismul) – Triumful Culori Pure și al Senzualității - Context și periodizare: Debutul la Salonul de Toamnă din Paris (1905). O mișcare efemeră ca organizare, dar revoluționară prin impact, marcată de denumirea ironică dată de criticul Louis Vauxcelles („<i>fauves</i>” = fiare sălbatice). - Henri Matisse (Maestrul absolut): Pictura ca spațiu de armonie, echilibru și bucurie cromatică. Utilizarea culorilor pure, direct din tub, eliminarea perspectivei liniare și a modelajului tridimensional prin umbre. Analiza capodoperelor: <i>Dansul (La Danse)</i>, <i>Muzica și Armonie în roșu (La Desserte rouge)</i>. - Familiarizare cu cercul fovist: - André Derain și Maurice de Vlaminck: Tușa violentă, peisaje urbane și naturale saturate de roșu, galben și albastru arbitrar. - Raoul Dufy: Lirismul liniilor decorative lejere combinate cu pete fluide de culoare. - Kees van Dongen: Portretul fovist, axat pe expresivitatea ochilor și senzualitatea provocatoare a cromatiei. 3-5. Cubismul – Deconstrucția Rațională a Formei și a Spațiului - Context și faze evolutive: Generat de pânza-manifest a lui Pablo Picasso din 1907, <i>Domnișoarele din Avignon (Les Demoiselles d'Avignon)</i>. Curentul refuză iluzia tridimensională Renașterii și afirmă bidimensionalitatea pânzei. - Evoluția stilistică pe faze: <i>Cubismul cezannian (1907-1909)</i>: Reducerea formelor la solide geometrice, sub influența directă a lecției lui Paul Cézanne și a măștilor africane. <i>Cubismul analitic (1909-1912)</i> (Picasso și Georges Braque): Descompunerea milimetrică a obiectelor în fațete geometrice complexe; paleta cromatică se reduce la nuanțe sobre de gri, ocră și brun. Forma se dizolvă aproape complet în spațiu. <i>Cubismul sintetic (1912-1914)</i> (Picasso, Braque, Juan Gris): Reconstrucția obiectului prin forme geometrice mai mari, clare și plate. Inovarea tehnicii colajului (integrarea de ziare, tapet, partituri reale pe pânză). - Juan Gris: Aducerea unei rigori matematice și a unui rafinament cromatic deosebit în faza sintetică.	Elevul și eleva: Corelează apariția și radicalismul celor trei curente cu accelerarea tehnologică de la începutul secolului al XX-lea, industrializarea masivă și efervescența manifestelor de avangardă. Explică modul în care cele trei mișcări au destructurat regulile tradiționale, arătând cum Fovismul eliberează culoarea, Cubismul desființează perspectiva Renașterii, iar Futurismul introduce factorul timp și viteză. Elaborează o sinteză comparativă privind reconfigurarea spațiului plastic modern, recunoscând trecerea de la reprezentarea iluzionistă (<i>mimesis</i>) la autonomia absolută a mijloacelor de expresie vizuală. Identifică particularitățile tehnice ale Fovismului prin studiul operei lui Henri Matisse, remarcând utilizarea culorilor pure, a
--	---	---

Analizarea transformărilor limbajului plastic modern (culoarea arbitrară, deconstrucția spațială, liniile de forță) în raport cu noile concepții optice, matematice, literare și tehnologice ale epocii.

7.4. Autonomie Critică și Construirea Sensului prin Analiză Complexă

Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra operelor și artiștilor studiați, manifestând autonomie în construirea sensului.

6-7. Futurismul Italian – Estetica Vitezei, a Mașinii și a Tehnologiei

- Context și ideologie: Lansat prin *Manifestul Futurismului* (1909) de către scriitorul Filippo Tommaso Marinetti. Curentul preamărește viteza, tehnologia, mașina, războiul ca igienă a lumii și dinamismul metropolei moderne, respingând violent muzeele și trecutul academic.
- Modalități plastice noi: Reprezentarea simultană a mișcării prin multiplicarea liniilor de forță și descompunerea cinetică a formelor pe pânză și în spațiu.
- Umberto Boccioni: Geniul plastic al mișcării. Analiza capodoperelor: pictura *Orașul se înalță* (*La città che sale*) și sculptura monumentală *Forme unice ale continuității în spațiu* (*Forme uniche della continuità nello spazio*) – corpul uman transformat într-un flux dinamic de forțe aerodinamice în plină viteză.

8: Sinteză și Evaluare de Modul

- Sinteză: Evaluarea comparativă a celor trei curente – cum Fovismul a eliberat culoarea, Cubismul a eliberat forma, iar Futurismul a eliberat mișcarea și timpul, formând pilonii de bază ai întregii culturi vizuale contemporane.
- Evaluare: Aplicarea unei fișe de analiză critică bazată pe cele 4 unități de competență compactate.

Activități și reflecții teoretice:

Identificarea caracteristicilor fauvismului în pictură; Analiza rolului culorii pure și al expresivității cromatice în arta fovistă; Explicarea reacției fauviștilor împotriva reprezentării naturaliste; Interpretarea relației dintre culoare, emoție și libertatea artistică; Analiza simplificării formelor și a compoziției decorative în operele foviste; Analiza influenței lui Paul Gauguin și Vincent van Gogh asupra fauviștilor; Comentarea imaginilor artistice utilizând terminologia specifică fauvismului.

Activități practice:

Realizarea unei analize vizuale după o operă fovistă/cubistă/futuristă; Identificarea contrastelor cromatice și a culorilor pure în reproduceri artistice; Realizarea unui colaj artistic bazat pe contraste și ritm decorativ; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice; Organizarea unor dezbateri privind culoarea ca element principal al expresiei artistice.

[LearningApps.](#)

Conținuturi interdisciplinare:

nuanțelor arbitrară și familiarizându-se cu abordările lui Derain, Vlaminck, Dufy și Van Dongen.

- **Diferențiază** fazele evolutive ale Cubismului în analiza operelor lui Picasso, Braque și Juan Gris, distingând între rigoarea volumelor geometrice cezanniene, fragmentarea milimetrică analitică și sinteza plană cu integrarea tehnicii colajului.
- **Describe** modalitățile plastice noi introduse de Futurismul italian, recunoscând aplicarea *liniilor de forță* și a dinamismului cinetic în manifestele și capodoperele lui Umberto Boccioni.
- **Analizează** relația structurală dintre reprezentarea spațio-temporală din Cubism (vizualizarea simultană a obiectului din unghiuri multiple) și noile descoperiri din fizică

Fizică și Matematică: Teoria relativității a lui Einstein și introducerea timpului ca a patra dimensiune reflectate direct în reprezentarea simultană din Cubism (obiectul văzut din mai multe unghiuri în același timp) și în dinamismul cronofotografic din Futurism. **Tehnologie și Istoria Culturii:** Impactul apariției automobilului, a aviației, a electrificării urbane și a producției industriale în masă asupra mentalității colective de la începutul secolului XX, devenind subiecte majore în manifestele futuriste. **Literatură (Avangarda literară):** Corelarea cu poezia și manifestele lui F.T. Marinetti (distrugerea sintaxei, „cuvintele în libertate”) și cu scrierile lui Guillaume Apollinaire în Franța (caligramele și susținerea directă a cubiștilor). Integrarea noilor educații.

Educația Mass-Media, Designul de Produs și Cultura Colajului Digital -Studiu pe inovația colajului în Cubismul Sintetic (Picasso, Braque, Gris): Elevii analizează cum cubiștii au revoluționat arta introducând pe pânză elemente brute din mass-media vremii (fragmente de ziare, reclame tipărite, tapet). Se face o paralelă directă cu **cultura remixului digital, a colajului pe calculator (Photoshop/Canva) și a editării vizuale contemporane**. Elevii dezbate cum tehnicile cubiste de suprapunere și recontextualizare a imaginilor stau la baza graficii media actuale, a creării de meme-uri, afișe publicitare sau coperti de albume. Tinerii realizează un colaj digital original care comentează critic o știre contemporană, utilizând materiale media decupate.

Produse evaluative:

Eseu tematic; Fișă de analiză artistică; Prezentare digitală; Portofoliu artistic; Proiect individual sau de grup; Compoziție plastică inspirată de fauvism; Test de interpretare vizuală; Discurs argumentativ despre expresivitatea culorii în artă. (la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

Fovism (Fauvism) – curent artistic de la începutul sec. XX caracterizat prin utilizarea culorilor pure, violente, în mod arbitrar și nerealist, pentru a exprima trăiri emoționale și senzoriale intense. **Culoare arbitrară** – utilizarea unei culori care nu corespunde realității fizice a obiectului (ex: un cer roșu, o față verde), aleasă exclusiv din considerente estetice sau

(Teoria Relativității a lui Einstein).

- **Explică** modul în care textul literar, manifestele programatice (Marinetti) și avangarda poetică (Apollinaire) au influențat tehnic și ideologic direcțiile plastice din Franța și Italia.
- **Corelează** preamărirea vitezei, a mașinii și a electrificării urbane din operele futuriste cu transformările sociologice ale metropolei moderne și cu utilizarea de noi materiale industriale (oțel, bronz aerodinamic).
- **Elaborează** analize critice structurate conform algoritmilor definiți (temă, compoziție, mesaj) pentru capodopere cheie (ex: *Dansul* de Matisse, *Domnișoarele din Avignon* de Picasso, *Forme unice ale continuității în spațiu* de Boccioni).
- **Formulează** judecăți de valoare originale și opinii estetice bine documentate, manifestând autonomie în construirea sensului dincolo

	expresive. Cubism – curent de avangardă care respinge perspectiva tradițională, descompunând obiectele în volume geometrice fațetate și reprezentându-le simultan din mai multe unghiuri pe suprafața plană a pânzei. Fațetare analitică – fragmentarea milimetrică a formei în fațete geometrice asemănătoare cristalelor, specifică celei de-a doua faze a cubismului, în care obiectul se confundă cu spațiul înconjurător. Colaj (Cubism sintetic) – tehnică inovatoare constând în lipirea directă pe pânză a unor materiale non-artistice (ziare, partituri, textile), reintegrând realitatea cotidiană în spațiul operei. Futurism – curent artistic și literar italian care glorifică modernitatea tehnologică, mașina, viteza și dinamismul urban, propunând o distrugere a culturii tradiționale pasatiste. Linii de forță (Simultanism cinetic) – procedeu plastic futurist prin care mișcarea și viteza unui corp sunt reprezentate pe pânză prin multiplicarea succesivă a contururilor sale și prin linii oblice dinamice care sugerează vectori de energie.	de prejudecățile academice tradiționale. • Integrează cunoștințele dobândite despre tehnica colajului sintetic sau logica simplificării formelor în proiecte educaționale și aplicate contemporane (ex: crearea de colaje digitale, analiză UI/UX sau design grafic publicitar).
Unitatea de învățare nr.VIII. Arta abstractă; Abstracția lirică și geometrică, Dadaismul, Suprarealismul. (7 ore)		
Valori: Asumarea spiritului critic, a asertivității și a curajului non-conformist (Valoare morală/civică): Analiza mișcării Dada (Duchamp), insuflând elevilor curajul de a pune întrebări radicale, de a chestiona autoritatea dogmelor și de a dezvolta o gândire critică autonomă în fața convențiilor sociale. Prețuirea libertății interioare și a creativității depline (Valoare sentimentală/spirituală): Receptarea Suprarealismului (Dalí, Magritte) ca o recunoaștere a valorii absolute a visului și a subconștientului, cultivând deschiderea față de imaginație ca formă superioară de explorare a propriei identități.		
8.1. Evaluare Hermeneutică și Sinteză Istorico-Culturală <i>Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în diferite spații culturale și interpretarea rolului</i>	1. Abstracția Lirică – Expresionismul Abstract și Muzicalitatea Formei • Context și periodizare: Apariția primei acuarele abstracte în jurul anului 1910. Ruperea totală a oricărei legături de dependență a imaginii față de lumea fizică exterioară. • Wassily Kandinsky (Pionierul absolut): Teoretizarea abstractizării lirice prin conceptul de „necesitate interioară”. Eliberarea liniilor, a punctelor și a culorilor, transformând pânza într-o compoziție pur spirituală, similară unei simfonii muzicale. Analiza seriilor <i>Improvizații</i> și <i>Compoziții</i>.	Elevul și eleva: • Corelează apariția și radicalismul curentelor analizate cu traumele geopolitice ale Primului Război Mondial, criza valorilor burgheze și

Abstracției, Dadaismului și Suprarealismului în redefinirea conceptului de operă de artă.

8.2. Identificarea Direcțiilor, Tehnicilor și Curenților de Avangardă
Identificarea caracteristicilor stilistice, tehnice și conceptuale specifice Artei Abstracte, ready-made-ului Dadaist și universului Suprarealist prin analiza operelor reprezentative.

8.3. Analiza Transformărilor Limbajului în Raport cu Contextul Psihologic și Filosofic
Analizarea transformărilor limbajului plastic modern (non-figurativul, hazardul, automatismul oniric) în raport cu noile concepții psihanalitice (Freud),

2. Abstracția Geometrică – Suprematismul și Neoplasticismul

- Suprematismul (Kazimir Malevici, Rusia): Căutarea sensibilității pure în arta neobiectivă prin intermediul formelor geometrice de bază. Analiza capodoperei: *Pătratul negru pe fundal alb* (1915) – „punctul zero” al picturii, refuzul absolut al reprezentării și triumful conceptului pur.
- Neoplasticismul / Gruparea De Stil (Piet Mondrian, Olanda): Reducerea limbajului vizual la esența sa absolută, universală și rațională.
- Particularități stilistice: Utilizarea exclusivă a liniilor drepte ortogonale (orizontale și verticale), a non-culorilor (alb, negru, gri) și a celor trei culori primare (roșu, galben, albastru). Analiza seriilor *Compoziții cu roșu, galben și albastru*.

3-4. Dadaismul – Nihilismul Radical și Revoluția „Ready-made”-ului

- Context și ideologie: Lansat în 1916 la Cabaret Voltaire din Zürich ca o reacție de revoltă absurdă, nihilistă și disperată împotriva ororilor Primului Război Mondial și a ipocriziei culturii burgheze. Artă devine anti-artă, provocare și hazard.
- Marcel Duchamp: Inovatorul absolut care dărâmă definiția operei de artă. Introducerea conceptului de ready-made (obiecte industriale gata fabricate, scoase din contextul lor utilitar, semnate și expuse în muzeu pentru valoarea lor pur conceptuală). Analiza capodoperelor: *Fântâna* (urinariul întors) și *L.H.O.O.Q.* (Mona Lisa cu mustăți).
- Francis Picabia: Diagramele și mecanismele ironice, absurde, care parodiază societatea industrializată mașinistă.
- Max Ernst: Puntea spre suprarealism; tehnica colajului absurd și a fotomontajului care generează realități fragmentate, destabilizatoare.

5-6. Pictura Metafizică și Suprarealismul – Universul Oniric al Subconștientului

- Pictura Metafizică (Giorgio de Chirico): Puntea directă spre suprarealism. Spații urbane pustii, perspective forțate melancolice, umbre lungi ireale și manechine enigmatice care creează o atmosferă suspendată în timp, plină de mister și neliniște. Analiza operei: *Misterul și melancolia unei străzi*.
- Suprematismul (Paris, 1924): Fundamentat prin *Manifestul Suprarealismului* scris de André Breton. Scopul: eliberarea imaginației din dictatul rațiunii prin

efervescenta mișcărilor internaționale de avangardă.

- **Explică** mutația ontologică majoră prin care arta refuză definitiv copierea lumii fizice (*mimesis*), afirmând fie autonomia formei pure (Abstractizare), fie valoarea pur conceptuală a obiectului (Dada) sau realitatea visului (Suprarealism).
- **Elaborează** o sinteză critică privind evoluția libertății de creație în secolul al XX-lea, înțelegând cum distrugerea canoanelor clasice a redefinit radical granițele dintre artă și viața cotidiană.
- **Diferențiază** structura tehnică și teoretică a *abstracției lirice* (Kandinsky, bazată pe gest liber și muzicalitate) în raport cu abordările riguroase ale *abstracției geometrice* (suprematismul lui Malevici și neoplasticismul ortogonal al lui Mondrian).
- **Identifică** particularitățile conceptuale ale curentului Dadaist prin studiul operei lui Marcel Duchamp,

literare (Breton, Tzara) și filosofice ale epocii.

8.4. Autonomie Critică și Construirea Sensului prin Analiză Complexă

Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra operelor și artiștilor studiați, manifestando autonomie în construirea sensului.

intermediul automatismului psihic pur, al visului și al explorării subconștientului.

- Salvador Dalí: Metoda paranoico-critică (transpunerea minuțioasă, hiperrealistă, aproape fotografică a delirului oniric și a halucinațiilor). Analiza capodoperei: *Persistența memoriei* (ceasurile moi, deformarea timpului psihologic).
- René Magritte: Suprarealismul conceptual, intelectual și lingvistic. Chestionarea raportului dintre obiect, imagine și cuvânt, generând paradoxuri vizuale spectaculoase. Analiza operei: *Trădarea imaginilor* (*Aceasta nu este o pipă*) sau *Fiul omului*.

7. Sinteză Macro-structurală și Evaluare de Modul

- Sinteză: Evaluarea saltului radical de la abstracția pură (rațională sau lirică) la revolta conceptuală Dadaistă și eliberarea totală a subconștientului în Suprarealism.
- Evaluare: Aplicarea unei fișe de analiză critică bazată pe cele 4 unități de competență compactate.

Activități și reflecții teoretice:

Analizarea contextului istoric și cultural al apariției artei abstracte și a avangardelor europene. Identificarea diferențelor dintre abstracția lirică și abstracția geometrică prin compararea limbajului plastic, a compoziției și a expresivității. Interpretarea relației dintre emoție, subconștient și formă în creațiile abstracte și suprarealiste. Dezbateră ideii de „negare a artei tradiționale” în cadrul dadaismului. Analizarea simbolurilor, metaforelor vizuale și imaginilor onirice în operele suprarealiste. Studiarea manifestărilor artistice și a rolului avangardelor în redefinirea artei moderne. Compararea limbajului plastic al curenților: abstract, dadaist și suprarealist.

Activități practice:

Realizarea unei analize vizuale după o operă abstracționistă. Realizarea unei compoziții abstracte inspirate de muzică, emoții sau ritmuri interioare. Experimentarea tehnicilor suprarealiste: desen automat, asociere liberă, colaj oniric.

explicând funcționarea mecanismului de *ready-made* și familiarizându-se cu viziunile lui Picabia și Max Ernst.

- **Describe** trăsăturile formale ale Picturii Metafizice (De Chirico) și ale Suprarealismului, recunoscând aplicarea metodei paranoico-critice la Salvador Dalí (*Persistența memoriei*) și a paradoxurilor lingvistico-vizuale la René Magritte.
- **Analizează** relația organică dintre deformările și asocierile halucinante suprarealiste și nașterea psihanalizei lui Sigmund Freud, interpretând imaginea ca pe un ecran al subconștientului și al dorințelor refulate.
- **Explică** modul în care textul literar, manifestele programatice (André Breton, Tristan Tzara) și tehnicile bazate pe hazard au modificat din temelii tehnicile plastice din Europa interbelică.

Exerciții de reinterpretare contemporană a unor opere abstracte sau suprarealiste. Elaborarea unui portofoliu vizual cu reproduceri și comentarii personale. [LearningApps](#)

Conținuturi interdisciplinare:

Psihologie (Psihanaliza freudiană): Legătura directă dintre manifestul suprarealist al lui André Breton, picturile lui Dalí și teoriile lui **Sigmund Freud** privind interpretarea viselor, refularea, automatismul psihic și structura psihicului (Sine, Eu, Supraeu). **Literatură (Avangarda literară):** Corelarea directă cu poezia dadaistă (Tristan Tzara – tehnica decupajului de text din ziar pentru a crea un poem prin hazard) și literatura suprarealistă bazată pe tehnica „cadavrului exquis” (*cadavre exquis*). **Filosofie și Lingvistică:** Chestionarea semioticii și a raportului dintre limbaj, imagine și realitate fizică în lucrările conceptuale ale lui René Magritte, corelate cu filosofii moderne ale limbajului.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Mass-Media, Gândire Critică și Decodificarea „Ready-made”-ului Publicitar - Studiu pe conceptul de „ready-made” al lui Marcel Duchamp: Elevii analizează cum Duchamp a demonstrat că sensul unui obiect nu stă în proprietățile sale fizice, ci în **contextul în care este plasat și în mesajul atașat**. Se realizează o paralelă directă cu **mecanismele publicității moderne, ale marketingului digital și ale influencer-ilor din mass-media**. Elevii dezbate modul în care brandurile contemporane iau obiecte absolut banale (o sticlă de apă, o pereche de pantofi simpli), le schimbă contextul prin storytelling vizual și le transformă în simboluri de statut social. Tinerii sunt educați să recunoască manipularea vizuală prin context, dezvoltându-și un scut critic în fața consumerismului impulsiv.

Produse evaluative:

Fișe de analiză a operelor de artă. Eseu/reflecție: „Libertatea formei în arta abstractă”. Prezentare digitală despre avangardele artistice ale secolului XX. Portofoliu tematic cu imagini și comentarii critice. Recenzie artistică a unei opere reprezentative. Proiect individual sau de grup: „Arta și subconștientul”. Prezentare orală despre influența avangardelor asupra artei contemporane. (la discreția profesorului).

- **Corelează** chestionarea raportului dintre cuvânt și obiect realizată de Magritte (*Trădarea imaginilor*) cu mutațiile din lingvistica și filosofia modernă a limbajului.
- **Elaborează** analize critice structurate conform algoritmilor definiți (temă, compoziție, mesaj) pentru capodopere fundamentale ale avangardei (ex: *Pătratul negru* de Malevici, *Fântâna* de Duchamp, *Persistența memoriei* de Dalí).
- **Formulează** judecăți de valoare originale și opinii estetice argumentate documentat, demonstrând autonomie în construirea sensului în fața provocărilor conceptuale ale anti-artei.
- **Integrează** cunoștințele dobândite despre recontextualizarea obiectelor sau logica colajului și a automatismului în proiecte educaționale și aplicate contemporane (ex: design publicitar, eseuri vizuale,

	Noțiuni-cheie: Arta abstractă (Non-figurativă) – curent artistic care refuză complet reprezentarea formelor recunoscutibile din realitatea vizibilă, compoziția bazându-se exclusiv pe raporturi de linii, pete de culoare și geometrii pure. Abstracție lirică – direcție abstractă (Kandinsky) bazată pe gestul liber, intuiție și valoarea pur emoțională și muzicală a culorilor, ghidată de necesitatea interioară. Suprematism – curent abstract geometric rus (Malevici) ce propune supremația sensibilității pure prin intermediul unor forme geometrice elementare plasate pe fundaluri neutre. Neoplasticism (De Stijl) – doctrină estetică olandeză (Mondrian) bazată pe reducerea strictă a limbajului plastic la linii drepte intersectate în unghi drept, non-culori și cele trei culori primare. Ready-made – concept artistic revoluționar (Duchamp) constând în scoaterea unui obiect cotidian, fabricat industrial, din contextul său utilitar și mutarea lui în spațiul muzeal ca operă de artă pur conceptuală. Nihilism dadaist – atitudine radicală de negare absolută a valorilor estetice și sociale tradiționale, bazată pe hazard, ironie și absurd, ca protest împotriva distrugerilor Primului Război Mondial. Pictură Metafizică – curent precursor suprarealismului (De Chirico) caracterizat prin atmosfere suspendate, tăcute, pline de mister, cu perspective accelerate ireale și manechine enigmatice. Suprarealism – curent de avangardă bazat pe eliberarea automatismului psihic pur, a visului și a subconștientului de sub controlul cenzor al rațiunii sau al moralei. Metodă paranoico-critică – tehnică picturală creată de Dalí, constând în reprezentarea cu o acuratețe hiperrealistă (fotografică) a asocierilor bizare, ilogice și halucinante desprinse din universul oniric.	campanii media critice sau editare grafică digitală).
Unitatea de învățare nr. IX. Abstracționismul după cel de al II-lea război mondial, Pop Art, Grupul Fluxus, Performance Art. (9 ore)		
Valori: Dezvoltarea gândirii critice în fața consumerismului și a mass-media (Valoare civică/morală): Asimilarea lecției Pop Art (Warhol, Hamilton), însuflându-le elevilor capacitatea de a privi dincolo de iluziile seducătoare ale reclamelor, analizând critic modul în care societatea contemporană de consum manipulează dorințele și iconografia cotidiană.		

Aprecierea valorilor ecologice, simplității și autenticității materialelor (Valoare ecologică/materială): Receptarea mișcării Arte Povera ca un îndemn profund spre refuzul risipei și valorizarea resurselor naturale modeste, descoperind poezia estetică în elemente banale, organice, non-comerciale.

Asumarea curajului, a empatiei și a prezenței oneste în comunitate (Valoare morală/socială): Analiza performance-urilor Marinei Abramović și ale lui Joseph Beuys, cultivând elevilor curajul de a-și asuma propria vulnerabilitate, rezistența în fața dificultăților și prețuirea conexiunii umane directe, autentice, într-o lume hiper-tehnologizată.

9.1. Evaluare

Hermeneutică și Sinteză Istorico-Contemporană

Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în perioada postbelică și contemporană, cu interpretarea rolului noilor curente (Pop Art, Fluxus, Performance) în redefinirea granițelor dintre artă și viață.

9.2. Identificarea

Directiilor, Tehnicilor și Limbajelor Contemporane

Identificarea caracteristicilor stilistice, tehnice și conceptuale specifice Abstracționismului postbelic, culturii Pop Art, Video-artei și Performance-

1-2. Abstracționismul după cel de-al II-lea Război Mondial – Gestul și Câmpul Cromatic

- Context istoric: Perioada postbelică, marcată de trauma Holocaustului, începutul Războiului Rece și ascensiunea Școlii de la New York (Expresionismul Abstract).
- Action Painting (Jackson Pollock): Artă ca act fizic pur. Tehnica dripping-ului (stropirea și picurarea vopselei direct pe pânze uriașe așezate pe podea), transformând tabloul în înregistrarea unei energii corporale dezlănțuite. Analiza operei: *Autumn Rhythm (Number 30)*.
- Color Field Painting (Barnett Newman și Mark Rothko): Abstracția meditativă, mistică și monumentală.
 - M. Rothko: Suprafețe mari, dreptunghiulare, cu margini difuze de culori saturate care plutesc pe pânză, invitând privitorul la o introspecție spirituală profundă și la o experiență religioasă laică. Analiza capodoperelor din seria *Rothko Chapel*.
 - B. Newman: Câmpuri cromatice pure tăiate de linii verticale subțiri numite „fermoare” (*zips*), simbolizând prezența umană în fața infinitului.

3-5. Pop Art și Arte Povera – Cultura de Consum vs. Poezia Materialelor Sărace

- Temele fundamentale ale Pop Art-ului: Reclama, producția de masă, celebritatea și mijloacele de informare în masă ca noi mitologii urbane.
- Marea Britanie (Nașterea curentului): Expoziția epocală *This is Tomorrow* (1956) și opera-manifest a lui Richard Hamilton – *Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?* (analiza utilizării colajului de imagini din reviste pentru a satiriza societatea de consum).
- SUA (Apogeul Pop Art):
 - Jasper Johns și Robert Rauschenberg (Precursorii / Neo-Dada): Introducerea

Elevul și eleva:

- **Corelează** mutarea centrului artistic mondial la New York cu contextul geopolitic post-al Doilea Război Mondial, trauma istorică și declanșarea Războiului Rece.
- **Explică** mutația ontologică majoră prin care opera de artă încetează să mai fie un obiect fizic tradițional bidimensional sau tridimensional de muzeu, transformându-se în concept, obiect industrial de consum, semnal video sau acțiune corporală live.
- **Elaborează** o sinteză critică generală privind dizolvarea barierelor dintre cultură de elită și cultura de masă, înțelegând arta contemporană ca pe un flux integrat în viața socială.

ului prin analiza operelor și acțiunilor reprezentative.

9.3. Analiza Transformărilor Limbajului în Raport cu Contextul Media și Tehnologic

- **Competență:**
Analizarea transformărilor limbajului plastic (dripping, serigrafie industrială, ready-made tehnologic, corpul ca material) în raport cu noile concepții sociologice, publicitare, mass-media și electronice ale epocii.

9.4. Autonomie Critică și Construirea Sensului prin Receptarea Acțiunilor Live

obiectelor găsite și a simbolurilor naționale (steagul american, țintele) în pânze texturate de tip *combine paintings*.

- Andy Warhol (Maestrul suprem): Transpunerea mecanismelor industriale în artă prin tehnica serigrafiei în masă. Transformarea cutiilor de supă *Campbell's*, a sticlelor de *Coca-Cola* și a portretelor vedetelor (*Marilyn Monroe*) în artă, transformând artistul în „mașină de produs imagini”.
- Italia – Arte Povera (Arta Săracă): Reacție radicală anti-industrială și anti-comercială. Artiștii folosesc materiale banale, nestructurate, degradabile (pământ, cârpe, crengi, fier vechi) pentru a restabili o legătură poetică primară între artă, viață și natură.

6-7. Grupul Fluxus – Intermedia, Sunetul și Anti-Comercialismul

- Conceptul de Intermedia (Neo-Dada): Mișcare internațională din anii '60-'70 care respinge ideea că arta trebuie să fie o marfă scumpă de muzeu. Arta devine un eveniment, un flux continuu, un joc absurd ce îmbină poezia, muzica și teatrul.
- John Cage: Revoluționarea conceptului de sunet și muzică prin introducerea hazardului și a tăcerii ca forme de artă (faimoasa piesă tăcută *4'33"*).
- Nam June Paik: Părintele Video-artei. Utilizarea televizoarelor ca sculpturi și manipularea semnalelor video ca noi medii plastice în era tehnologică.
- Yoko Ono: Arta conceptuală bazată pe instrucțiuni scrise și evenimente interactive care implică direct publicul (ex: *Cut Piece*).

8. Performance Art și Acțiunismul – Corpul ca Material Plastic

- Noua formă de exprimare: Performance-ul (arta acțiunii live) – opera nu mai este un obiect (tablou, statuie), ci o experiență care se petrece într-un timp și spațiu limitat, corpul artistului devenind pânză și sculptură.
- Joseph Beuys (Germania): Conceptul de *sculptură socială* și șamanism artistic. Utilizarea pâslei și a grăsimii ca simboluri ale salvării și vindecării. Analiza acțiunii: *Cum să-i explici tablourile unui iepure mort*.
- Marina Abramović (Prietenă absolută a performance-ului): Explorarea limitelor fizice și psihice ale corpului, rezistența la durere și relația tensionată dintre artist și public. Analiza operelor din seria *Rhythm* și a performance-ului istoric *The Artist Is Present* de la MoMA.
- Chris Burden: Acțiunismul radical american, testarea rezistenței fizice

- **Diferențiază** structura tehnică a *Action Painting-ului* bazat pe dripping-ul fizic al lui Jackson Pollock de caracterul mistic, mediativ al câmpurilor cromatice (*Color Field Painting*) pictate de Mark Rothko și Barnett Newman.
- **Identifică** temele fundamentale, deosebirile regionale și mijloacele tehnice ale Pop Art-ului prin studiul colajului britanic (Hamilton), al operelor combinate (Johns, Rauschenberg) și al serigrafiilor industriale realizate de Andy Warhol, comparându-le cu utilizarea materialelor modeste din *Arte Povera* italiană.
- **Describe** noutatea limbajelor experimentale aduse de mișcarea Fluxus (intermedia lui John Cage, Yoko Ono) și de Video-arta lui Nam June Paik, recunoscând totodată corpul ca material plastic suprem în performance-urile realizate de Marina Abramović, Joseph Beuys și Chris Burden.

Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra operelor și performance-urilor studiate, manifestând autonomie în construirea sensului și receptarea artei.

extreme în fața pericolului real ca formă de critică politică și socială.

9. Sinteză Macro-structurală și Evaluare Finală a Clasei a XII-a

Sinteză: Evaluarea marii mutații contemporane – cum arta a părăsit pânza tradițională pentru a deveni concept, acțiune, sunet, ecran video și corp, redefinind total statutul artistului în secolul al XXI-lea.

Evaluare: Prezentarea portofoliilor de sinteză și aplicarea fișei de analiză în baza celor 4 unități de competență compactate.

Activități și reflecții teoretice:

Analizarea transformărilor artei după cel de-al Doilea Război Mondial și a schimbării centrelor artistice europene către New York. Identificarea caracteristicilor expresionismului abstract și ale abstracționismului postbelic. Compararea limbajului artistic al artei abstracte postbelice cu abstracționismul de început de secol XX. Interpretarea relației dintre gest, spontaneitate și expresie emoțională în pictura abstractă. Analizarea influenței societății de consum și a mass-media asupra apariției Pop Art-ului. Reflecții asupra relației dintre artă și cultura populară în a doua jumătate a secolului XX. Studierea conceptului de „anti-artă” și a experimentului interdisciplinar în cadrul grupului Fluxus. Analizarea rolului corpului, al acțiunii și al efemerului în Performance Art. Dezbateră ideii de artă ca experiență, proces și eveniment. Interpretarea mesajelor sociale, politice și culturale transmise prin performance și instalație artistică. Comentarea relației dintre artist, public și actul artistic în arta contemporană.

Activități practice:

Elaborarea unui tabel comparativ al principalelor curente abstracționiste; Identificarea caracteristicilor stilistice în reproduceri artistice; Exerciții de analiză vizuală și interpretare simbolică; Realizarea unui portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice; Exerciții de asociere între opere și curente artistice. Elaborarea unui poster Pop Art utilizând imagini din cultura de consum și culori contrastante. Organizarea unui exercițiu artistic colectiv inspirat de principiile Fluxus. Elaborarea unui mini-performance artistic cu tematică socială sau identitară. Conceperea unei instalații sau acțiuni artistice efemere în spațiul școlar. Elaborarea unui colaj digital inspirat de publicitate și cultura mass-media. [LearningApps](#)

- **Analizează** relația organică dintre utilizarea imaginii publicitare de masă în Pop Art și mecanismele sociologice de manipulare ale capitalismului avansat și ale culturii celebrității în mass-media.
- **Explică** modul în care ingineria electronică video (Paik), utilizarea tăcerii și a hazardului în muzică (John Cage) au reconfigurat limbajul vizual contemporan.
- **Corelează** manifestările din Performance Art și Acționism cu pilonii psihologiei de grup și ai filosofiilor moderne care repun în discuție limitele fizice, rezistența la durere și fragilitatea condiției umane în fața publicului-martor.
- **Elaborează** analize critice structurate conform algoritmilor definiți (temă, compoziție, mesaj) pentru pânze, sculpturi sau acțiuni cheie (ex: *Autumn Rhythm* de Pollock, serigrafiile cu Marilyn Monroe de Warhol,

Conținuturi interdisciplinare:

Sociologie, Economie și Marketing: Analiza mecanismelor capitalismului avansat, ale producției de masă industriale, tehnicilor de branding publicitar și ale culturii celebrității (Celebrity Culture) ca baze tematice pentru Pop Art. **Fizică, Cibernetică și Tehnologia Media:** Evoluția tuburilor catodice, a televiziunii, a semnalelor electronice audio-video (Nam June Paik) și a ingineriei sunetului (John Cage), care au fundamentat Video-arta și arta digitală contemporană. **Psihologie, Antropologie și Teatru:** Studiul limitelor psihice de rezistență la durere, al comportamentului mulțimilor în cadrul performance-ului (Abramović) și reîntoarcerea la ritualurile șamanice de vindecare colectivă (Beuys).

Integrarea noilor educații:

Educația Mass-Media, Combaterea Manipulării și Analiza Culturii Algoritmilor și a Celebrității - Studiu pe serigrafii de Andy Warhol și colajele lui Hamilton: Elevii analizează cum Warhol a anticipat cu o jumătate de secol cultura actuală a viralizării din rețelele sociale, a membrilor, a filtrelor repetitive și a faimei instantanee de tip TikTok (celebrele „15 minute de faimă” prezise de el). Se discută critic cum repetarea obsesivă a aceleiași imagini (seriile cu Marilyn Monroe sau cutiile de supă) desensibilizează publicul în fața realității, exact așa cum funcționează astăzi fluxurile de știri din mass-media și algoritmi de pe Instagram. Tinerii înțeleg mecanismele de creare a „idolilor falși” și de manipulare vizuală prin publicitate, dezvoltându-și o gândire media autonomă și un spirit critic solid.

Produse evaluative:

Fișe de analiză comparativă a curentelor artistice postbelice. Eseu: „Arta și societatea de consum”. Prezentare digitală despre arta contemporană postbelică. Poster Pop Art sau compoziție abstractă expresivă. Proiect individual: concept de performance artistic. Portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice. Recenzie artistică a unei opere contemporane. Prezentare orală despre relația dintre artă, mass-media și public. (la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

performance-ul *The Artist Is Present* de Abramović).

- **Formulează** judecăți de valoare originale și opinii estetice bine documentate, demonstrând autonomie și toleranță în construirea sensului în fața caracterului provocator al artei de acțiune.
- **Integrează** cunoștințele dobândite despre design grafic publicitar, colaj media sau strategii performative în proiecte educaționale și aplicate contemporane (ex: crearea de campanii publicitare școlare, editare de postere digitale interactive, performance-uri educative sau eseuri critice media).

Action Painting (Pictură de acțiune) – tehnică postbelică (Pollock) în care tabloul devine rezultatul unui act fizic spontan de a picura sau arunca vopseaua direct pe pânză, contând gestul corporal al artistului. **Color Field Painting (Pictura câmpului cromatic)** – direcție abstractă (Rothko, Newman) bazată pe aplicarea unor mari suprafețe plane de culori saturate, menite să inducă o stare de contemplație mistică, meditativă și solemnă. **Pop Art** – curent artistic din anii '50-'60 care utilizează imaginile din cultura populară, reclame, benzi desenate, obiecte de consum în masă și mass-media ca subiecte majore de artă. **Serigrafie în masă** – tehnică industrială de imprimare grafică utilizată de Warhol pentru a multiplica mecanic imaginile în sute de exemplare, eliminând conceptul de original unicat și tușa personală a artistului. **Arte Povera (Arta Săracă)** – mișcare artistică italiană care folosește materiale modeste, banale, netratate din natură sau deșeuri industriale ca reacție la consumerismul Pop Art și industrializarea rigidă. **Fluxus (Intermedia)** – rețea internațională de artiști care propun fuziunea totală a artelor (muzică, poezie, performance), definind arta ca pe un flux continuu de acțiuni absurde, bazate pe hazard și anti-comercialism. **Ready-made tehnologic / Video-artă** – utilizarea monitoarelor TV și a semnalelor electronice video (Nam June Paik) ca materiale plastice tridimensionale independente pentru a reflecta societatea media. **Performance Art** – formă de artă contemporană live în care opera constă în acțiunea desfășurată în timp real de corpul artistului în fața publicului, într-un spațiu și interval de timp bine definite.

Unitatea de învățare nr. X. Arta românească de la sf. sec. al XIX-lea – înc. sec. al XX-lea (5 ore)

Valori:

Mândria identitară și respectul pentru patrimoniul artistic național (Valoare socială/culturală): Conștientizarea valorii excepționale a operelor lui Aman, Grigorescu, Andreescu și Luchian, înțelegând că arta românească de la cumpăna secolelor XIX-XX reprezintă o contribuție originală, profundă și demnă la tezaurul culturii universale.

Aprecierea valorilor rurale, a simplității și a comuniunii cu natura (Valoare ecologică/materială): Receptarea peisajelor plein-air (Grigorescu, Andreescu) ca pe un îndemn spre prețuirea echilibrului dintre om și mediul înconjurător, cultivând respectul pentru viața satului tradițional, pentru muncă și pentru autenticitatea naturii autohtone.

Stimularea curiozității intelectuale în descifrarea miturilor și a vizionarismului (Valoare intelectuală/spirituală): Receptarea sculpturilor și himerelor lui Dimitrie Paciurea ca provocări mentale menite să dezvolte gândirea simbolică, imaginația și capacitatea de a privi dincolo de realitatea fizică imediată.

10.1. Evaluare Hermeneutică și Sinteză Istorico-Identitară

Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în spațiul românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, cu interpretarea procesului de sincronizare culturală cu marile curente europene.

10.2. Identificarea Trăsăturilor Stilistice și a Particularităților Naționale

Identificarea caracteristicilor stilistice, tehnice și conceptuale specifice Academismului, Realismului plein-air,

1. Contextul Cultural al României Moderne și Pictura Academică – Theodor Aman

- Context istoric și cultural: A doua jumătate a secolului al XIX-lea, marcată de Unirea Principatelor (1859), cucerirea Independenței (1877) și proclamarea Regatului. Necesitatea stringentă de instituționalizare a culturii naționale (înființarea Școlilor de Arte Frumoase de la Iași și București, apariția Pinacotecilor).
- Theodor Aman (Pilonul academismului român): Artistul-intelectual care organizează viața artistică modernă. Stilul său îmbină rigoarea compozițională și respectul pentru canoanele academice europene cu o tematică profund patriotică și de documentare socială. Analiza capodoperei: *Hora de la Aninoasa* – echilibru compozițional, redarea minuțioasă a costumului popular, celebrarea spiritului comunitar tradițional.

2. Realismul și Pictura de Plein-air – Nicolae Grigorescu și Ioan Andreescu

- Sincronizarea cu Occidentul: Impactul direct al Școlii de la Barbizon asupra tinerilor artiști români aflați la studii în Franța. Trecerea de la pictura de atelier la cea în aer liber (*plein-air*).
- Nicolae Grigorescu: Creatorul mitologiei plastice naționale. Tehnica plein-air adaptată la lumina solară intensă a spațiului românesc; tușa rapidă, albă, vibrată („stilul alb”). Analiza capodoperei: *Car cu boi* – contopirea organică a omului și a animalelor în peisajul autohton, sub o lumină caldă, atemporală.
- Ioan Andreescu: Realismul profund, sobru, marcat de o melancolie gravă, o analiză structurală deosebită a naturii și o rigoare cromatică de tip pământiu. Analiza capodoperei: *Iarnă la Barbizon* – atmosfera aspră, tăcută, studiu magistral pe nuanțe de gri și alb.

3. Impresionismul și Postimpresionismul Românesc – Ștefan Luchian și

Elevul și eleva:

- **Corelează** apariția și afirmarea artelor plastice moderne din România cu procesul istoric de consolidare a statului (Unirea din 1859, Independența) și cu necesitatea înființării instituțiilor oficiale de cultură.
- **Explică** modul în care arta românească a realizat un salt valoric rapid, trecând în mai puțin de jumătate de secol de la canonul medieval religios la asimilarea și sincronizarea cu curente majore europene (Realism, Plein-air, Impresionism).
- **Elaborează** o sinteză critică privind originalitatea acestor fuziuni culturale, înțelegând cum lecțiile tehnice

Impresionismului și Sculpturii moderne în analiza operelor reprezentative ale maeștrilor români.

10.3. Analiza Relației dintre Limbaj Plastic, Context Istoric și Literatură

Analizarea transformărilor limbajului plastic autohton (mitologia rurală, stilul alb, postimpresionismul floral, himerismul) în raport cu procesul de modernizare a statului român și curentelor literare ale epocii.

10.4. Autonomie Critică și Construirea Sensului prin Analiză Axiologică

Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra operelor studiate, manifestând autonomie în construirea sensului și

Nicolae Vermont

- Specificul autohton: Spre deosebire de dizolvarea totală a formei din impresionismul francez, artiștii români păstrează structura solidă a obiectului, pe care o reîncarcă cu o profundă încărcătură emoțională, poetică sau socială (Postimpresionism).
- Ștefan Luchian (Poetul plastic al luminii): Destinul tragic dublat de o energie cromatică salvatoare. Trecerea de la peisajul plein-air la intensitatea dramatică a florilor și a portretelor sociale. Analiza capodoperei: *Anemone* – pictura ca explozie de viață și culoare, unde florile devin metafore ale trăirilor interioare și ale demnității umane în fața suferinței fizice.
- Nicolae Vermont: Abordarea postimpresionistă cu accente sociale profunde; documentarea vieții oamenilor simpli, a muncitorilor și a scenelor intime **de interior printr-o cromatică caldă și o pensulație sensibilă.**

4. Sculptura Românească Modernă – Precursorii și Mutările Structurale

- Contextul sculpturii: Desprinderea de sub rigorile monumentale neoclasiche sau academice de tip francez și orientarea spre realism și expresivitate.
- Reprezentanți de seamă:
 - Ion Georgescu: Finețea modelajului academic clasicizant combinat cu o profundă pătrundere psihologică în portretistică.
 - Ștefan Ionescu-Valbudea: Introducerea unui dinamism anatomic violent, expresiv, plin de tensiune musculară și pasiune romantică (ex: *Mihai Viteazul*, *Nebunul*), anticipând modernitatea sculpturii.
 - Dimitrie Paciurea: Geniul vizionar, creatorul *Himerelor*. Îmbinarea realismului cu elemente de simbolism mistic și Art Nouveau, transformând sculptura **într-o cercetare profund filosofică a formelor fantastice.**

5. Sinteză Macro-structurală și Evaluare de Modul

- Sinteză: Evaluarea saltului uriaș realizat de arta românească în mai puțin de jumătate de secol – de la pictura bisericească primitivă și zugravii de subțire, la sincronizarea absolută cu avangarda europeană, pregătind terenul pentru revoluția universală a lui Constantin Brâncuși.
- Evaluare: Aplicarea unei fișe de analiză critică comparativă în baza celor 4 unități de competență compactate.

Artiști reprezentativi: Dimitrie Paciurea, Constantin Brâncuși.

occidentale au fost grefate organic pe realitățile tematiche, sociale și identitare ale spațiului autohton.

- **Identifică** rigoarea desenului și echilibrul compoziției de aparat în analiza operei lui Theodor Aman (*Hora de la Aninoasa*), recunoscând rolul său de fondator al sistemului academic autohton.
- **Diferențiază** trăsăturile tehnice ale plein-air-ului românesc, comparând luminozitatea vibrantă și „stilul alb” din tablourile lui Nicolae Grigorescu (*Car cu boi*) cu sobrietatea structurală, gravă și pământie a peisajelor lui Ioan Andreescu (*Iarnă la Barbizon*).
- **Describe** particularitățile *Postimpresionismului emoțional* la Ștefan Luchian (*Anemone*) și Nicolae Vermont, remarcând utilizarea florilor ca vehicule cromatice ale trăirilor interioare, analizând

promovarea patrimoniului în comunitate.	Opere sugestive: Himerele; Sărutul; Cumințenia pământului; Arta românească și afirmarea identității naționale. Artiști reprezentativi: Octav Băncilă; Camil Ressu; Arthur Verona. Activități și reflecții teoretice: Analizarea contextului cultural și social al dezvoltării artei românești moderne. Identificarea influențelor academismului, realismului, impresionismului și simbolismului în arta românească. Interpretarea temelor tradiționale, rurale și istorice în pictura și sculptura românească. Analizarea relației dintre arta românească și marile centre artistice europene. Compararea limbajului plastic al artiștilor. Reflecții asupra rolului artei în promovarea valorilor culturale și identitare. Dezbateră relației dintre tradiție și modernitate în arta românească de început de secol XX. Activități practice: Realizarea unei analize comparative între două opere reprezentative ale perioadei. Elaborarea unui portret sau peisaj inspirat de maniera picturii românești moderne. Elaborarea unui colaj tematic despre identitatea culturală în arta românească. Exerciții de analiză a compoziției și cromaticii în opere reprezentative. Realizarea unei prezentări multimedia despre arta românească de la cumpăna secolelor XIX–XX. LearningApps Conținuturi interdisciplinare: Istorie: Procesul de modernizare a societății românești post-1859, Războiul de Independență și modul în care arta oficială (Aman, Grigorescu ca pictor de front) a contribuit direct la construcția identității vizuale a noului stat suveran. Literatură (Conexiunea cu scriitorii epocii): Corelarea directă a picturii lui Grigorescu cu idilele și peisajele din poezia lui Vasile Alecsandri sau George Coșbuc; corelarea melancoliei lui Andreescu și Luchian cu scrierile timpurii ale simbolistilor români (Alexandru Macedonski), iar arta lui Aman cu proza de moravuri a epocii. Chimie și Optică: Analiza modului în care asimilarea legilor fizicii luminii din impresionismul francez a fost adaptată la specificul atmosferei luminoase,	în paralel trecerea spre modernitate în sculptura lui Georgescu, Ionescu-Valbudea și în <i>Himerele</i> lui Dimitrie Paciurea. • Analizează relația strânsă dintre construirea „mitologiei plastice rurale” de către Grigorescu și curente literare de factură idilică sau semănătoristă din poezia epocii (Alecsandri, Coșbuc). • Explică modul în care pictura de front din timpul Războiului de Independență a funcționat ca un instrument media istoric de documentare și de consolidare a conștiinței naționale. • Corelează intensitatea dramatică a florilor lui Luchian și caracterul enigmatic, vizionar al sculpturilor lui Paciurea cu pătrunderea ideilor Simboliste și a rafinamentului Art Nouveau în cultura română timpurie. • Elaborează analize critice detaliate în baza algoritmilor definiți (temă,
--	--	--

solare din spațiul carpato-danubian, utilizând pigmenți naturali și tehnici specifice plein-air-ului.

Integrarea noilor educații:

Educația pentru Patrimoniu, Branding de Țară și Management Cultural Durabil - Studiu pe opera lui Nicolae Grigorescu și Theodor Aman:

Elevii analizează modul în care acești maeștri au creat primele imagini de marcă, iconice, ale identității românești (*Hora, Carul cu boi*). Se organizează o dezbatere critică contemporană: cum sunt folosite astăzi aceste capodopere din muzeele noastre (București, Chișinău, Iași) în strategiile moderne de **branding cultural de țară (Nation Branding)** pentru atragerea turismului sustenabil și promovarea valorilor noastre în Europa. Tinerii propun concepte pentru o campanie digitală modernă de promovare a unui muzeu local, utilizând tehnologia actuală (coduri QR, tururi virtuale) pentru a face patrimoniul atractiv noilor generații.

Produse evaluative:

Fișe de analiză a operelor de artă. Eseu: „Identitatea națională în arta românească modernă”. Portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii personale. Prezentare digitală despre un artist reprezentativ. Proiect individual sau de grup despre patrimoniul artistic românesc. Lucrare practică inspirată de stilul unui artist studiat. Test de interpretare vizuală și contextualizare artistică. (la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

Academism românesc – etapă instituțională în arta națională (fundamentată de Aman), caracterizată prin respectarea riguroasă a canoanelor compoziționale europene, rigoarea desenului și abordarea temelor istorice sau sociale de aparat. **Mitologie plastică națională** – univers de imagini și motive idealizate create de Grigorescu (care cu boi, pioace cu broboadă albă, peisaje solare), care au definit identitatea vizuală și spirituală a satului românesc modern. **Stilul alb (Grigorescu)** – tehnică picturală tardivă caracterizată prin utilizarea unor tușe rapide, largi, saturate de alb, gri argintiu și tonuri deschise, care topesc formele într-o luminozitate solară intensă. **Melancolie structurală (Andreescu)** – abordare realistă gravă, caracterizată printr-o analiză profundă a formelor și o cromatică sobră,

compoziție, mesaj) pentru capodopere fundamentale ale patrimoniului național (ex: *Hora de la Aninoasa, Car cu boi, Anemone, Himerele*).

- **Formulează** judecăți de valoare originale și aprecieri critice bine documentate, manifestând autonomie în argumentarea preferințelor estetice și respingerea prejudecăților simpliste.
- **Integrează** cunoștințele dobândite în demersuri active de promovare a patrimoniului în comunitatea locală sau școlară (ex: realizarea de itinerarii culturale virtuale, postere de branding cultural durabil, ghiduri interactive sau eseuri vizuale de sinteză).

	pământie, care transmite o stare de izolare, tăcere și demnitate în fața naturii aspre. Postimpresionism emoțional (Luchian) – variantă autohtonă a curentului în care descompunerea luminii nu servește unui experiment științific optic, ci devine un vehicul cromatic intens pentru exprimarea stărilor sufletești profunde, a trăirilor interioare și a poeziei florilor. Dinamism expresiv (Sculptură) – orientare (Valbudea) bazată pe tensionarea volumelor anatomice și pe suprafețe modelate agitat, pentru a exprima pasiuni violente și stări psihologice de dezechilibru controlat. Himerism sculptural (Paciurea) scoatere a sculpturii din sfera figurativului pur și orientarea spre crearea unor figuri hibride, fantastice (<i>Himerele</i>), care întruchipează concepte filosofice, forțe ale naturii sau secrete psihologice.	
Unitatea de învățare nr. XI. Artă basarabeană a sec. XX (8 ore)		
Valori: Mândria identitară națională și respectul pentru simbolurile de stat (Valoare politică/civică/culturală): Interiorizarea unui respect profund față de Stema de Stat realizată de Gheorghe Vrabie, conștientizând că simbolurile heraldice nu sunt simple desene administrative, ci eco-ul vizual al demnității, istoriei și suveranității Republicii Moldova [5.1]. Asumarea curajului rezistenței culturale în fața opresiunii ideologice (Valoare morală/politică): Receptarea lecției de demnitate a generației anilor '60 (Mihai Greco, Valentina Rusu-Ciobanu, Igor Vieru), care au avut curajul artistic să refuze realismul socialist sovietic pentru a salva libertatea culorii, a metaforei și a legăturii cu glia strămoșească [5.3]. Respectul pentru memorie, continuitate și valorile rurale (Valoare socială/ecologică): Valorizarea peisajelor și scenelor de viață autohtone (Romanescu, Vieru, Petric), cultivând atașamentul față de peisajul natal, tradiții și respectul pentru simplitatea și onestitatea muncii [5.5]. Deschiderea către experiment, libertate conceptuală și non-conformism civic (Valoare profesională/socială): Receptarea radicalismului grupurilor din anii '70-'90 (Rugina, Esti), înțelegând arta contemporană ca pe un spațiu viu de dialog critic, capabil să taxeze problemele societății și să inoveze dincolo de formele rigide ale trecutului.		
11.1. Evaluare Hermeneutică și Sinteză Istórico-Identitară <i>Evaluarea critică a evoluției artelor plastice în spațiul</i>	1. Arhitectura Chișinăului Modern și Începutul Secolului XX (Perioada Interbelică) Fundamentul urbanistic – Alexandru Bernardazzi: Analiza operei celui mai important arhitect al Chișinăului (Biserica Sf. Pantelimon, Capela Gimnaziului de Fete, clădirea fostei Dume orașenești). Îmbinarea eclectismului cu elemente neobizantine și gotice, definind fața europeană a	Elevul și eleva: Corelează etapele de dezvoltare ale artei basarabene cu marile fracturi geopolitice ale

basarabean de-a lungul secolului al XX-lea, cu interpretarea proceselor de rezistență culturală și afirmare a identității naționale.

11.2. Identificarea Direcțiilor, Genurilor și Particularităților Stilistice

Identificarea caracteristicilor stilistice, decorative și conceptuale specifice picturii, sculpturii, graficii, arhitecturii și artelor decorative basarabene prin analiza operelor reprezentative ale maeștrilor naționali.

11.3. Analizarea Transformărilor Limbajului în Raport cu Contextul Social și Literatură

Analizarea transformărilor limbajului plastic autohton (generația anilor '60, peisajul identitar, heraldica

orașului.

- Societatea de Arte Frumoase din Basarabia (1921): Rolul central al expozițiilor de grup (Saloanele oficiale de la Chișinău) în coagularea primei generații de artiști moderni.
- Expoziții personale și destine interbelice: Moisei Gamburg (realismul social sensibil, portretizarea dramatică a celor marginalizați) și Pavel Pisariov (păstrarea rigoarei compoziționale academice dublate de o deschidere spre peisajul autohton).

2. Sculptura Basarabeană – De la Monumentalul Național la Expresia Postbelică

- Alexandru Plămădeală: Fondatorul școlii basarabene de sculptură și organizatorul învățământului artistic interbelic. Analiza capodoperei: *Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt* din Chișinău (simbolul identitar suprem, îmbinarea rigoarei anatomice cu măreția solemnă a portretului istoric).
- Lazar Dubinovschi: Maestrul modelajului dinamic și al monumentalității de forță psihologică. Analiza operelor: *Monumentul lui Grigore Kotovski*, portretele scriitorilor de pe Alea Clasicilor (Eminescu, Creangă) și dramatismul sculpturilor de cameră.
- Claudia Cobizeva: Expresivitatea plastică a formelor pline, robuste, dedicate celebrării feminității, maternității și muncii pământului în spațiul rural basarabean (ex: *Femeile din Basarabia, Glia*).

3. Triada de Aur a Picturii Postbelice (Generația anilor '60)

- Mihai Grecu: Revoluționarul picturii basarabene postbelice, cel care rupe dogmele realismului socialist opresiv. Introducerea metaforei vizuale, a texturilor experimentale (colaj, coloranți sintetici) și a unei cromatice flamboiante, profund spirituale. Analiza capodoperelor: *Ostinați, Tragedia din Novograd, Fata cu cană*.
- Valentina Rusu-Ciobanu: Geniul subtil al picturii basarabene. Stilul său combină o remarcabilă rigoare geometrică, naivitate asumată, ironie fină și o luminozitate unică, de porțelan, în portrete și compoziții. Analiza capodoperelor: *La teatru, Joc, Portretul lui Aureliu Busuioc*.
- Igor Vieru: Poetul plastic al satului basarabean. Pictură de o adâncă

secolului al XX-lea (perioada interbelică în România Mare, regimul totalitar sovietic postbelic, declararea Independenței din 1991).

- **Explică** modul în care artiștii basarabeni au realizat un proces de „rezistență prin cultură”, utilizând metafora vizuală și poezia formelor pentru a ocoli cenzura ideologică oficială și a salva libertatea de expresie
- **Elaborează** o sinteză evolutivă privind saltul artelor din spațiul nostru, de la urbanismul modern al lui Bernardazzi și monumentele identitare ale lui Plămădeală, la experimentalismul radical al grupurilor de avangardă de după anii '70.
- **Diferențiază** viziunile plastice ale triadei de aur a picturii postbelice, recunoscând texturile și culorile experimentale la Mihai Grecu, luminozitatea de porțelan și ironia fină la Valentina Rusu-Ciobanu și

de stat, avangarda postbelică) în raport cu mutațiile politice și corelațiile cu literatura națională.

11.4. Autonomie Critică, Judecăți de Valoare și Promovare Comunitară (Combină 5.4, 5.5, 5.7)

- **Competență:**
Elaborarea de analize critice complexe și formularea de judecăți de valoare argumentate asupra artei naționale, manifestând autonomie în construirea sensului și în promovarea valorilor patrimoniului local.

simplitate și noblete morală, centrată pe legătura organică a omului cu pământul și folclorul național. Analiza capodoperelor: Tripticul *Fericirea omului*, *Meșterul Manole*, peisajele de toamnă.

4. Arta Peisajului și Conexiunea Cosmică cu Natura

- Specificul peisajului basarabean: Transformarea peisajului din simplu gen descriptiv într-o stare de spirit, o confesiune lirică și o afirmare a legăturii spirituale cu glia strămoșească.
- Mihai Petric: Maestrul peisajelor de atmosferă, caracterizate prin tușe fine, vapoare și o tratare cromatică sensibilă, care captează poezia răsăriturilor, a ceturilor și a spațiilor infinite ale stepelor noastre.
- Eleonora Romanescu: Explozia solară a peisajului basarabean. Cromatică intensă, vibrantă, plină de contraste calde (galben de grâu, pământ roșiatic, cer albastru), care conferă naturii o monumentalitate sacră și o energie vitală debordantă. Analiza operei: *Pâinea*, seriile de peisaje de la Orheiul Vechi.

5. Grafica de Carte și Identitatea Vizuală a Statului

- Ilie Bogdesco: Titanul graficii de carte și al caligrafiei universale. Analiza ilustrațiilor milimetrice, realizate în tehnici gravurale riguroase (gravură în cupru, linogravură) pentru capodopere literare: *Miorița*, *Pungața cu doi bani*, *Don Quijote* de Cervantes.
- Gheorghe Vrabie: Maestrul liniei grafice pure, simbolice și hermetice. Ilustrații de carte remarcabile (Eminescu) și rolul său de cronicar vizual al culturii naționale.
- Autorul Simbolurilor de Stat: Studiu detaliat pe Stema de Stat a Republicii Moldova, creată de Gheorghe Vrabie (în colaborare cu istoricul Maria Dogaru). Analiza heraldică a simbolurilor: capul de zimbriu (continuitatea istorică a Principatului Moldovei), vulturul cruciat (originile latine și spiritualitatea creștină), ramura de măsline (dorința de pace) și scutul tripartit cromatic.

6. Arta Decorativă și Tapiseria – De la Tradiție la Modernitate

- Serghei Ciocolov: Fondatorul ceramicii artistice moderne din Basarabia. Îmbinarea formelor arhaice, populare, cu texturi experimentale, smalțuri vibrante și deformări de factură modernistă, transformând vasele utilitare în sculpturi conceptuale.

lirismul rural drușian la Igor Vieru.

- **Identifică** particularitățile formale din sculptură și arta peisajului, remarcând rigoarea solemnă la Alexandru Plămădeală, monumentalitatea de forță la Lazar Dubinovschi, formele robuste la Claudia Cobizeva, peisajele atmosferice ale lui Mihai Petric și exploziile solare cromatice ale Eleonorei Romanescu.
- **Describe** trăsăturile specifice graficii de carte la Ilie Bogdesco, ale ceramicii moderne la Serghei Ciocolov și ale tapiseriei sculpturale din lână brută realizate de Maria Saca-Răcilă.
- **Analizează** conexiunile profunde și directe dintre universul rural pictat de Igor Vieru sau gravat de Bogdesco și opera literară a scriitorului Ion Druță (*Povara bunătății noastre*, *Balade din câmpie*), sesizând unitatea de mesaj spiritual.

- Maria Saca-Răcilă: Reformatoarea tapiseriei basarabene. Trecerea de la scoarța tradițională la tapiseria de autor tridimensională, sculpturală. Utilizarea lânii brute, a nodurilor texturate și a unei cromatice pământii pentru a exprima legende populare, anotimpuri și stări filosofice profunde (ex: *Miorița*, *Nostalgie*).
- 7: Grupurile Artistice din Anii '70-'90 – Avangarda și Non-conformismul**
- Contextul artistic: Perioada de efervescentă din anii perestroikăi și de după declararea Independenței. Artiștii părăsesc definitiv șevaletul tradițional pentru a experimenta instalația, performance-ul, arta conceptuală și protestul vizual civic.
 - Analiza grupurilor și a manifestelor:
 - Esti (Existăm): Afirmarea identității și existenței artistice libere prin abstractizare și refuzul directivelor ideologice oficiale sovietice.
 - Rugina (Ilo și Mark Verlan): Proiectul conceptual radical de pe teritoriul uzinei de tractoare din Chișinău. Transformarea deșeurilor industriale de fier vechi, ruginite, în instalații artistice, ca metaforă a descompunerii imperiului sovietic și a reîntoarcerii tehnologiei în natură.
 - Fantom: Explorarea irealului, a spațiilor iluzorii, a stărilor de transă și a performance-ului conceptual minimalist.
 - Zece: Gruparea axată pe rigoare structurală, geometrie abstractă, instalație textilă și redefinirea radicală a limbajului plastic contemporan basarabean.
- 8. Sinteză Finală a Cursului de Istoria Artelor**
- Ora este dedicată vernisajului portofoliilor de clasa a XII-a, analizei comparative a evoluției artei basarabene în context european și evaluării sumative.
- Activități și reflecții teoretice:**
- Analizarea contextului istoric, social și cultural al dezvoltării artei basarabene în secolul XX. Identificarea etapelor evolutive ale artei basarabene și a influențelor românești, ruse și europene. Studiarea procesului de afirmare a identității culturale și artistice basarabene. Interpretarea temelor identitare, rurale, istorice și sociale în creațiile artiștilor basarabeni. Analizarea particularităților limbajului plastic în pictură, sculptură și grafică. Compararea artei basarabene interbelice cu cea din perioada sovietică și contemporană. Reflecții asupra raportului dintre

- **Explică** alcătuirea și regulile științifice de realizare a **Stemei de Stat a Republicii Moldova**, decodificând simbolismul istoric și latinitatea elementelor grafice concepute de artistul Gheorghe Vrabie.
- **Corelează** revolta conceptuală, performance-ul și instalațiile realizate de grupurile artistice din anii '70-'90 (*Esti*, *Rugina*, *Fantom*, *Zece*) cu spiritul de libertate din perioada prăbușirii blocului sovietic și dobândirea independenței statale.
- **Elaborează** analize critice complexe în baza algoritmilor definiți (temă, compoziție, mesaj) pentru capodopere ale patrimoniului nostru (ex: *Monumentul lui Ștefan cel Mare* de Plămădeală, *Ostinați* de Grecu, *Anemone* de Luchian, *Stema de Stat* de Vrabie).
- **Formulează** judecăți de valoare originale și opinii

tradiție și modernitate în arta basarabeană. Analizarea influenței realismului socialist asupra creației artistice din perioada sovietică. Comentarea rolului artiștilor basarabeni în dezvoltarea patrimoniului cultural național. Interpretarea simbolurilor și mesajelor vizuale în operele reprezentative. Dezbateră relației dintre libertatea de creație și contextul ideologic al epocii.

Activități practice:

Realizarea unei analize comparative între opere ale artiștilor basarabeni din diferite perioade. Elaborarea unui portofoliu vizual dedicat artei basarabene a secolului XX. Crearea unei compoziții inspirate de peisajul, tradițiile sau simbolurile basarabene. Reinterpretarea contemporană a unei lucrări reprezentative din arta basarabeană. Realizarea unei prezentări multimedia despre un artist basarabean. Organizarea unei expoziții tematice cu reproduceri și comentarii critice. Exerciții de analiză a cromaticii, compoziției și expresivității în opere studiate. [LearningApps](#)

Conținuturi interdisciplinare:

Istorie și Heraldică: Istoria Basarabiei în cadrul României Mari, perioada ocupației sovietice (deportările, cenzura, deznaționalizarea) și proclamarea Independenței Republicii Moldova (1991); regulile riguroase ale științei heraldice aplicate la Stema de Stat. **Literatură Națională:** Corelarea organică a picturii lui Igor Vieru și a graficii lui Bogdesco cu scrierile maeștrilor **Ion Druță** (tema pământului, a satului și a demnității umane din *Balade din câmpie* sau *Povara bunătății noastre*), **Grigore Vieru**, **Dumitru Matcovschi** și **Aureliu Busuioc**. **Geografie și Protecția Mediului:** Studiul peisajelor Eleonorei Romanescu (rezervația Orheiul Vechi, codrii Moldovei) și conceptul ecologic de reciclare și refolosire a deșeurilor industriale prezent în instalațiile grupului *Rugina*.

Integrarea noilor educații:

Educația Democratică, Cetățenia Activă și Respectul pentru Simbolurile Naționale - Studiu pe Stema de Stat a Republicii Moldova (Gheorghe Vrabie): Elevii analizează elementele vizuale ale stemei nu doar ca pe o emblemă oficială, ci ca pe o **carte de vizită simbolică a valorilor democratice, istorice și culturale ale poporului nostru**. Se deschide o dezbateră de cetățenie activă: ce înseamnă să respecti simbolurile de stat în

estetice bine documentate, manifestând autonomie în construirea sensului și depășirea prejudecăților restrictive.

- **Integrează** cunoștințele dobândite în activități practice școlare sau extracurriculare, proiectând produse educaționale sau digitale (portofolii, expoziții virtuale, postere de promovare turistică a Orheiului Vechi) destinate valorificării și promovării artei basarabene în comunitate.

viața de zi cu zi (la școală, în competițiile internaționale, în manifestările civice) și cum grafica de stat consolidează coeziunea socială, toleranța și identitatea comună a tuturor cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de etnie, dezvoltând sentimentul de apartenență și patriotism luminat.

Produse evaluative:

Fișe de analiză a operelor de artă. Eseu: „Identitate și tradiție în arta basarabeană”. Portofoliu tematic cu reproduceri și comentarii critice. PPT despre un artist reprezentativ. Poster tematic privind evoluția artei basarabene. Proiect individual sau de grup despre patrimoniul artistic național. Lucrare practică inspirată de stilul unui artist basarabean. Expoziție tematică și prezentare orală. Test de interpretare vizuală și contextualizare artistică. (la discreția profesorului).

Noțiuni-cheie:

Școala basarabeană de pictură / sculptură – nucleu artistic consolidat în perioada interbelică (sub impulsul lui Plămădeală), care a pus bazele artelor plastice moderne din spațiul nostru prin fuziunea dintre rigoarea europeană și specificul local. **Generația anilor '60 (Rezistența prin metaforă)** – grupare de artiști basarabeni (Grecu, Rusu-Ciobanu, Vieru) care au reînnoit limbajul plastic în perioada sovietică, înlocuind propaganda ideologică cu metafora vizuală, poezia culorii și elementele de identitate națională. **Peisaj identitar basarabean** – orientare picturală (Romanescu, Petric) ce depășește simpla descriere a naturii, transformând câmpiile, codrii și Orheiul Vechi în spații sacre, luminate solar, mărci ale legăturii spirituale cu patria. **Grafică de carte gravurală** – ilustrație realizată prin tehnici riguroase de incizie (cupru, linoleum) stăpânită de Ilie Bogdesco, caracterizată prin precizie microscopică a liniei și dialog organic cu textul literar. **Heraldică plastică** – știința și arta conceperii blazoanelor, stemelor și simbolurilor de stat (stăpânită de Gheorghe Vrabie), care îmbină reguli geometrice și cromatice stricte cu simbolismul istoric și politic al unei națiuni. **Tapiserie de autor sculpturală** – evoluție artistică (Maria Saca-Răcilă) care scoate covorul de pe perete și îl transformă într-o structură tridimensională, texturată din lână brută, ce transmite mesaje filosofice. **Instalație industrială anti-artă (Rugina)** – concept de avangardă basarabeană post-

	sovietică ce utilizează deșeurile de fier vechi lăsate de uzine ca materiale plastice, pentru a critica degradarea tehnologică și a reflecta trecerea timpului.	
--	---	--

6. Finalitățile învățării pe clase

Clasa	Finalitățile învățării
X	<i>La sfârșitul clasei, elevul sau eleva:</i> 1. Competențe de Receptare, Identificare și Analiză Contextuală • Corelează apariția și evoluția primelor forme de manifestare artistică (de la arta parietală preistorică până la splendorile structurale ale Goticului medieval) cu sistemele de credințe, organizarea socială, mutațiile politice și contextul istoric specific fiecărei epoci. • Identifică funcțiile primare ale operei de artă în Antichitate și Evul Mediu, distingând între rolul magico-religios din Preistorie, cultul morților în Egiptul Antic, glorificarea puterii imperiale în Roma Antică și funcția liturgică sau de alfabetizare vizuală a maselor în arta medievală. • Analizează pătrunderea și evoluția tehnicilor și a materialelor (de la pigmentii naturali rupestri și arta megalitilor, la inventarea betonului, a arcului și bolții romane, până la ingineria zveltă a bolții pe ogive și vitraliul gotic). 2. Competențe de Operare Conceptuală și Evaluare Comparativă • Utilizează în mod corect și integrat vocabularul de bază și terminologia de specialitate specifică istoriei artei (legea frontalismului, ordine arhitecturale, canonul proporțiilor, contrapost, perspectivă ierarhică, plan triconc, dematerializare, stil romanic, arc frânt) în descrierile și analizele realizate. • Compară modurile de tratare și reprezentare a corpului uman în perioade diferite, sesizând trecerea de la stilizarea geometrică preistorică și rigoarea frontalismului egiptean, la armonia proporțiilor ideale grecești și dematerializarea spirituală de tip bizantin. • Diferențiază trăsăturile definitorii ale stilurilor arhitecturale europene medievale, analizând contrastul structural și estetic dintre masivitatea protectoare a stilului Romanic (zidul-masă, penumbră) și verticalitatea inundată de lumină a stilului Gotic (zveltețe, ogivă, vitraliu). 3. Competențe Critice, Axiologice și Identitare • Formulează aprecieri estetice primare și opinii proprii argumentate vizual cu privire la mesajul moral, spiritual sau civic transmis de monumentele și capodoperele studiate. • Manifestă o atitudine de mândrie identitară și respect față de origini, conștientizând faptul că teritoriul actual al țării noastre a fost vatra unor civilizații preistorice de o excepțională valoare estetică recunoscută la nivel european (ex: culturile Cucuteni sau Hamangia). • Asimilează reperele axiologice ale civilizațiilor mediteraneene și clasice, înțelegând modul în care conceptele antice de simetrie, echilibru, măsură și raționalitate au funcționat ca piloni ai democrației și ai responsabilității cetățeanului în comunitate. 4. Competențe de Promovare și Protejare a Patrimoniului Istoric • Sintetizează informații din surse multiple (surse istorice, literare, resurse digitale) pentru a realiza mini-proiecte, hărți conceptuale sau fișe de lectură de imagine referitoare la civilizațiile Orientului sau ale Europei vechi. • Promovează valoarea universală a monumentelor antice și medievale studiate, înțelegând importanța conservării și restaurării acestor mărturii arheologice unice. • Integrează cunoștințele dobândite în activități școlare sau extrașcolare, realizând conexiuni clare între arta plastică, istorie, geografie și mitologie.
XI	<i>Elevul/eleva:</i> 1. Competențe de Analiză și Hermeneutică Culturală • Corelează organic evoluția stilurilor, curenților și a limbajului plastic european și național (de la Prerenăștere până la apariția Modernismului) cu mutațiile socio-economice, politice, religioase și filosofice ale fiecărei epoci. • Interpretează mesajul implicit, explicit și de propagandă al operelor de artă studiate prin raportare directă la mentalitatea, contextul istoric și sistemul de valori al societății în care au fost create.

	• Decodifică programele iconografice și structurile decorative complexe, sesizând trecerile istorice de la sacralitatea bizantină la antropocentrismul renascentist, dramatismul baroc, rigorea neoclasică și instantaneul impresionist. 2. Competențe de Evaluare Comparativă și Operare Conceptuală • Compară modurile de expresie artistică dintr-o perspectivă evolutivă, identificând cu exactitate elementele de continuitate structurală și de schimbare radicală la nivel de epoci și școli artistice. • Diferențiază particularitățile tehnice, materialele și abordările geometrice sau optice ale spațiului tridimensional (perspectiva liniară matematică, perspectiva empirică, tenebrismul, clarobscurul psihologic, plein-air-ul și deconstrucția cubistă). • Utilizează în mod fluent, riguros și contextualizat vocabularul de specialitate și terminologia specifică istoriei artei în analizele vizuale, eseurile critice și dezbaterile de la clasă. 3. Competențe Critice, Reflexive și Axiologice • Formulează aprecieri critice, judecăți de valoare și opinii estetice personale bine argumentate în baza unor criterii istorice și plastice clare, manifestând autonomie în gândire. • Manifestă o atitudine reflexivă, flexibilitate și toleranță în raport cu multiplele straturi de lectură și diversele interpretări istoriografice ale aceleiași opere de artă. • Asimilează și interiorizează valorile general-umane, morale, civice și estetice universale transmise prin intermediul marilor capodopere, transformându-le în repere ale propriului comportament cultural. 4. Competențe Digitale, de Promovare și Activism Cultural • Valorifică cunoștințele dobândite despre patrimoniul artistic național și universal prin proiectarea și realizarea de produse digitale interactive (lapbook-uri, ghiduri virtuale, portofolii, prezentări dinamice). • Promovează importanța conservării, restaurării științifice și protejării monumentelor din patrimoniul local și mondial (UNESCO), conștientizând valoarea lor ca piloni ai identității culturale. Integrează instrumentele tehnologice moderne și elementele de asistență digitală/inteligență artificială în mod etic și critic, realizând punți analitice între tehnicile vizuale istorice și mecanismele comunicării media contemporane.
XII	Elevul/eleva: 1. Gândire Critică Avansată, Hermeneutică și Multiperspectivalitate • Elaborează interpretări complexe, nuanțate și multidimensionale ale fenomenelor artistice moderne, de avangardă și contemporane, descifrând dincolo de textul literal straturile ascunse ale simbolurilor, ale metaforelor onirice și ale subconștientului. • Interpretează cu autonomie funcțiile politice, ideologice și de propagandă ale imaginii de-a lungul istoriei (de la monumentalitatea antică și clasicistă la manifestele de avangardă și ready-made-ul publicitar), realizând conexiuni critice cu mecanismele mass-media, brandingul digital și algoritmii culturali contemporani. • Corelează mutațiile radicale ale limbajului vizual din secolele XX-XXI cu marile crize geopolitice, revoluțiile industriale și tehnologice, precum și cu curentele majore din filosofie (Umanism, Pozitivism, Existențialism), literatură (Simbolism) și știință (Optică, Psihanaliză, Teoria Relativității). 2. Operare Conceptuală Superioară și Analiză Comparativă de Sinteză • Utilizează în mod fluent, riguros și perfect contextualizat vocabularul de specialitate și terminologia specifică istoriei artei în cadrul eseurilor, al fișelor de evaluare și al dezbaterilor academice la clasă. • Diferențiază particularitățile tehnice, cromatice, compoziționale și structurale ale marilor curente (de la Preistorie până la Postmodernism și arta acțiunii), identificând cu exactitate elementele de continuitate istorică și de schimbare radicală ale formelor plastice.

	• Analizează evoluția deconstrucției spațiului și a volumului, înțelegând procesele tehnice majore prin care s-a anulat <i>mimesis</i>-ul academic în favoarea autonomiei culorii, a geometrizării structurale, a spațiului negativ (golului ca formă), a cinetismului real și a corpului ca material plastic. 3. Reflexivitate, Autonomie Axiologică și Sincronism Identitar • Manifestă o atitudine reflexivă, flexibilitate mentală și toleranță în receptarea manifestărilor artistice neconvenționale (instalație, performance, ready-made, artă abstractă), demonstrând capacitatea de a construi sensuri proprii dincolo de prejudecățile estetice tradiționale. • Asimilează și interiorizează sistemul de valori general-umane, morale, sentimentale și civice transmise de capodoperele universale, transformând concepte precum stoicismul, libertatea, reziliența emoțională, compasiunea și incluziunea socială în repere ale propriului comportament social. • Manifestă mândrie identitară și respect profund față de valorile patrimoniului artistic național (arta medievală moldovenească, sinteza modernă românească, generația basarabeană a anilor '60 și avangarda postbelică), conștientizând originalitatea și demnitatea contribuției culturii noastre vizuale la tezaurul universal. 4. Activism Cultural, Cetățenie Activă și Competențe Digitale • Valorifică critic și etic instrumentele tehnologice moderne, resursele digitale interactive și elementele de design grafic pentru a crea produse educaționale și aplicate originale (portofolii, prezentări, expoziții virtuale, postere publicitare), realizând punți solide între lecția istorică a artelor și industriile creative contemporane. • Promovează în mod activ în comunitatea școlară și locală respectul față de Stema de Stat și simbolurile naționale, înțelegându-le ca ecou vizual al suveranității, al istoriei și al coeziunii cetățenești din Republica Moldova [5.1]. • Dezvoltă inițiative personale și demersuri civice destinate conștientizării importanței protejării, conservării științifice și valorificării durabile a monumentelor istorice locale și a patrimoniului mondial (UNESCO).
--	---

7. Bibliografie

Cadrul legal și normativ

1. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014.
2. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. *Cadrul de referință al Curriculumului Național*. Chișinău, 2025.
3. Ordinul nr. 55, din 15.01.2025 „Cu privire la aprobarea Concepției dezvoltării curriculumului școlar”, Ministerul Educației și Cercetării.
4. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. *Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal*. Ediția în vigoare.
5. UNESCO. *Road Map for Arts Education*. Paris, 2006.

Literatură în domeniul Istoriei Artelor Plastice.

Arta mondială

1. Arta Gotică. Ed. Aquila, Oradea, 2010.
2. Arta Romanică. Ed: Aquila, Oradea, 2010.
3. Borden, Daniel; Elzanowski, Jerzy; Lawrenz, Cornelia; Miller, Daniel; Smith, Adele. Taylor, Joni. *Arhitectura – evoluție, stiluri, personalități. De la preistorie la Renașterea timpurie*. București: Litera, 2010.

4. Borden, Daniel; Elzanowski, Jerzy; Lawrenz, Cornelia; Miller, Daniel; Smith, Adele. Taylor, Joni. *Arhitectura – evoluție, stiluri, personalități. De la Renaștere la secolul XIX*. București: Litera, 2010.
5. Borden, Daniel; Elzanowski, Jerzy; Lawrenz, Cornelia; Miller, Daniel; Smith, Adele. Taylor, Joni. *Arhitectura – evoluție, stiluri, personalități. Secolul XX*. București: Litera, 2010.
6. Botez Crainic, Adriana. *Istoria artelor plastice*. Vol. I, București: Didactică și Pedagogică, 2004.
7. Botez Crainic, Adriana. *Istoria artelor plastice*. Vol. II, București: Didactică și Pedagogică, 1997.
8. Botez Crainic, Adriana. *Istoria artelor plastice*. Vol. III, București: Didactică și Pedagogică, 2000.
9. Botez Crainic, Adriana. *Istoria artelor plastice. Artă modern și contemporană*. București: Niculescu SRL, 2001.
10. Buchholz, Elke Linda; Buhler, Gerhard; Hille, Karoline; Kaeppele, Susanne; Stotland, Irina. *Artă. Din preistorie la Renașterea timpurie*. București: Litera, 2010.
11. Buchholz, Elke Linda; Buhler, Gerhard; Hille, Karoline; Kaeppele, Susanne; Stotland, Irina. *Artă. De la apogeul Renașterii până în secolul XVIII*. București: Litera, 2010.
12. Buchholz, Elke Linda; Buhler, Gerhard; Hille, Karoline; Kaeppele, Susanne; Stotland, Irina. *Artă. Din secolul XIX până azi*. București: Litera, 2010.
13. Cantelli, Giuseppe. *Viața și opera lui Rubens*. București: Adevărul, 2009.
14. Cios I., Demetrescu C., Dictionar de artă. Forme, tehnici, stiluri artistice. A-M. Ed: meridiane, București, 1995.
15. Crispino, Enrica. *Viața și opera lui Leonardo da Vinci*. București: Adevărul, 2009.
16. Crispino, Enrica. *Viața și opera lui Michelangelo*. București: Adevărul, 2009.
17. Crispino, Enrica. *Viața și opera lui Van Gogh*. București: Adevărul, 2009.
18. Debicki, Jacek; Favre, Jean-Francois; Grunewald, Dietrich; Pimentel, Antonio Filipe. *Istoria Artei: pictură, sculptură, arhitectură*. București: RAO, 2000.
19. Dionisie din Furma. *Erminia picturii bizantine*. Ed: Sophia, București, 2000.
20. Eco, Umberto. *Istoria frumuseții*. București: RAO, 2005.
21. Farthing, Stephen. *1001 picturi de privit într-o viață*. București: Rao, 2008.
22. Florea V. *O istorie a artei ruse*. Ed: Meridiane, București, 1979.
23. Florea V. Szekely G. *Mica enciclopedie de artă universală*. Ed: Litera, Chișinău, 2005.
24. Frontisi, Claude. *Istoria vizuală a artei*. București: RAO, 2007.
25. Gariff D. *Cei mai influenți pictori din lume*. Ed: Enciclopedia RAO, București, 2008.
26. Giorgi R. *Secole de artă. Secolul al XVII-lea*. Ed: RAO. București, 2010.
27. Gombrich, E. H.. *Istoria Artei*. București: Proeditura Tipografia, 2007.
28. Gompertz W. *O istorie a artei moderne*. Ed: Polirom, București, 2014
29. Goncearov A. *Artă grafică*. Ed: Meridiane, București, 1963.
31. Mari Pictori. Nr 63. Rembrandt. Ed: Publishing Services SRL, București, 2001.
32. Mari Pictori. Nr 66. Peter Paul Rubens. Ed: Publishing Services SRL, București, 2001.
33. Mari Pictori. Nr 68. Velazquez. Ed: Publishing Services SRL, București, 2001.
34. Ponce de Leon P. G. *Istoria Picturii*. Ed: Teora, București. 2009. p
35. Salles C. *coordinator. Civilizații Antice*. Ed: Enciclopedia RAO, București 2008.
36. Suter, Constantin. *Istoria artelor plastice*. București: Didactică, 1967.

37. Seidel M., Schulz R. Egypt. Art and Architecture. Ed: h.f.ullmann publishing GmbH, 2013.
38. Vasari G. Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților. Vol II. Ed: Meridiane, București, 1968.
39. Алексеева, Т. В. *Русское искусство XVIII века*. Москва: Наука, 1973.
40. Афанасьева, В.; Лукин, В.; Померанцева, Н.. *Малая история искусств Искусство древнего Востока*. Москва: Искусство, 1978.
41. Веймарн Б.В., Виппер Б.П, Губер А.А итд Всеобщая история искусств. Том 5. Искусство 19 векаю Искусство, Москва, 1964
42. Гайнетдинов И., Иванова А., и др (ред). Сокровища Русских Музеев. Иллюстрированная Энциклопедия Искусства. Из: Роосса. Москва, 2012.
43. Жестаз, Бертран. *Архитектура. Ренессанс от Брунеллески до Палладио*. Москва: Астрель, 2003.
44. Кожиной, Е. Ф.; Зернова, Б. А.. *Малая история искусств. Искусство XVIII века*. Москва: Искусство, 1978.
45. Колпинский, Ю. Д.; Бритова, Н. Н.. *Искусство Этрусков и Древнего Рима*. Москва: Искусство, 1982.
46. Колпинский Ю.Д., Ротенберг Е.И. и др. (ред.). Всеобщая история искусств. Т.4 (6). Искусство 17-18 веков. Из: "Искусство", Москва, 1963.
47. Краснобаев, Б.И.. *Очерки русской культуры XVIII века*. Москва: 1987.
48. Матье М., Афанасьева В., Дьяконов И., Луконин В. Памятники Мирового Искусства. Искусство Древнего Востока. Искусство. Москва. 1968
49. Мириманова, В. Б.. *Малая история искусств. Первобытное и традиционное искусство*. Москва: Искусство, 1978.
50. Полевой, В. М.. *Малая история искусств. Искусство XX века (1901-1945)*. Москва: Искусство, 1978.
51. Прусс, И. Е.. *Малая история искусств. Западноевропейское искусство XVII века*. Москва: Искусство, 1978.
52. Ревалд Д. Постимпрессионизм (От Ван Гога до Гогена). Искусство, Ленинград - Москва, 1962
53. Ривкин, Б. И.. *Малая история искусств. Античное искусство*. Москва: Искусство, 1978.
54. Смирнова, И. А.. *Искусство Италии Конца XIII-XV Веков*. Москва: Искусство, 1988.
55. Тяжелова, В.. *Малая история искусств. Искусство средних веков*. Москва: Искусство, 1978.
56. Уайт, Энтони; Робертсон, Брюс. *Архитектура: формы, конструкций, детали*. Москва: Астрель, 2005.
57. Эфрос, А.. *Два века русского искусства*. Москва: Искусство, 1969.
58. Янсон Х.В.; Янсон Э.Ф.. *Основы истории искусств*. Москва: АОЗТ "Икар", 1996

Curente și Stiluri

1. *Arta precolumbiana. Enciclopedia vizuala a artei, Categorie: Enciclopedii culturale*. București: Noi Media Print, 2009.
2. *Arta egipteana. Enciclopedia vizuala a artei, Categorie: Enciclopedii culturale*. București: Noi Media Print, 2009

3. *Arta islamica. Enciclopedia vizuala a artei, Categorie: Enciclopedii culturale*. București: Noi Media Print, 2009.
4. *Arta romanica. Enciclopedia vizuala a artei, Categorie: Enciclopedii culturale* București: Noi Media Print, 2009.
5. *Arta renascentista. Enciclopedia vizuala a artei Categorie: Enciclopedii culturale*. București: Noi Media Print, 2009.
6. *Arta baroca. Enciclopedia vizuala a artei, Categorie: Enciclopedii culturale*. București: Noi Media Print, 2009.
7. *Art Nouveau. Enciclopedia vizuala a artei, Categorie: Enciclopedii culturale*. București: Noi Media Print, 2009.
8. Fahr-Becker, Gabriele. *Art Nouveau*. București: Noi Media Print, 2007.
9. *Impresioniștii*. București: Vellant, 2009.
10. Laneyrie-Dagen, Nadeije. *Pictura secrete și dezvăluiri*. București: RAO, 2004.
11. Thomson, Laura. *Suprarealiștii*. București: Vellant, 2009

Arta plastică din Moldova și România.

1. Braga, Tudor. *Alexandru Plămădeală. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC, 2006.
2. Brigalda-Barbas, E.. *Evoluția picturii de gen din Republica Moldova*. Chișinău: Știința, 2002.
3. Brigalda-Barbas, E.. *Igor Vieru. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
4. Brigalda-Barbas, E.. Pavel Șilingovschi. *Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
5. Bulat, Vladimir. *Lazăr Dubinovschi. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
6. Cezza, L.. *Pictura moldovenească*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1966.
7. Ciobanu, C.. Andrei Sârbu. *Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC, 2005.
8. Ciobanu, C.. Valentina Rusu-Ciobanu. *Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
9. Calășnicov, Irina. *Leonid Grigorașenco. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC, 2006.
10. Drăguț V. *Arta Românească. Preistorie, Ev Mediu. Renaștere. Baroc*. Ed: Meridiane, București. 1982.
11. Drăguț V. *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*. Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
12. Florea, Vasile. *Istoria Artei Românești*. București-Chișinău: Litera Internațional, 2007.
13. Marian, Ana. *Sculptura din Republica Moldova sec. XX, studiu de sinteză*. Chișinău: Universul, 2007
14. Mansurova A.; Livițchi, M.. *Arta plastică în RSSM*. Moscova, 1953.
15. Nesterov, T.. *Studiul privind situația orașelor istorice din Republica Moldova*. Chișinău, 2007.
16. Simac, Ana. *Tapiseria contemporană din Republica Moldova*. Chișinău, 2001.
17. Spînu, Constantin. *Emil Childescu: grafică, pictură, evoluții și sinteze*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2005.
18. Stăvilă, Tudor. *Arta plastică modernă din Basarabia 1887-1940*. Chișinău: Știința, 2000.
19. Stăvilă, Tudor. *Auguste Baillayre. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC, .
20. Stăvilă, Tudor. *Eugenia Maleșevschi. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC, .
21. Stăvilă, Tudor. *Icoana Basarabeană din secolul XIX*. Chișinău: ARC,

22. Stavilă, Tudor. *Muzeul de Stat de Arte Plastice al RSSM*. Chișinău: Timpul, 1990.
23. Stavilă, Tudor. *Theodor Kiriackoff. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
24. Șlapac, M.. *Arta urbanismului în Republica Moldova: privire de ansamblu*. Chișinău: Știința, 2008
25. Toma, Ludmila. *Portrerul în pictura moldovenească*. Chișinău: Știința, 1983.
26. Toma, Ludmila. *Mihail Grecu. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC, 211
27. Vasilieva, Natalia. *Serghei Ciokolov. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
28. Vida, Gheorghe. *Nina Arbore. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
29. Vlasiu, Ioana. *Miliță Petrașcu. Maeștrii Basarabeni din secolul XX*. Chișinău: ARC,
30. Vrabie, Gheorghe. *Aurel David. Timpul, artistul și opera*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2004.
31. La Rousse, Dicționar de curente ale picturii, București, Editura Niculescu SRL, 2000;
32. La Rousse, Istoria artei, București, Editura Univers Enciclopedic, 2006;
33. G. Ionescu/V. Lazar „EDUCAȚIE PLASTICĂ” manual pentru clasa a VII-a editura NEMIRA 1999;
34. R. Bădulescu/E. Morar „EDUCAȚIE PLASTICĂ” manual pentru clasa a VII-a editura Corint 1998;
35. E. Florea „Istoria artelor plastic (curs de prelegeri) Chișinău 2014;
36. Raftul de cultură generală ARTA/ARHITECTURA/Pictura, editura LITERA, București 2007;
37. „Arta (o istorie ilustrată), O EDIȚIE LITERARĂ, București 2017;
38. Victoria Charles și Klaus H. Carl, „Arta Romanică”, Editura Aquila 93, 2010;
39. Victoria Charles și Klaus H. Carl, „Arta Gotică”, Editura Aquila 93, 2010;
40. Rașchitor Tatiana, „Istoria Artelor” (support de curs), Chișinău 2017;
41. Tudor Stavilă „Artele frumoase din Basarabia în secolul al XX-lea”, Enciclopedie, editura ARC, 2025.